

ผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและ การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ปปง.

รายงานธุรกิจ

Anti-Money Laundering and Counteracting Financing of Terrorism
(AML/CFT) Sector Risk Assessment for Financial Institution

โครงการจัดทำ การประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)

สนับสนุนงบประมาณโดยกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กุมภาพันธ์ 2562

การประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและ การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภาคธุรกิจ

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

1. หลักการและเหตุผล

ตามคำแนะนำข้อที่ 1 ของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน(Financial Action Task Force: FATF) กำหนดให้แต่ละประเทศควรระบุความเสี่ยงเกี่ยวกับด้านการฟอกเงิน (ML) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (TF) ในประเทศของตนก่อน แล้วจึงประเมินความเสี่ยงและทำความเข้าใจความเสี่ยงนั้น ซึ่งการประเมินความเสี่ยงควรมีการประเมินความเสี่ยงเป็นระดับขั้น ได้แก่ การประเมินความเสี่ยงระดับชาติ การประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ และการประเมินความเสี่ยงรายกิจการ

แผนภาพที่ 1.1 : ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ (Sector Risk Assessment: SRA) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงภัยคุกคาม (Threat) จุดเปราะบาง (Vulnerability) และความเสี่ยง (Risk) ที่แท้จริงของการฟอกเงิน (Money Laundering: ML)

และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Financing of Terrorism: FT) ในภาคธุรกิจ ตลอดจนทราบถึงมาตรฐานของระดับในการควบคุมความเสี่ยงดังกล่าวในภาคธุรกิจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้มีหน้าที่รายงาน (Reporting Entities : REs) ในการทราบถึงความเสี่ยงในภาคธุรกิจของตนเอง และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกมาตรการลดความเสี่ยงด้าน ML และ FT ตามระดับความเสี่ยง และเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้มีหน้าที่รายงาน ต่อไป

การประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ (SRA) เป็นการประเมินความเสี่ยงที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ความเข้าใจความเสี่ยงในด้านการฟอกเงิน (ML) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (FT) ของแต่ละภาคธุรกิจและมีส่วนช่วยในกระบวนการตัดสินใจสำหรับการประเมินความเสี่ยงรายกิจการ (Reporting Entity Risk Assessment) รวมทั้งผลการรายงาน SRA ยังมีส่วนในการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินความเสี่ยงตนเองของแต่ละธุรกิจอีกด้วย

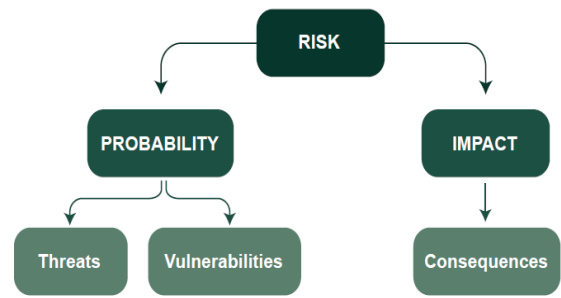
2. ระเบียบวิธีวิจัยในการประเมินความเสี่ยง

กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ (SRA) ในครั้งนี้อ้างอิงจากระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นมาตรฐาน (Standard Methodology) ของหน่วยงานต่าง ๆ¹ โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ² และทุติยภูมิ (ข้อมูลการประเมินความเสี่ยงรายกิจการของผู้หน้าที่รายงาน หรือ RE Risk Assessment ผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินความเสี่ยงและบริหารจัดการคดีของผู้หน้าที่รายงาน (Risk Management and Case Management for Reporting Entities system) ใช้วิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) และประเมินความเปราะบาง (Vulnerability) และระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่มีอยู่ในธุรกิจ

¹ Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) (2017) Financial Markets Authority (New Zealand) (2017) Joint Committee of the European Supervisory Authorities (2017) Hong Kong Monetary Authority (2017) The World Bank Group (2015) และ The Financial Action Task Force (FATF) (2013)

² ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของธนาคารแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย และสมาคมธนาคารนานาชาติ ในประเด็นความเปราะบาง (Vulnerability) ความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) การควบคุมที่มีอยู่ (Control) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกของสมาคมธนาคารไทย 3) ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 35 ราย ได้แก่ สำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานจังหวัด 3 ราย สำนักงานอัยการจังหวัด 6 ราย พาณิชย์จังหวัด 4 ราย สรรพากรภาค 7 ราย ตำรวจภูธรจังหวัด/ตำรวจภูธรภาค 9 ราย และหอการค้าจังหวัด 3 ราย และ 4) ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานภาควิชาการ และภาคสื่อสารมวลชน จำนวน 3 ราย ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการกำกับและตรวจสอบด้านการฟอกเงิน และสถาบันอัครา

แผนภาพที่ 2.1 ฟังก์ชันความสัมพันธ์ของความเสี่ยง (Risk)

ที่มา: Final Report of Project IARM (2017)

ขั้นที่ 1 การประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ตามธรรมชาติตามโครงสร้างและลักษณะการทำธุรกิจ (Inherent Risk) ในแต่ละภาคธุรกิจโดยยังไม่ได้คำนึงถึงระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ที่แต่ละภาคธุรกิจได้ดำเนินการเพื่อบรรเทาหรือลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อร้าย โดยพิจารณาจากปัจจัยเสี่ยง (Risk Factors) สองปัจจัยหลัก ได้แก่

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) อันประกอบด้วยปัจจัยเสี่ยงด้านขนาดธุรกิจ โครงสร้างองค์กร และการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ และ

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) อันประกอบด้วยปัจจัยเสี่ยงด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม ด้านช่องทางการให้บริการ และด้านลูกค้าและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง (Beneficial Owners)

และการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: AML/CFT) ในภาคธุรกิจ โดยพิจารณาใน 6 ประเด็นหลัก อันได้แก่

1) ธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ (Governance and Management Oversight)

2) การจัดสรรทรัพยากรด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (AML/CFT Resources)

3) ระบบด้าน AML/CFT และระดับการควบคุมขององค์กรในภาคธุรกิจ

4) การบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาคธุรกิจ

5) การปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ

6) การกำกับดูแลด้าน AMF/CFT ของหน่วยกำกับหลักขององค์กรในภาคธุรกิจ

ขั้นที่ 2 การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ซึ่งคือ ความเสี่ยงส่วนที่เหลือหลังจากการดำเนินการด้วยกระบวนการบริหารความเสี่ยงแล้ว ซึ่งในรายงานจะดำเนินการประเมินความเสี่ยงคงเหลือดังกล่าว หลังจากที่ได้วิเคราะห์ Inherent Risk และ Control เสร็จสิ้นแล้ว

ทั้งนี้ ในการประเมินความเสี่ยงครั้งนี้ได้ใช้ต้นแบบการประเมินความเสี่ยงจาก รายงานผลการศึกษาของ IMF (Legal Drafting And Structures And Tools Modules To Strengthen The AML/CFT System) เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงมาตรการด้าน AML/CFT ของประเทศไทย และ FATF Guidance National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment

ขั้นสุดท้าย จะดำเนินการจัดลำดับความเสี่ยงในแต่ละภาคธุรกิจ โดยพิจารณาจากผลการประเมิน Residual Risk เพื่อให้รายงานฉบับนี้เป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการออกมาตรการลดความเสี่ยงด้าน ML/FT ตามระดับความเสี่ยง และใช้เป็นพื้นฐานในการ กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้มีหน้าที่รายงาน ต่อไป

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยที่จะใช้ในการดำเนินการประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ โดยดำเนินการประเมินความเสี่ยงระดับภาคธุรกิจ จำนวน 6 ภาคธุรกิจ ได้แก่

1) ภาคธุรกิจธนาคาร

2) ภาคตลาดหลักทรัพย์

3) ภาคการประกัน

4) ภาคธุรกิจให้บริการทางการเงิน

5) ภาคสหกรณ์

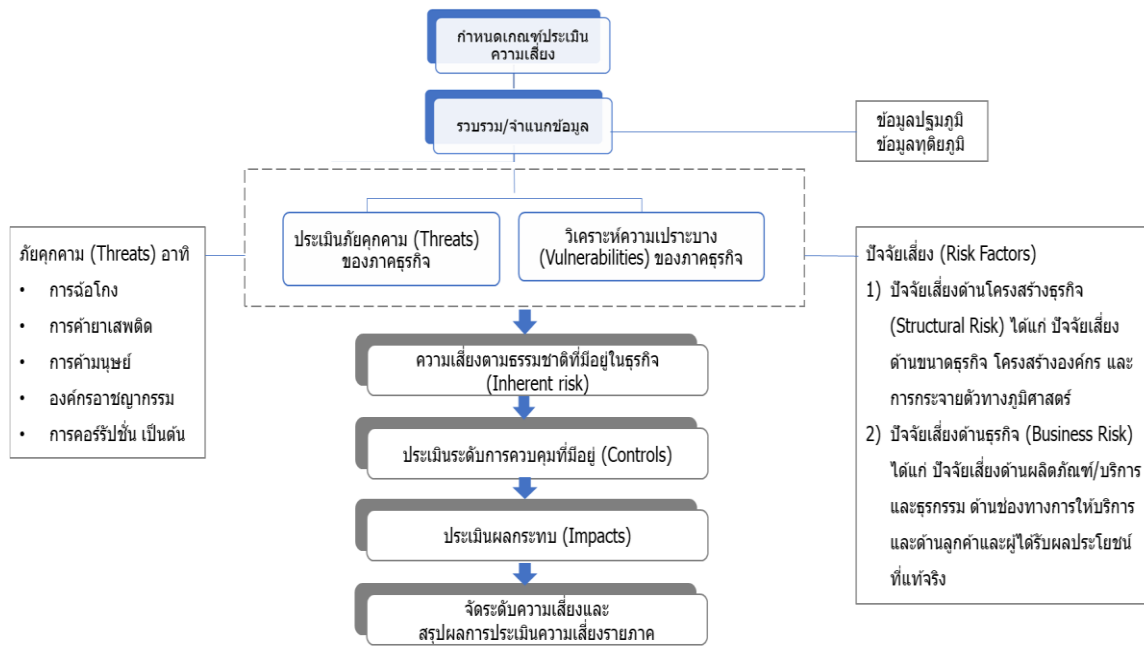
6) ภาคธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่

สถาบันการเงิน

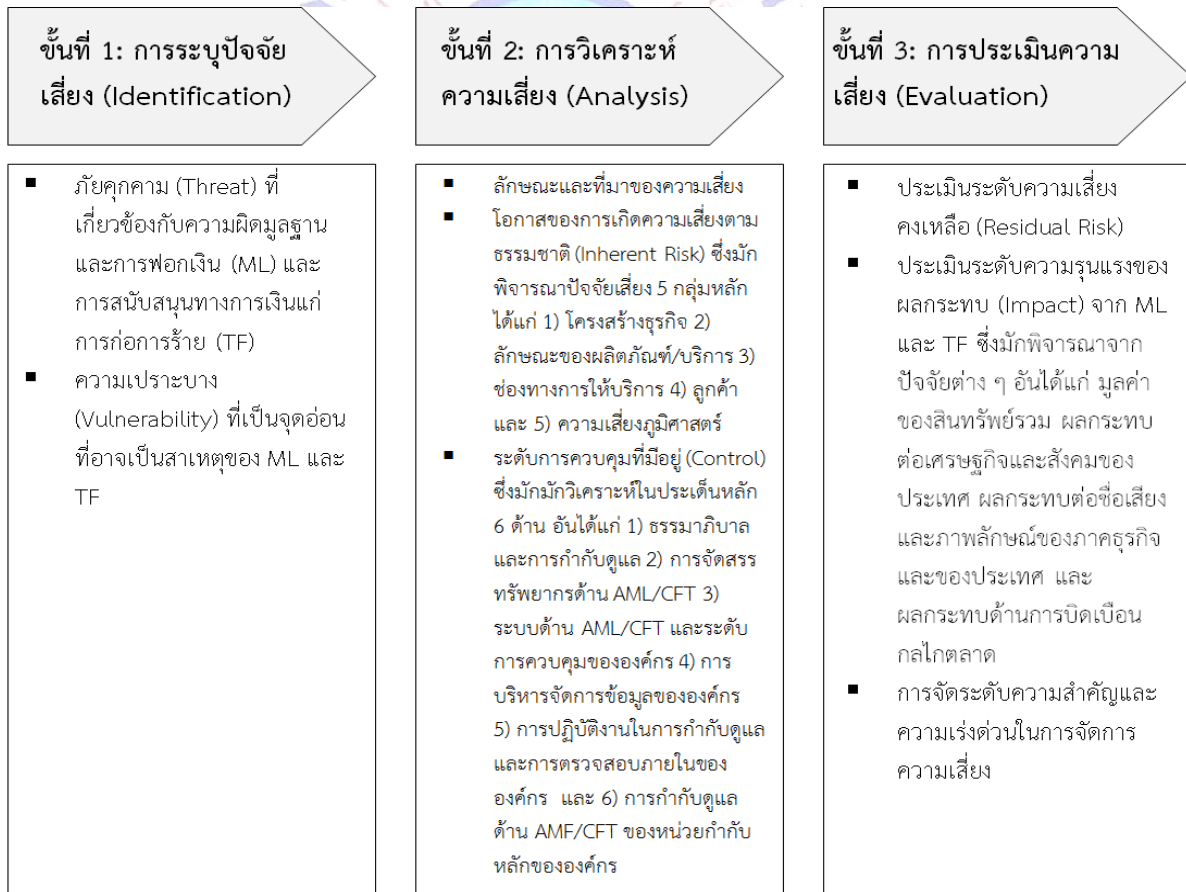
ตารางที่ 3.1 การจำแนกกลุ่มรายภาคธุรกิจ

ภาคธุรกิจ	กลุ่มธุรกิจ
1. ภาคธุรกิจธนาคาร	1.1 ธนาคารพาณิชย์ไทย
	1.2 ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
	1.3 ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งเฉพาะ
	1.4 บริษัทบริหารสินทรัพย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์
2. ภาคตลาดหลักทรัพย์	2.1 ธุรกิจนายหน้าค้าหลักทรัพย์/ธุรกิจตัวแทนซื้อขายสัญญาล่วงหน้า
	2.2 ธุรกิจจัดการกองทุน
	2.3 ธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาการเงิน (Financial Advisor)
	2.4 ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน (Investment Advisor)
	2.5 ธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุน (Venture Capital Firm)
3. ภาคการประกัน	3.1 ประกันชีวิต
	3.2 ประกันวินาศภัย
4. ธุรกิจให้บริการทางการเงิน	4.1 ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงิน
	4.2 ผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ
	4.3 ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์
	4.4 ผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
5. ภาคสหกรณ์	5.1 สหกรณ์ออมทรัพย์
	5.2 สหกรณ์เครดิตยูเนียน
	5.3 สหกรณ์ประเภทอื่น ๆ
6. ภาคธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	6.1 กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ
	6.2 กลุ่มธุรกิจเช่าซื้อ และลีสซิ่ง (Leasing)
	6.3 กลุ่มธุรกิจคาร์ถยนต์
	6.4 นายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์
	6.5 กลุ่มธุรกิจค้าของเก่า
	6.6 ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงิน

แผนภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงรายภาคธุรกิจ (Sector Risk Assessment: SRA)

แผนภาพที่ 3.3 ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ TF ระดับรายภาคธุรกิจ

ที่มา : Financial Markets Authority (New Zealand) (2017) Joint Committee of the European Supervisory Authorities (2017) Hong Kong Monetary Authority (2017) The World Bank Group (2015) และ The Financial Action Task Force (FATF) (2013)

4. ผลการประเมินความเสี่ยงภาคธุรกิจธนาคาร

4.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

การประเมินความเสี่ยงในครั้งนี้ได้แบ่งภาคธุรกิจธนาคารออกเป็น 6 ภาคธุรกิจย่อยอันได้แก่

- 1) ธนาคารพาณิชย์ไทย
- 2) ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) หรือสาขา ของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
- 3) สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs)
- 4) บริษัทบริหารสินทรัพย์
- 5) บริษัทเงินทุน
- 6) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

ข้อมูลพื้นฐานของภาคธุรกิจธนาคาร

กลุ่มธุรกิจ	จำนวน	
	ราย	ร้อยละ
ธนาคารพาณิชย์ไทย	15	15.46%
ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของ	15	15.46%
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs)	8	8.25%
บริษัทบริหารสินทรัพย์	54	55.67%
บริษัทเงินทุน	2	2.06%
บริษัทเครดิตฟองซิเอร์	3	3.09%

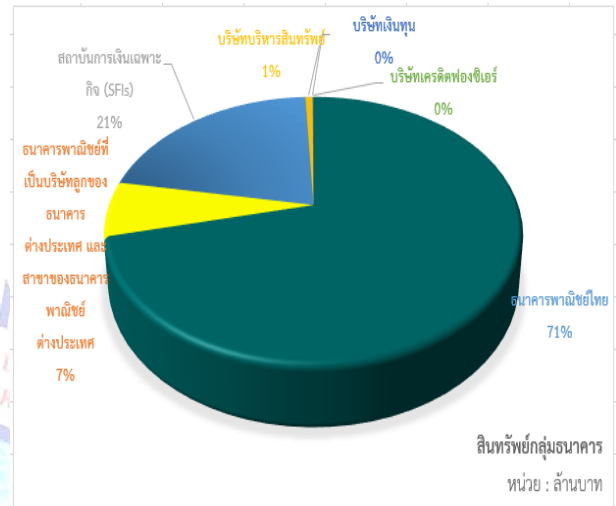
หมายเหตุ: 1. ข้อมูลจำนวน (ราย) เป็นข้อมูล ณ มิถุนายน 2561

2. ข้อมูลสินทรัพย์เป็นข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2560

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

โดยภาคธุรกิจมีหน่วยกำกับหลัก คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงการคลัง (กรณีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) และมีหน่วยประสานงานระหว่างธนาคารกับสำนักงาน ป.ป.ง. ได้แก่ สมาคมธนาคารไทย และสมาคมธนาคารนานาชาติ ทั้งนี้ ในด้านขนาดของธุรกิจเมื่อพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์ พบว่ามูลค่าสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทยปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 71.24 ของมูลค่าสินทรัพย์ในภาคธุรกิจธนาคารโดยรวม ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ

(Subsidiary) หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ (ร้อยละ 6.64) สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ร้อยละ 21.37) บริษัท บริหารสินทรัพย์ (ร้อยละ 0.66) บริษัทเงินทุน (ร้อยละ 0.07) และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ (ร้อยละ .02)

4.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจธนาคาร ได้แก่ การพนัน การค้ายาเสพติด การลักทรัพย์/ฉ้อโกงและอาชญากรรมข้ามชาติ การคอร์รัปชัน การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การหนีภาษี การก่อการร้าย และการค้ำมนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) ในภาคธุรกิจธนาคาร

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การพนัน โดยเฉพาะการเล่นการพนันออนไลน์ รวมทั้งการซื้อหวยใต้ดิน	บริการการโอนเงินและชำระเงิน	■ ตู้ ATM/CDM ■ ช่องทางการโอนเงินและชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (อาทิ Mobile Banking และ Internet Banking) ■ Application ต่าง ๆ ทาง Smart Phone
การค้ายาเสพติด	บริการโอนเงินและฝากเงินผ่านบัญชีผู้อื่น หรือให้บุคคลอื่นใช้บริการโอนเงินและฝากเงินตลอดจนการเปิดบัญชีใหม่	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และตู้ ATM/CDM
การลักทรัพย์/ฉ้อโกง และอาชญากรรมข้ามชาติ	บริการโอนเงิน/โอนเงินระหว่างประเทศ การเปิดบัญชีธนาคารและผลิตภัณฑ์บัตร ATM (การทำ ATM Skimming อันได้แก่ การดักข้อมูลบัตร ATM และดักรหัสบัตร)	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และตู้ ATM/CDM
การคอร์รัปชัน	บริการฝาก-ถอนเงิน และบริการตู้നിរภัยของธนาคาร	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ช่องทางสาขา และตู้ ATM/CDM
การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	บริการชำระเงินและโอนเงิน เพื่อสั่งซื้อสินค้าออนไลน์	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และตู้ ATM/CDM
การหนีภาษี	บริการโอนเงินและฝากเงิน อาทิให้ผู้เกี่ยวข้อง/บุคคลอื่นเป็นผู้รับโอนเงินแทนหรือรับเงินค่าจ้างแทน เพื่อลดยอดการจ่ายภาษี	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และตู้ ATM/CDM
การก่อการร้าย	ผลิตภัณฑ์เงินฝากและการโอนเงิน/โอนเงินระหว่างประเทศของชาวต่างชาติหรือผู้เกี่ยวข้องที่เป็นคนไทย	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และตู้ ATM/CDM
การค้ำมนุษย์	การโอนเงิน/โอนเงินระหว่างประเทศของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และตู้ ATM/CDM

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) สมาคมธนาคารไทย (2561) และสมาคมธนาคารนานาชาติ (2561)

4.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตาม

ธรรมชาติ (Inherent Risk) ของภาค

ธุรกิจธนาคาร

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ หรือความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจธนาคาร เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ

(Inherent Risk)

ด้าน	A	B	C	D	E	F
ML	3.80 (High)	3.50 (High)	3.40 (High)	1.60 (Low)	1.85 (Medium-Low)	1.60 (Low)
FT	3.80 (High)	3.50 (High)	3.40 (High)	1.60 (Low)	1.85 (Medium-Low)	1.60 (Low)

A ธนาคารพาณิชย์ไทย

B ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) หรือสาขา ของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

C สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs)

D บริษัทบริหารสินทรัพย์

E บริษัทเงินทุน

F บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

หมายเหตุ : กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

A กลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย:

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้าน ML และ FT เท่ากับ 3.80 (ระดับสูง) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)

- ขนาดของธุรกิจ (Size): ภาคธุรกิจมีขนาดใหญ่ (มูลค่าสินทรัพย์ในปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 124.7 ของ GDP ของประเทศไทย)

- การกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ (Geographical Spread): ภาคธุรกิจมีจำนวนสาขาในประเทศเป็นจำนวนมาก (ข้อมูล ณ ก.พ. 2561 มีสาขาจำนวนทั้งสิ้น 6,755 สาขา) โดยกระจายตัวตามภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ และส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง (อันได้แก่ พื้นที่ที่ติดชายแดนต่าง ๆ) นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์จำนวน 9 ราย มีสาขาในต่างประเทศ และบางส่วนอยู่ในพื้นที่ประเทศเสี่ยง

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)

- ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม: ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์/บริการเสี่ยงหลายรายการ อันได้แก่ บริการแลกเปลี่ยนเงิน บริการรับฝากเงิน การชำระค่าสินค้าและบริการ และบริการโอนเงิน/โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนผลิตภัณฑ์ใหม่ อาทิ Travel Card เป็นต้น

- ช่องทางการให้บริการ: ช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงคือ ช่องทางการให้บริการแบบไม่พบหน้า อันได้แก่ ช่องทางการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเป็นการทำธุรกรรมแบบไม่พบหน้า และสามารถโอนเงิน หรือ เปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ วิธีการชำระเงิน (Payment Method) ที่เน้นการชำระเงินด้วยเงินสดนั้นมีความเสี่ยงสูงเช่นกัน โดย ผลิตภัณฑ์/บริการที่มีการชำระเงินด้วยเงินสด ได้แก่ บริการรับฝากเงิน/โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ บริการแลกเปลี่ยนเงิน และบัตรอิเล็กทรอนิกส์

B กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ:

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้าน ML และ FT เท่ากับ 3.40 (ระดับสูง) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

- ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม: ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์/บริการเสี่ยงหลายรายการ อันได้แก่ บริการแลกเปลี่ยนเงิน บริการรับฝากเงิน และบริการโอนเงิน/โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และ Correspondent Bank เป็นต้น

- ช่องทางการให้บริการ: มีช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงหลายช่องทาง อาทิ ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เทคโนโลยีใหม่หรือระบบ Internet Banking ซึ่งเป็นระบบของธนาคารแม่ มาให้บริการแก่ลูกค้าในประเทศ และช่องทางบริการผ่านตัวแทนหรือบุคคลที่สาม อาทิ Payment Intermediary เช่น AIRPAY เป็นต้น

C กลุ่มสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs):

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้าน ML และ FT เท่ากับ 3.40 (ระดับสูง) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)

- การกระจายตัวทางภูมิศาสตร์: สาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในประเทศไทย ณ ก.พ. 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,555 สาขา โดยกระจายตัวตามภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ และส่วนหนึ่ง อยู่ในพื้นที่เสี่ยง (อันได้แก่ พื้นที่ที่ติดชายแดนต่าง ๆ)

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)

- ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม: แม้ว่าโดยภาพรวม สถาบันการเงินเฉพาะกิจจะมีขอบเขตในการดำเนินธุรกิจที่จำกัดกว่าสองภาคธุรกิจข้างต้น เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินบางรายมีผลิตภัณฑ์/บริการ เสี่ยงหลายรายการ และมีจำนวนลูกค้าและมีมูลค่าธุรกรรมดังกล่าวในระดับสูง อาทิ บริการแลกเปลี่ยนเงิน บริการรับฝากเงิน และบริการโอนเงิน/ชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

- ช่องทางการให้บริการ: ช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงเป็นช่องทางการให้บริการแบบไม่พบหน้า อันได้แก่ ช่องทางการโอนเงินและชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

D กลุ่มบริษัทบริหารสินทรัพย์:

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้าน ML และ FT เท่ากับ 1.60 (ระดับต่ำ)

เนื่องจากขอบเขตการดำเนินธุรกิจของบริษัทบริหารสินทรัพย์ค่อนข้างมีความเฉพาะและจำกัด โดยบริษัทบริหารสินทรัพย์ทำหน้าที่บริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงิน โดยรับซื้อหรือโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงิน การจัดหาเงินทุนโดยกู้ยืมจากในหรือนอกประเทศ หรือออกหลักทรัพย์เฉพาะ ตลอดจนจัดทำบัญชีและจัดชั้นกันสำรองสำหรับสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ ซึ่งนับว่ามีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ

E กลุ่มบริษัทเงินทุน:

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ ในด้าน ML และ FT เท่ากับ 1.85 (ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ) เนื่องจากขอบเขตการดำเนินธุรกิจของบริษัทเงินทุนค่อนข้างมีความเฉพาะและจำกัด โดยผลิตภัณฑ์และบริการจะเกี่ยวข้องกับทำให้บริการทางด้านสินเชื่อเงินกู้ยืม บริการรับฝากเงิน รวมถึงการรับฝากเงินประเภทสหกรณ์ การให้เช่าซื้อ การให้เช่าทรัพย์สินและบริการเป็นที่ปรึกษาทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ

F กลุ่มเครดิตฟองซิเอร์:

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ ในด้าน ML และ FT เท่ากับ 1.60 (ระดับต่ำ) เนื่องจากขอบเขตการดำเนินธุรกิจของเครดิตฟองซิเอร์ค่อนข้างมีความเฉพาะและจำกัด โดยจะเกี่ยวข้องกับการให้บริการทางด้านสินเชื่อ เงินกู้ยืมบริการรับฝากเงิน และรับซื้ออสังหาริมทรัพย์โดยวิธีฝากขายเท่านั้น

4.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจธนาคาร เป็นดังนี้

ด้าน	A	B	C	D	E	F
AML	3.68 (High)	3.68 (High)	3.5 (High)	2.75 (Medium -high)	3.00 (Medium-High)	3.00 (Medium-High)
CFT	3.68 (High)	3.68 (High)	3.5 (High)	2.75 (Medium -high)	3.00 (Medium-High)	3.00 (Medium-High)

A ธนาคารพาณิชย์ไทย

B ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคาร

ต่างประเทศ (Subsidiary) หรือสาขา ของธนาคารพาณิชย์

ต่างประเทศ

C สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs)

D บริษัทบริหารสินทรัพย์

E บริษัทเงินทุน

F บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

A กลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย: และ **B** กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ:

มีคะแนนระดับการควบคุมที่มีอยู่ในด้าน AML และ CFT เท่ากับ 3.68 (ระดับเข้ม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ (Governance and Management Oversight) ด้านการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาคธุรกิจ ด้านการปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ และด้านการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของหน่วยกำกับหลักในขององค์กรในภาคธุรกิจ ทั้งนี้ ธปท. ซึ่งเป็นหน่วยกำกับหลักมีการกำกับดูแลด้าน AML/CFT และมีความร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. เป็นอย่างดี และหน่วยกำกับหลักดังกล่าวยังมีอำนาจในการลงโทษธนาคารพาณิชย์ที่ปฏิบัติไม่เป็นไปตามประกาศ ธปท. ที่ สนส. 7/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การรับฝากเงินหรือการรับเงินจากประชาชน อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 41 แห่ง พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

C กลุ่มสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs):

มีคะแนนระดับการควบคุมที่มีอยู่ ในด้าน AML และ CFT เท่ากับ 3.5 (ระดับเข้ม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ และด้านการปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ อีกทั้ง กลุ่มสถาบันการเงินเฉพาะกิจยังได้รับการกำกับดูแลและตรวจสอบจาก ธปท. โดยใช้แนวทางและมาตรฐานการตรวจสอบเช่นเดียวกันกับธนาคารพาณิชย์ไทย ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ ธปท. เป็นผู้กำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์³

³ กลุ่มสถาบันการเงินเฉพาะกิจยังคงต้องปรับปรุงด้านการจัดสรรทรัพยากร ระบบด้าน AML/CFT และระดับของการควบคุมขององค์กรในภาคธุรกิจ ตลอดจนด้านการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ในบางประการ ที่สำคัญได้แก่ 1) ธนาคารส่วนใหญ่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้าน AML/CFT ที่อาจไม่สอดคล้องกับปริมาณธุรกิจและกลุ่มลูกค้าที่มีจำนวนมาก และแม้จะมีการจัดสรรงบประมาณและเทคโนโลยีที่ช่วยในการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT แต่บางแห่งไม่มีระบบงานที่ใช้ในการตรวจจับธุรกรรมการเงินที่ซับซ้อน/ตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินจากการทำธุรกรรมของลูกค้า ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดซื้อ 2) ธนาคารมีนโยบายระเบียบวิธีปฏิบัติงานและคู่มือการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ที่ชัดเจน เพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน มีการกำหนดให้ทบทวนปีละ 1 ครั้ง แต่มีบางแห่งยังไม่ได้ทบทวน 3) ธนาคารมีการจัดการประเมินความเสี่ยงตนเองด้านการฟอกเงิน (Self-Assessment) แต่แผนลดความเสี่ยงดังกล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพียงพอ และ 4) ธนาคารมีการทำ KYC/CDD แต่ยังไม่พบข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานภายใน ในการตรวจสอบข้อมูลและเอกสารแสดงตนของลูกค้า ในกรณีเปิดบัญชีเพื่อรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนแบบพบเห็นลูกค้าต่อหน้า

D กลุ่มบริษัทบริหารสินทรัพย์ (บปส.)

มีคะแนนระดับการควบคุมที่มีอยู่ ในด้าน AML และ CFT เท่ากับ 2.75 (ค่อนข้างอ่อน) ทั้งนี้ หากพิจารณาระดับการควบคุมที่มีอยู่ด้าน AML/CFT ในระดับภาคธุรกิจย่อย ประเมินว่า บปส. ขนาดใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างเข้ม โดยเฉพาะในด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจและด้านการปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ ซึ่งนับว่ามีระดับการควบคุมที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมขณะที่ บปส. ขนาดเล็กอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อน เนื่องจากเป็นบริษัทมีขนาดเล็ก ชื่อทรัพย์สินจำนวนน้อยราย จึงยังไม่ได้จัดทำนโยบายหรือคู่มือการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ไว้ โดยจะใช้วิธีติดตามการฟอกเงินเป็นราย ๆ ไป และยังไม่มี การจัดสรรงบประมาณเพื่อติดตามด้านการฟอกเงิน โดยเฉพาะ มีเพียงเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการปฏิบัติงานเท่านั้น ตลอดจน บปส.ขนาดเล็กส่วนน้อยมีการเก็บข้อมูลด้าน AML/CFT แต่บางแห่งไม่มีและบางแห่งเพิ่งเริ่มกิจการ และไม่ได้กำหนดเป็นฝ่ายงานด้านการปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านจำนวนพนักงาน

E บริษัทเงินทุน (บง.) และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ (บค.):

มีคะแนนระดับความการควบคุมที่มีอยู่ ในด้าน AML และ CFT เท่ากับ 3.00 (ค่อนข้างเข้ม) เนื่องจากบริษัทมีการจัดทำนโยบายและคู่มือการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT (แต่ยังมีบางบริษัทมีคู่มือที่ยังไม่ครอบคลุมบางธุรกรรม และอาชีพเสี่ยงตามที่ ปง. กำหนด) มีการกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงทำหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้าน

AML/CFT (อย่างไรก็ดี กลุ่มธุรกิจเป็นบริษัทขนาดเล็กทำธุรกรรมที่ไม่ซับซ้อน บางแห่งอาจกำหนดตัวบุคคลทำหน้าที่รับผิดชอบด้าน AML/CFT ไม่ได้แยกเป็นหน่วยงานอย่างชัดเจน) บริษัทมีการจัดทำ KYC/CDD ครบคลุมตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมีการรายงานตามธุรกรรม และจัดเก็บเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับรายละเอียดของการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของหน่วยกำกับหลักในกลุ่ม บบส. บง. และ บค. พบว่า ธปท. และ ปปง. ได้ลงนามใน MOU ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. โดยให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการประชุมหารือร่วมกัน เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ไทย ในกรณี บบส. ธปท. มีอำนาจลงโทษได้ภายใต้กฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแล บบส. และในกรณี บง. และ บค. ธปท. มีอำนาจลงโทษ บง./บค. ที่ปฏิบัติไม่เป็นไปตามประกาศ ธปท. ที่ สนส. 7/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การรับฝากเงินหรือการรับเงินจากประชาชน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 41 แห่ง พ.ร.บ. ธุรกิจสหกรณ์

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และ ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องในภาคธุรกิจธนาคาร

1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML

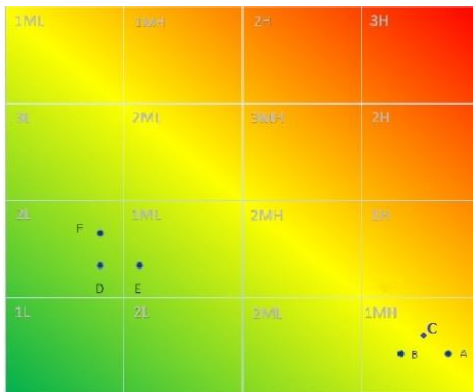
กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	3.80 (High)	3.68 (High)	1MH (2.63) (Medium-High)
B	3.50 (High)	3.68 (High)	1MH (2.63) (Medium-High)
C	3.40 (High)	3.5 (High)	1MH (2.63) (Medium-High)
D	1.60 (Low)	2.75 (Medium-High)	2L (1.38) (Low)
E	1.85 (Medium-Low)	3.00 (Medium-High)	1ML (1.88) (Medium-Low)
F	1.60 (Low)	3.00 (Medium-High)	2L (1.38) (Low)

- A** ธนาคารพาณิชย์ไทย
- B** ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) หรือสาขา ของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
- C** สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs)
- D** บริษัทบริหารสินทรัพย์
- E** บริษัทเงินทุน
- F** บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

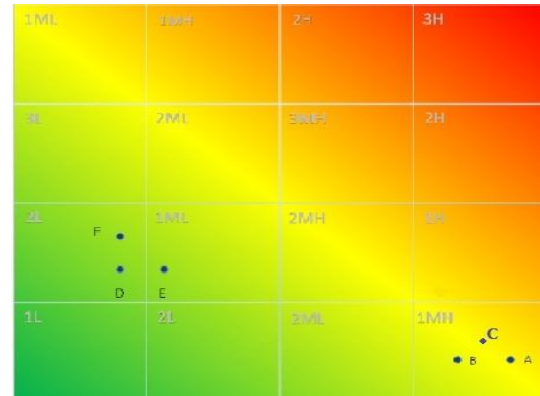
ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินตามระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) และระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

หมายเหตุ: A. ธนาคารพาณิชย์ไทย
 B. ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
 C. ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งเฉพาะ
 D. บริษัทบริหารสินทรัพย์
 E. บริษัทเงินทุน และ
 F. เครดิตฟองซิเอร์

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยง FT ตามระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) และระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

หมายเหตุ: A. ธนาคารพาณิชย์ไทย
 B. ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
 C. ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งเฉพาะ
 D. บริษัทบริหารสินทรัพย์
 E. บริษัทเงินทุน
 F. เครดิตฟองซิเอร์

2) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	3.80 (High)	3.68 (High)	1MH (2.63) (Medium-High)
B	3.50 (High)	3.68 (High)	1MH (2.63) (Medium-High)
C	3.40 (High)	3.5 (High)	1MH (2.63) (Medium-High)
D	1.60 (Low)	2.75 (Medium-High)	2L (1.38) (Low)
E	1.85 (Medium-Low)	3.00 (Medium-High)	1ML (1.88) (Medium-Low)
F	1.60 (Low)	3.00 (Medium-High)	2L (1.63) (Low)

- A** ธนาคารพาณิชย์ไทย
- B** ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) หรือสาขา ของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
- C** สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs)
- D** บริษัทบริหารสินทรัพย์
- E** บริษัทเงินทุน
- F** บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

3) ข้อเสนอแนะ

- ธนาคารพาณิชย์ไทย แม้ว่าธนาคารพาณิชย์ไทยจะมีระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในระดับเข้ม แต่ก็มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในระดับสูงเช่นเดียวกัน (ทั้งปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ อันได้แก่ ขนาดของธุรกิจ และการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม และช่องทางการให้บริการ) ดังนั้น จึงส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ทั้งในด้าน ML และ FT อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง (เท่ากับ 1MH หรือคิดเป็น 2.63 คะแนน) ทั้งนี้ กลุ่มธุรกิจธนาคารพาณิชย์ควรพิจารณาปรับปรุงด้านการจัดสรรทรัพยากรและการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ในบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี

และเครื่องมือที่จำเป็น เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ให้สอดคล้องกับปริมาณและความซับซ้อนของธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มรายละเอียดและความชัดเจนในแผนลดความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเพื่อเพิ่มระดับการควบคุมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

- **ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ** แม้ว่ากลุ่มธุรกิจดังกล่าวจะมีระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในระดับเข้ม แต่ก็มีความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยความเสี่ยงตามธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม และช่องทางการให้บริการ ดังนั้น จึงส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ทั้งในด้าน ML และ FT อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง (เท่ากับ 1MH หรือคิดเป็น 2.63 คะแนน) ทั้งนี้ กลุ่มธุรกิจนี้ควรพิจารณาปรับปรุงด้านการจัดสรรทรัพยากรและการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ในบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดสรรบุคลากรงบประมาณ เทคโนโลยี และเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ให้สอดคล้องกับปริมาณและความซับซ้อนของธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มรายละเอียดและความชัดเจนในแผนลดความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เพื่อเพิ่มระดับการควบคุมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

- **ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งเฉพาะ (SFIs)** SFIs มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) สูง (ทั้งปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้าง

ธุรกิจ ในเรื่องการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ อันได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม และช่องทางการให้บริการ) และการควบคุมอยู่ในระดับค่อนข้างเข้ม เนื่องจากมาตรการด้าน AML/CFT มีความเข้มแข็ง จึงส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือ ทั้งในด้าน ML และ FT อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง (เท่ากับ 1MH หรือคิดเป็น 2.63 คะแนน) ทั้งนี้ ควรเพิ่มการจัดสรรทรัพยากรและระบบด้าน AML/CFT และการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT เพิ่มเติม

- **บริษัทบริหารสินทรัพย์ (บปส.)** บปส. มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติต่ำ เนื่องจากขอบเขตการดำเนินธุรกิจค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะและจำกัด และมีระดับการควบคุมที่มีอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อน โดยเฉพาะในกลุ่ม บปส. ขนาดเล็ก ดังนั้น จึงส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือ ทั้งในด้าน ML และ FT อยู่ในระดับต่ำ (เท่ากับ 2L หรือคิดเป็น 1.38 คะแนน) ทั้งนี้ กลุ่มธุรกิจนี้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บปส. ขนาดเล็ก) ควรพิจารณาการดำเนินการจัดทำนโยบายหรือคู่มือการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT เก็บข้อมูลด้าน AML/CFT และการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น เพื่อติดตามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การร้าย เป็นการเฉพาะ เพื่อเพิ่มระดับการควบคุมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

- **บริษัทเงินทุน (บง.)** บง. มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขอบเขตการดำเนินธุรกิจค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะและจำกัด และมีระดับการควบคุมที่มีอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อน ดังนั้น จึงส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือ ทั้งในด้าน ML และ FT อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (เท่ากับ 1ML หรือคิดเป็น

1.88 คะแนน) ทั้งนี้ บง. (ในบางบริษัท) ควรพิจารณาการจัดทำคู่มือเพื่อให้ครอบคลุมการทำธุรกรรม และอาชีพเสี่ยงตามที่ ปปง. กำหนด และการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT เพิ่มเติมในบางประการ (รายละเอียดดังที่กล่าวก่อนหน้า) เพื่อเพิ่มระดับการควบคุมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

- บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ (บค.) บค. มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขอบเขตการดำเนินธุรกิจค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะและจำกัด และมีระดับการควบคุมที่มีอยู่ในระดับค่อนข้างเข้ม ดังนั้น จึงส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือ ทั้งในด้าน ML และ FT อยู่ในระดับต่ำ (เท่ากับ 3L หรือคิดเป็น 1.63 คะแนน) ทั้งนี้ บค. ควรพิจารณาการจัดทำคู่มือเพื่อให้ครอบคลุมการทำธุรกรรม และอาชีพเสี่ยงตามที่ ปปง. กำหนด และการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT เพิ่มเติมในบางประการ (รายละเอียดดังที่กล่าวก่อนหน้า) เพื่อเพิ่มระดับการควบคุมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. ผลการประเมินความเสี่ยงภาคธุรกิจตลาดทุน

5.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

ในการประเมินความเสี่ยงของภาคธุรกิจตลาดทุน แบ่งกลุ่มธุรกิจตามลักษณะของการประกอบธุรกิจ ออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ธุรกิจตัวแทนซื้อขายสัญญาล่วงหน้า/ธุรกิจ นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
- 2) ธุรกิจจัดการกองทุน
- 3) ธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาการเงิน
- 4) ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน
- 5) ธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุน

5.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

จากการวิเคราะห์สถิติข้อมูลรายงานธุรกิจที่มี เหตุอันควรต้องสงสัย (STR) ในภาคตลาดทุนปี 2560 ประกอบกับข้อมูลและความเห็นจากเจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน ก.ล.ต. (2561) และ สำนักงาน ปปง. พบว่า ความผิดมูลฐานที่เป็นภัยคุกคามสำคัญประการหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกัภาคธุรกิจตลาดหลักทรัพย์ คือ ความไม่เป็นธรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์โดยการสร้างราคา หลักรัพย์และการใช้ข้อมูลภายใน (Insider) นอกจากนี้ จากการสืบค้นข้อมูลข่าว พบว่าภัยคุกคามอื่นๆ ที่อาจ เกิดขึ้นในภาคธุรกิจ ได้แก่ การคอร์รัปชั่น การฉ้อฉล/ ฉ้อโกงประชาชน ยาเสพติด องค์กรอาชญากรรม การพนัน การค้ามนุษย์ และการหลีกเลียงภาษี ซึ่งมี แนวโน้มถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินในชั้นของ การปกปิดอำพรางแหล่งที่มาของเงินผิดกฎหมาย (Layering) และรวบรวมนำเงินที่ผ่านการฟอกแล้ว ออกมาปะปนกับเงินสะอาด (Integration)

ด้านภัยคุกคามของภาคธุรกิจจากการถูกใช้เป็น ช่องทางในการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย มี โอกาสเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากผู้ก่อการร้ายมีแนวโน้มใช้วิธี ที่ง่ายและไม่ซับซ้อนในการหาแหล่งเงินสนับสนุน

5.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ด้าน	A	B	C	D	E
ML	2.7 (Medium-High)	2.3 (Medium-Low)	1.8 (Medium-Low)	1.55 (Low)	1.3 (Low)
FT	2.7 (Medium-High)	2.3 (Medium-Low)	1.8 (Medium-Low)	1.55 (Low)	1.3 (Low)

- A** ธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และตัวแทนซื้อขาย สัญญาล่วงหน้า
- B** ธุรกิจจัดการกองทุน
- C** ธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน
- D** ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน
- E** ธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุน

หมายเหตุ : กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

A ธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และตัวแทนซื้อขายสัญญาล่วงหน้า

บริษัทหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจตัวแทน นายหน้าซื้อขายสัญญาล่วงหน้ามีจำนวนรวม 47 ราย รายได้หลักมาจากการทำหน้าที่เป็นนายหน้าซื้อขาย หลักรัพย์และอนุพันธ์ การแข่งขันในธุรกิจอยู่ใน ระดับสูง

จากการประเมินความเสี่ยงตามธรรมชาติของ ธุรกิจ พบว่าธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และ ตัวแทนซื้อขายสัญญาล่วงหน้ามีความเสี่ยงอยู่ในระดับ ปานกลางค่อนข้างสูง โดยการที่ธุรกรรมการซื้อขาย ในตลาดทุนมีมูลค่าสูง หมุนเวียนเปลี่ยนมือได้เร็ว

เพิ่มโอกาสของการถูกใช้ในการซ่อนเร้นนำเงิน/ทรัพย์สินผ่านระบบ ประกอบกับมีลูกค้าที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ บุคคลที่มีสถานภาพทางการเงิน บุคคลที่มีสัญชาติ/แหล่งที่มาของรายได้จากประเทศที่เสี่ยงสูง โดยความเสี่ยงที่มาจากลูกค้าจะรวมถึงธุรกรรมของ (กลุ่ม) บุคคลที่เป็นเครือญาติหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในเชิงธุรกิจกับลูกค้าที่มีความเสี่ยง การใช้ นอมีนี และพฤติกรรมการซื้อขายแบบแก๊งค์กำไร ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ธุรกิจยังมีความเสี่ยงในการถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน แม้ว่าการซื้อขายหลักทรัพย์ จะไม่ได้ใช้เงินสดก็ตาม

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
โครงสร้างของธุรกิจ	-ขนาดของธุรกิจที่สะท้อนในปริมาณการทำธุรกรรมอยู่ในระดับสูง	-ไม่มี
ผลิตภัณฑ์/บริการ/ธุรกรรม	-หลักทรัพย์มีสภาพคล่องในการซื้อขายสูง	-ไม่ใช้เงินสดในการทำธุรกรรม
ช่องทางการให้บริการ	-ช่องทางการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าแบบไม่พบหน้า เช่น โดยการส่งเอกสารทางไปรษณีย์	-ช่องทางการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าแบบพบหน้า
ลูกค้า/ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง	-พฤติกรรมการสร้างราคาหลักทรัพย์ในตลาด -PEPs ทรัสต์หรือการจัดตั้งตามกฎหมายที่ไม่ใช่บุคคลธรรมดา	-นักลงทุนที่เป็นสถาบันการเงิน

B ธุรกิจจัดการกองทุน

อุตสาหกรรมจัดการกองทุนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ การบริหารกองทุนรวม (Mutual fund) การบริหารกองทุนส่วนบุคคล (Private fund) และการบริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident fund) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (บลจ.)

มีจำนวนรวม 27 แห่ง โดยเป็น บลจ. ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์จำนวน 12 แห่ง

ผลการประเมินความเสี่ยงตามธรรมชาติของธุรกิจอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากช่องทางการขายกองทุนส่วนใหญ่ยังเป็นการขายผ่านสาขาธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นการช่วยกรองความเสี่ยงอีกชั้นหนึ่ง และผลิตภัณฑ์กองทุนที่มีลักษณะพิเศษประเภท กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ที่เน้นการลงทุนระยะยาว มีสภาพคล่องค่อนข้างต่ำ ไม่เอื้อต่อการถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ แม้ว่าปริมาณการทำธุรกรรมซื้อขายกองทุนทั่วไปจะสูง แต่ผู้ฟอกเงินมีแนวโน้มที่จะใช้ช่องทางอื่นที่ง่ายและซับซ้อนน้อยกว่าในการปกปิดซ่อนเร้นที่มาของเงินผิดกฎหมาย

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
โครงสร้างของธุรกิจ	-มูลค่าและปริมาณการทำธุรกรรมอยู่ในระดับสูง	-ผู้ประกอบการธุรกิจมีจำนวนน้อย ส่วนแบ่งการตลาดกระจุกตัวสูงในบริษัทที่เป็นบริษัทลูกธนาคารพาณิชย์
ผลิตภัณฑ์/บริการ/ธุรกรรม	-สภาพคล่องในการซื้อขายสูง	-การทำธุรกรรมไม่มีการรับ-จ่ายออกเป็นเงินสด -ผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุนระยะยาว - กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) - กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) - กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF)
ช่องทางการให้บริการ	-การให้บริการแบบไม่พบหน้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์	-การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าทำธุรกรรมแบบพบหน้า -การขายหน่วยลงทุนผ่านตัวแทนที่เป็นธนาคาร
ลูกค้า/ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง	-ลูกค้า high net worth ที่ไม่ทราบแหล่งที่มาของเงินชัดเจน -PEPs	-ไม่มี

๑ ธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน

ผู้ประกอบการธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisers: FA) ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทางการเงิน แก่ธุรกิจ (Corporate Finance) ในเรื่องการปรับโครงสร้างทางการเงิน การให้คำปรึกษาในการหาแหล่งเงินทุน/ระดมทุนในรูปแบบต่างๆ การซื้อ/ขายและควบรวมกิจการ การแปรสภาพกิจการเป็นบริษัทมหาชน เป็นต้น ณ สิ้นปี 2560 ผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. มีจำนวน 73 บริษัท ในจำนวนนี้เป็นผู้ประกอบการที่ไม่ใช่บริษัทหลักทรัพย์และธนาคารพาณิชย์ จำนวน 34 ราย

ผลการประเมินความเสี่ยงตามธรรมชาติของผู้ประกอบธุรกิจกลุ่มนี้อยู่ในระดับ**ปานกลางค่อนข้างต่ำ** เนื่องจากลักษณะของการให้บริการคำปรึกษาทางการเงิน บริษัทที่ปรึกษาต้องรู้จักลูกค้าและมีการทำ Due diligence ก่อน ปริมาณธุรกิจของบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินอิสระ มีมูลค่าไม่สูงมากเมื่อเทียบกับกลุ่มธนาคารพาณิชย์และบริษัทหลักทรัพย์ โดยลักษณะงานส่วนหนึ่งเป็นการประเมินมูลค่าหุ้น การให้ความเห็นเป็นที่ปรึกษาทางการเงินอิสระ และการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนโดยตรง และลูกค้าที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นปัจจัยที่ทำให้ความเสี่ยงของธุรกิจอยู่ในระดับไม่สูง

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
โครงสร้างของธุรกิจ	-ไม่มี	-ปริมาณการทำธุรกรรมไม่สูง
ผลิตภัณฑ์/บริการ/ธุรกรรม	-รายได้จากการให้บริการเป็นคอมมิชชั่น -ผลิตภัณฑ์/การให้บริการมีความซับซ้อน เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย	-การทำธุรกรรมต้องมีการระบุตัวตน และทำ due diligence
ช่องทางการให้บริการ	-รายได้จากการให้บริการอยู่ในรูปคอมมิชชั่น	-การให้บริการแบบพบหน้า โดยผู้ให้บริการมีฐานลูกค้าเดิมหรือรู้จักลูกค้าดี
ลูกค้า/ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง	-การให้บริการแบบ cross-border	-ลูกค้าในประเทศที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

๑ D ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน

ที่ปรึกษาการลงทุน หมายถึง นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจให้บริการคำแนะนำการลงทุนแก่ประชาชน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือการอ้อม เกี่ยวกับมูลค่าของหลักทรัพย์ เช่น ตราสารทุน ตราสารหนี้ กองทุน โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น ลักษณะของการให้บริการอาจอยู่ในรูปแบบของการเผยแพร่รายงาน/บทวิเคราะห์ ข้อมูล ข่าว การให้คำปรึกษา การจัดอบรมสัมมนาให้กับนักลงทุน ในการประเมินความเสี่ยงจะพิจารณาเฉพาะผู้ที่ให้บริการที่ปรึกษาการลงทุนเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีจำนวน 8 บริษัท

จากการประเมิน พบว่าธุรกิจมีความเสี่ยงอยู่ในระดับ**ต่ำ**เนื่องจากลักษณะของการให้บริการที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ลูกค้าเท่านั้น ไม่ได้ดูแลทรัพย์สินของลูกค้า และไม่ได้ทำหน้าที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ โดยบริการที่ปรึกษาให้กับลูกค้าเป็นเพียงคำแนะนำในการลงทุน

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
โครงสร้างของธุรกิจ	-ไม่มี	-ผู้ประกอบการธุรกิจมีจำนวนน้อย และเป็นธุรกิจขนาดเล็ก
ผลิตภัณฑ์/บริการ/ธุรกรรม	-ไม่มี เนื่องจากธุรกิจไม่ได้มีการเก็บทรัพย์สินลูกค้า หรือทำการซื้อขายให้กับลูกค้า	-ลักษณะงานเป็นบริการให้คำแนะนำ
ช่องทางการให้บริการ	-การให้บริการแบบไม่พบหน้า เช่น ทางโทรศัพท์ รวมถึงการให้บริการข้อมูลออนไลน์	- การชำระค่าบริการด้วยการโอนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถตรวจสอบได้
ลูกค้า/ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง	-ไม่มี	-นักลงทุนสถาบัน

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
โครงสร้างของธุรกิจ	-ไม่มี	-ผู้ประกอบการธุรกิจมีจำนวนน้อยรายแต่ละรายมี VC fund แห่งละหนึ่งกอง
ผลิตภัณฑ์/บริการ/ธุรกรรม	-ไม่มี เนื่องจากเม็ดเงินที่ลงทุนมีการเคลื่อนไหวน้อย และใช้การโอนเงินเพื่อลงทุน	-เป็นการลงทุนระยะยาว
ช่องทางการให้บริการ	-ไม่มี เนื่องจากธุรกิจมีการทำความรู้จักกิจการเป้าหมาย	-เป็นการทำธุรกิจแบบพบหน้า และมีการทำ due diligence ก่อนลงทุน
ลูกค้า/ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง	-ไม่มี	-กิจการที่เข้าลงทุนเป็นกิจการไทย

E ธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุน

ธุรกิจเงินร่วมลงทุนเป็นการนำเงินเข้าไปร่วมลงทุนกับกิจการที่มีศักยภาพในการเติบโต เน้นการลงทุนระยะยาว ผู้ประกอบธุรกิจเงินร่วมลงทุนในไทยมีจำนวนเพียง 2 ราย โดยหนึ่งรายเป็นบริษัทลูกธนาคารพาณิชย์

ผลประเมินความเสี่ยงตามธรรมชาติของธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุน พบว่ามีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมูลค่าการลงทุนไม่สูง และจำนวนกิจการที่เข้าลงทุนมีไม่มาก แม้ว่ากิจการที่ร่วมลงทุนจะเป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) แต่ธุรกิจมีการทำความรู้จักกิจการเป้าหมายก่อนที่จะลงทุน และมีการติดตามด้านสถานะทางการเงินต่อเนื่องหลังการลงทุน จึงทำให้โอกาสที่จะถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอยู่ในระดับต่ำ

5.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจตลาดทุน เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ด้าน	A	B	C	D	E
AML	3.84 (High)	3.81 (High)	3.18 (Medium-High)	3.84 (High)	3.54 (High)
CFT	3.84 (High)	3.81 (High)	3.18 (Medium-High)	3.84 (High)	3.54 (High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

A ธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และตัวแทน ซื้อขายสัญญาล่วงหน้า

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ของธุรกิจในด้าน AML และ CFT อยู่ในระดับสูง ด้วยคะแนนเท่ากับ 3.84 (ระดับเข้ม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านธรรมาภิบาล การกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ ด้านการจัดสรรทรัพยากรด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้านการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาคธุรกิจ และด้านการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของหน่วยกำกับหลักขององค์กรในภาคธุรกิจ ทั้งนี้ ในระดับบริษัทหลักทรัพย์มีหน้าที่ต้องตรวจสอบตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า (KYC/CDD) ในระดับตลาดทุนมีระบบในการตรวจสอบเกี่ยวกับการฟอกเงิน ในภาพรวม สำนักงาน ก.ล.ต. ทำหน้าที่กำกับดูแลผู้ที่อยู่ใต้การกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และมีการประสานการทำงานกับสำนักงาน ป.ง. ใกล้เคียง

B ธุรกิจจัดการกองทุน

กลุ่มธุรกิจจัดการลงทุนมีระดับความควบคุมที่มีอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนการประเมินเท่ากับ 3.81 (ระดับเข้ม) โดยเฉพาะด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาคธุรกิจ ด้านการจัดสรรทรัพยากรด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และด้านการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของหน่วยกำกับหลักขององค์กรในภาคธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจให้ความสำคัญกับกระบวนการ KYC/CDD บลจ. และผู้บริหารองค์กร มีการกำหนดนโยบาย ระเบียบและวิธีปฏิบัติงานโดยเฉพาะเรื่องการรับลูกค้า มีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในเรื่องการปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนเงินแก่การก่อการร้าย ให้กับทั้งสำนักงาน ป.ง. และสำนักงาน ก.ล.ต.

C ธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน

จากข้อมูลการประเมินความเสี่ยงรายกิจการของผู้ประกอบธุรกิจ พบว่าระดับการควบคุมที่มีอยู่ของกลุ่มธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาการเงินมีคะแนนการประเมินเท่ากับ 3.18 (ระดับค่อนข้างเข้ม) ในด้านการกำกับดูแลสำนักงาน ก.ล.ต. มีการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน (FA) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ โดยมีความร่วมมือกับสำนักงาน ป.ง. ในการกำกับดูแลด้าน AML/CFT และร่วมกับชมรมวาณิชธนกิจสมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย ในการบรรจุเรื่องการต่อต้านการฟอกเงินในจรรยาบรรณของผู้ประกอบธุรกิจ และกำหนดระเบียบ แนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมาย

D ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน

ผลการประเมินคะแนนระดับการควบคุมที่มีอยู่ของธุรกิจในด้าน AML/CFT เท่ากับ 3.84 (ระดับเข้ม) เช่นเดียวกับกลุ่มธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และตัวแทนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยรายละเอียดของการประเมินอ้างอิงตามธุรกิจดังกล่าว เนื่องจากความจำกัดของข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินโดยตรง และความคล้ายคลึงของการให้บริการ กล่าวคือ ภายในบริษัทหลักทรัพย์มีส่วนงาน/เจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำการลงทุนอยู่ด้วย ทั้งนี้ ในภาพรวมของการกำกับดูแล สำนักงาน ก.ล.ต. ที่เป็นหน่วยงานหลัก เน้นให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับลูกค้า และการไม่ใช้ข้อมูลภายใน

E ธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุน

มีคะแนนระดับการควบคุมที่มีอยู่เท่ากับ 3.54 (ระดับเข้ม) ซึ่งสอดคล้องกับความเสี่ยงตามธรรมชาติของธุรกิจที่อยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน โดยผู้ประกอบธุรกิจบริษัทหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมลงทุนที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์จะมีระบบการตรวจสอบและควบคุมด้าน AML/CFT ที่ดี เนื่องจากใช้มาตรการกำกับและควบคุมแบบเดียวกับธนาคารพาณิชย์

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการพอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องในภาคธุรกิจตลาดทุน

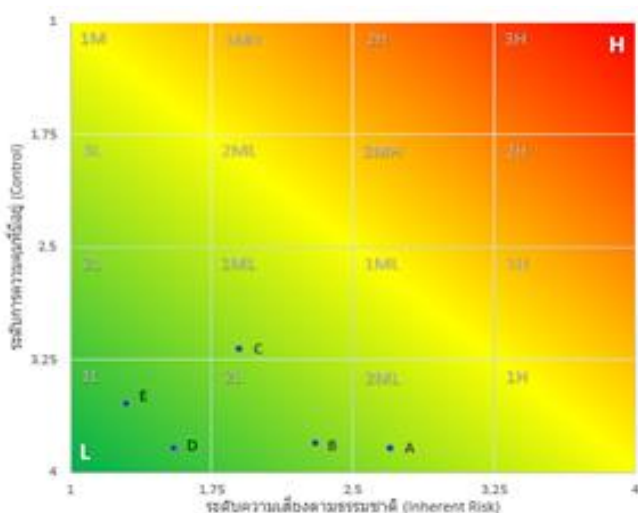
1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการพอกเงิน

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	2.7 (Medium-High)	3.84 (High)	2ML (2.13) (Medium-Low)
B	2.3 (Medium-Low)	3.81 (High)	2L (1.38) (Low)
C	1.8 (Medium-Low)	3.18 (Medium-High)	1ML (1.88) (Medium-Low)
D	1.55 (Low)	3.84 (High)	1L (1.13) (Low)
E	1.3 (Low)	3.54 (High)	1L (1.13) (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML ระดับ ความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) และระดับการ ควบคุมที่มีอยู่

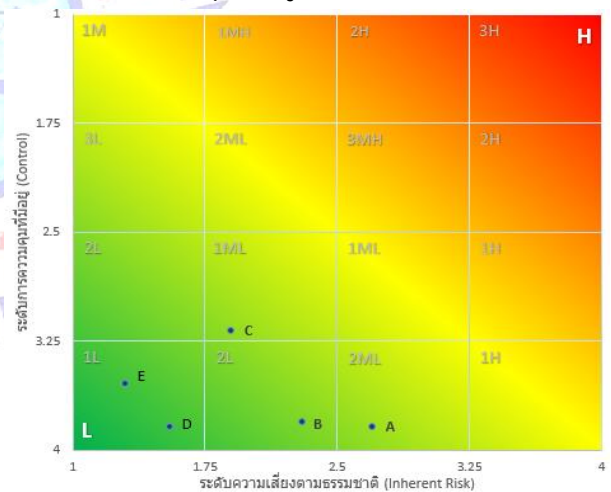

D. ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน

2) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	2.7 (Medium-High)	3.84 (High)	2ML (2.13) (Medium-Low)
B	2.3 (Medium-Low)	3.81 (High)	2L (1.38) (Low)
C	1.8 (Medium-Low)	3.18 (Medium-High)	1ML (1.88) (Medium-Low)
D	1.55 (Low)	3.84 (High)	1L (1.13) (Low)
E	1.3 (Low)	3.54 (High)	1L (1.13) (Low)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) และ ระดับการควบคุมที่มีอยู่

หมายเหตุ:

- A. ธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และตัวแทนซื้อขาย สัญญาล่วงหน้า
- B. ธุรกิจจัดการกองทุน
- C. ธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน
- D. ธุรกิจที่ปรึกษาการลงทุน
- E. ธุรกิจหลักทรัพย์จัดการเงินร่วมทุน

6. ผลการประเมินความเสี่ยงภาคธุรกิจการประกัน

6.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

การประเมินความเสี่ยง ML/TF ในภาคธุรกิจประกันภัย แบ่งกลุ่มธุรกิจออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ธุรกิจประกันชีวิต และธุรกิจประกันวินาศภัย ในภาคธุรกิจประกันภัยมีคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำกับดูแล

กลุ่มธุรกิจประกันชีวิต -- จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจประกันชีวิต ณ สิ้นปี 2560 มีทั้งสิ้น 23 บริษัท มูลค่าสินทรัพย์รวม 3.3 ล้านล้านบาท บริษัทประกันชีวิตในไทยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบริษัทประกันชีวิตที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นต่างชาติ กลุ่มบริษัทประกันชีวิตที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นนักลงทุนไทย และกลุ่มบริษัทประกันชีวิตที่ถือหุ้นโดยธนาคาร ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตที่มีการให้บริการในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการความเสี่ยง เพื่อการออม และเพื่อการลงทุน

กลุ่มธุรกิจประกันวินาศภัย -ผู้ประกอบการธุรกิจประกันวินาศภัย ณ สิ้นปี 2560 มีจำนวน 60 บริษัท มูลค่าสินทรัพย์รวม 4.6 แสนล้านบาท ในแง่ของสินทรัพย์ธุรกิจประกันวินาศภัยคิดเป็นร้อยละ 12.2 ของสินทรัพย์บริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันภัยทั้งหมด แต่ในแง่ของจำนวนกรรมธรรม์และเงินเอาประกันภัย ประกันวินาศภัยมีจำนวนกรรมธรรม์และมูลค่าของเงินเอาประกันที่สูงกว่าประกันชีวิตมาก โดยการประกันภัยรถยนต์คิดเป็นสัดส่วนใหญ่ที่สุด

6.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านข้อมูลคดีและข่าวที่เกี่ยวกับการฟอกเงินในภาคธุรกิจ จึงต้องใช้องการประมวลรูปแบบกรณีตัวอย่าง (Typologies) ที่เคยเกิดขึ้นในต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์ภัยคุกคาม โดยจาก

การศึกษา พบว่า ในต่างประเทศมีการนำเงินที่ได้จากการฉ้อฉล/ฉ้อโกง หลบเลี่ยงภาษี การลักลอบขนถ่าย/ขายของเถื่อน การคอร์รัปชัน และการค้ายาเสพติด มาฟอกผ่านธุรกิจประกันชีวิต โดยการซื้อผลิตภัณฑ์ประกัน และรวบรวมเงินที่กลายเป็นเงินถูกกฎหมายออกมาโดยการยกเลิก/ไถ่ถอน/เวนคืนหรือมีการกู้ยืมจากกรรมธรรม์ ด้านการประกันวินาศภัยพบว่า มีกรณีการค้ายาเสพติด การพนัน คอร์รัปชัน และอาชญากรรมข้ามชาติ อยู่บ้าง โดยส่วนใหญ่เป็นการฉ้อฉล/ฉ้อโกง ในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (Insurance fraud) การชำระเบี้ยประกันไว้เกิน และการขอเลิกกรรมธรรม์ก่อนกำหนด สำหรับภัยคุกคามของภาคธุรกิจจากการถูกใช้เป็นช่องทางในการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ยังไม่พบหลักฐานว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นในประเทศไทย

6.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจประกันภัยในการถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พบว่า ธุรกิจประกันชีวิตและธุรกิจประกันวินาศภัยมีความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ต่ำ

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ

ด้าน	ประกันชีวิต	ประกันวินาศภัย
ML	1.65 (Low)	1.5 (Low)
FT	1.65 (Low)	1.5 (Low)

หมายเหตุ : กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

ธุรกิจประกันชีวิต

จากการประเมินความเสี่ยงตามธรรมชาติของธุรกิจ พบว่าธุรกิจประกันชีวิตมีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองชีวิตและออมในระยะยาว เพียงส่วนน้อยที่เป็นประกันพวงการลงทุน ธุรกิจประกันชีวิตให้บริการกลุ่มลูกค้าคนไทยในประเทศเป็นหลัก และมีกลุ่มลูกค้าบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง และผู้ที่มีสัญชาติ/แหล่งที่มาของรายได้จากประเทศที่มีความเสี่ยงสูง เป็นสัดส่วนน้อย โดยแนวโน้มธุรกิจประกันชีวิตมักไม่ถูกใช้เพื่อเป็นช่องทางหลักในการฟอกเงิน นอกจากนี้ แม้ว่าการขายประกันชีวิตจะทำได้ผ่านตัวแทนและนายหน้าซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของสำนักงาน คปภ. อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เป็นการขายประกันผ่านธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นการขายประกันที่มีความสำคัญ ผู้ซื้อมักเป็นลูกค้าธนาคารด้วย

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
1. โครงสร้างของธุรกิจ	- มีจำนวนตัวแทนและสาขากระจายตัวทั่วประเทศ	- ผู้ประกอบธุรกิจมีจำนวนไม่มาก ส่วนแบ่งตลาดกระจุกตัวสูง - ผู้ประกอบธุรกิจเป็นบริษัทลูกธนาคารพาณิชย์
2. ผลิตภัณฑ์/บริการ/ธุรกรรม	- ผลิตภัณฑ์ประเภท Unit-Linked และประเภทการชำระเบี้ยประกันครั้งเดียว - การใช้สิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันชีวิตในช่วง Free look period - รายได้จากการให้บริการเป็นคอมมิชชั่น	- ผลิตภัณฑ์ประเภทคุ้มครองชีวิต/ออมในระยะยาว - ประกันภัยกลุ่มโดยนายจ้าง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความเสี่ยง
3. ช่องทางการให้บริการ	- การขายผ่านตัวแทนและนายหน้าเป็นช่องทางหลัก - ช่องทางการให้บริการแบบไม่พบหน้า ผ่านอินเทอร์เน็ต - แคนเตอร์เซอร์วิส	
4. ลูกค้า/ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง	- PEPs	- ฐานลูกค้าเป็นคนไทยในประเทศ

ธุรกิจประกันวินาศภัย

ผลการประเมินความเสี่ยงตามธรรมชาติของธุรกิจ ชี้ว่าธุรกิจประกันวินาศภัยมีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ โดยสาเหตุหลักที่ทำให้ความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากลักษณะของผลิตภัณฑ์การประกันวินาศภัยเป็นการประกันความเสียหายตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ต้องมีเหตุเกิดขึ้นและมีกระบวนการตรวจสอบก่อนที่ลูกค้าจะได้รับการชดเชยค่าสินไหม และแม้ว่าช่องทางให้บริการจะแนวโน้มการให้บริการแบบไม่พบหน้าเพิ่มขึ้น แต่ประกันที่คนซื้อผ่านอินเทอร์เน็ตหรือแคนเตอร์เซอร์วิส ส่วนใหญ่เป็นประกันรถยนต์ ประกันการเดินทาง ประกันสุขภาพที่เบี้ยประกันภัยมีมูลค่าต่ำ จึงทำให้ความเสี่ยงไม่สูง

สรุปปัจจัยที่เพิ่ม/ลดความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยที่เพิ่มความ เสี่ยง	ปัจจัยที่ลดความ เสี่ยง
2. โครงสร้าง ของธุรกิจ	-ผู้ประกอบธุรกิจมี จำนวนมาก ส่วนใหญ่ เป็นบริษัทขนาดกลาง และขนาดเล็ก -มีจำนวนตัวแทนและ สาขากระจายตัวทั่ว ประเทศ	
3. ผลิตภัณฑ์/ บริการ/ ธุรกรรม	-ประกันภัยประเภทที่ มีความเกี่ยวข้องกับ ภาคต่างประเทศ และ กลุ่มที่มีมูลค่าเงินเอา ประกันค่อนข้างสูง -รายได้จากการ ให้บริการเป็น คอมมิชชั่น	-เบี้ยประกันมีมูลค่าต่ำ -กระบวนการ ตรวจสอบในการขอรับ เงินชดเชยมีความ เข้มงวด
4. ช่องทางการ ให้บริการ	-นายหน้าและตัวแทน เป็นช่องทางการขาย หลัก -ช่องทางการให้บริการ แบบไม่พบหน้า เช่น อินเทอร์เน็ต เคาน์เตอร์เซอร์วิส	
5. ลูกค้า/ผู้ ได้รับ ผลประโยชน์ ที่แท้จริง	-PEPs -การประกันวินาศภัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับ ลูกค้า/ธุรกิจที่อยู่ใน พื้นที่หรือประเทศที่มี ความเสี่ยง	-ฐานลูกค้าในประเทศ

6.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจประกันภัย เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ด้าน	ประกันชีวิต	ประกันวินาศภัย
AML	3.6 (High)	3.56 (High)
CFT	3.6 (High)	3.56 (High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

ธุรกิจประกันชีวิต

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ของธุรกิจอยู่ในระดับที่สูง โดยในกระบวนการรับประกันภัย บริษัทประกันชีวิตมีการจัดให้ลูกค้าแสดงตนและประเมินความเสี่ยงของลูกค้าทุกราย มีการใช้ข้อมูลในการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยง ในระดับของสมาคมประกันชีวิต มีการออกแนวปฏิบัติ จัดสัมมนาให้ความรู้แก่บริษัทประกันชีวิตที่เป็นสมาชิก และในระดับของหน่วยงานกำกับดูแล มีความร่วมมือกันระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และสำนักงาน ปปง. ในการกำกับดูแล

ธุรกิจประกันวินาศภัย

กลุ่มธุรกิจประกันวินาศภัยมีระดับความควบคุมที่มีอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านธรรมาภิบาลการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ และด้านการปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ สำนักงาน คปภ. ซึ่งเป็นหน่วยกำกับหลัก มีการกำกับดูแลด้าน AML/CFT และมีความร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. อีกทั้งยังมีสมาคมประกันวินาศภัยไทย ที่ทำหน้าที่ประสานงานกับสำนักงาน คปภ. และสำนักงาน ปปง. จัดทำและเผยแพร่แนวปฏิบัติ จัดสัมมนา ให้ความรู้เรื่องการปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนเงินแก่การก่อการร้ายแก่บริษัทประกันวินาศภัยที่เป็นสมาชิก

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ในภาคธุรกิจประกันภัย

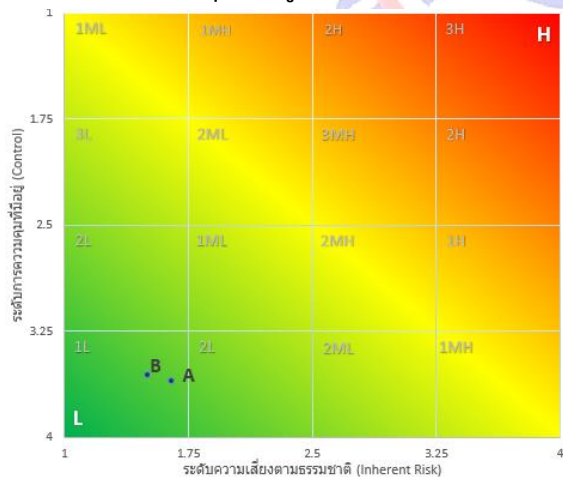
1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
ประกันชีวิต	1.65 (Low)	3.6 (High)	1L (1.13) (Low)
ประกันวินาศภัย	1.5 (Low)	3.56 (High)	1L (1.13) (Low)

หมายเหตุ : กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) และระดับการควบคุมที่มีอยู่

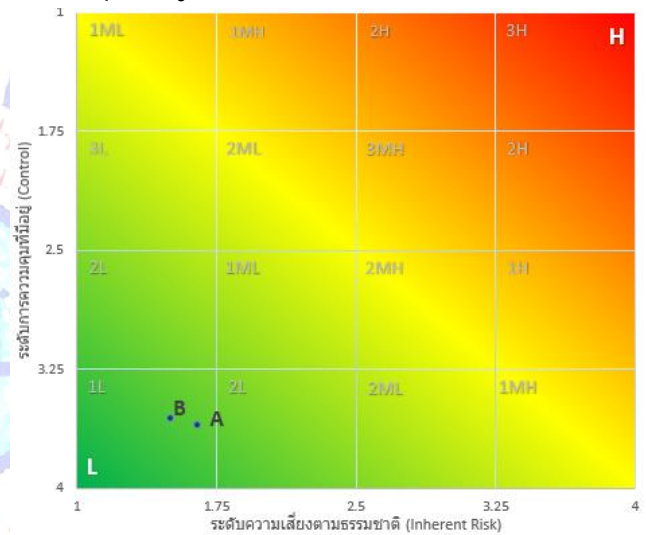
หมายเหตุ:

- A. ประกันชีวิต
- B. ประกันวินาศภัย

1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
ประกันชีวิต	1.65 (Low)	3.6 (High)	1L (1.13) (Low)
ประกันวินาศภัย	1.5 (Low)	3.56 (High)	1L (1.13) (Low)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) และระดับการควบคุมที่มีอยู่

หมายเหตุ:

- A. ประกันชีวิต
- B. ประกันวินาศภัย

2) ข้อเสนอแนะ

ธุรกิจประกันชีวิต มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากลักษณะของผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตในปัจจุบันที่มีอยู่ในไทย ไม่เอื้อต่อการถูกใช้เป็นช่องทางหลักในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ขณะที่ระดับการควบคุมของธุรกิจอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้มีระดับความเสี่ยงคงเหลือทั้งด้าน ML และ FT อยู่ในระดับต่ำ (เท่ากับ 1L หรือคิดเป็น 1.13 คะแนน) ทั้งนี้เนื่องจากในรายบริษัทพบว่าการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายที่กำหนดยังมีความแตกต่างกันในส่วนของมาตรฐานการรายงาน การจัดทำแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การรายงานธุรกรรมของแต่ละบริษัทเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะช่วยยกระดับการควบคุมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การจัดให้มีฐานข้อมูลส่วนกลางจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฐานข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่น่าเชื่อถือ และระหว่างบริษัทในภาคธุรกิจที่ผู้มีหน้าที่รายงานสามารถเข้าถึงกันเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตรวจสอบธุรกรรมลูกค้า จะช่วยลดต้นทุนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีหน้าที่รายงาน เป็นการเพิ่มความสามารภในการควบคุมด้าน ML/FT ให้กับภาคธุรกิจ

ธุรกิจประกันวินาศภัย เนื่องจากลักษณะของการประกันวินาศภัยเป็นการรับประกันที่ผู้เอาประกันจะได้รับการชดเชยต่อเมื่อเกิดความสูญเสีย ดังนั้น โอกาสที่ธุรกิจประกันวินาศภัยจะถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายจึงอยู่ในระดับที่ต่ำ ขณะที่ระดับการควบคุมของธุรกิจอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ระดับความเสี่ยงคงเหลือด้าน ML และ FT อยู่ในระดับต่ำ

(เท่ากับ 1L หรือคิดเป็น 1.13 คะแนน) ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่ความเสี่ยงตามธรรมชาติด้าน ML และ FT ของธุรกิจประกันวินาศภัยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจอื่นในภาคการเงิน การกำกับดูแลธุรกิจประกันวินาศภัยในบางประเทศจึงค่อนข้างผ่อนปรน

7. ผลการประเมินความเสี่ยงภาคธุรกิจ

7.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

การประเมินความเสี่ยงในครั้งนี้ได้แบ่งภาคธุรกิจ สหกรณ์ออกเป็น 3 กลุ่มธุรกิจย่อย อันได้แก่

- 1) สหกรณ์ออมทรัพย์
- 2) สหกรณ์เครดิตยูเนียน
- 3) สหกรณ์อื่นๆ ประกอบด้วย
 - สหกรณ์การเกษตร
 - สหกรณ์ประมง
 - สหกรณ์นิคม
 - สหกรณ์ร้านค้า
 - สหกรณ์บริการ

โดยภาคธุรกิจมีหน่วยกำกับหลัก คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมี กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ต่างๆ ในด้านขนาดของธุรกิจเมื่อพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์ พบว่า มูลค่าสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ณ ปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 81.11 ของมูลค่าสินทรัพย์ ในภาคธุรกิจสหกรณ์โดยรวม สหกรณ์เครดิตยูเนียน (ร้อยละ 1.93) และสหกรณ์อื่นๆ (ร้อยละ 9.96)

ตาราง: ข้อมูลพื้นฐานของภาคธุรกิจสหกรณ์

กลุ่มธุรกิจ	จำนวน (ราย)	สินทรัพย์ (ล้านบาท)
สหกรณ์ออมทรัพย์	1,417 (20.39%)	2,654,337 (81.11%)
สหกรณ์เครดิตยูเนียน	583 (8.38%)	58,022 (1.93%)
สหกรณ์อื่นๆ	4,954 (71.23%)	300,172 (9.96%)

หมายเหตุ :1. ข้อมูลจำนวน (ราย) เป็นข้อมูล ณ วันที่ 10 มกราคม 2561

2. ข้อมูลสินทรัพย์เป็นข้อมูล ณ วันที่ 10 มกราคม 2561

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงาน ปปง.

7.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามกรมส่งเสริมสหกรณ์ และชุมนุมสหกรณ์ เครดิตยูเนียน ได้ระบุถึงภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจสหกรณ์ ได้แก่ การพนัน การค้ายาเสพติด การลักทรัพย์/ฉ้อโกงและอาชญากรรมข้ามชาติ การคอร์รัปชัน การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การหนีภาษี การก่อการร้าย และการค้ำมนุษย์ โดยรายละเอียดดังนี้

ตาราง: การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) ในภาคธุรกิจสหกรณ์

ภัยคุกคาม (Threats)	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การลักทรัพย์/ฉ้อโกง และ อาชญากรรมข้ามชาติ	บริการฝาก-ถอนเงิน และกู้เงิน โดยการปลอมแปลง เอกสารเอาเงินของสมาชิกสหกรณ์ไปใช้เพื่อประโยชน์ ส่วนตนและพวกพ้อง รวมถึงการรับฝากเงินของสมาชิก สหกรณ์ที่มีญาติเป็นชนเผ่า ซึ่งอาจมีแหล่งที่มาของเงินที่ไม่สุจริตได้ เช่น การหนีภาษี	ช่องทางให้บริการทุกประเภทของ สหกรณ์
การคอร์รัปชัน	การหาสินค้ามาจำหน่าย การรวบรวมผลผลิตและ ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งธุรกิจให้บริการและส่งเสริมของ สหกรณ์ โดยอาจมีการคอร์รัปชันภายในสหกรณ์ เช่น การซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่แพงกว่าความเป็นจริง เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนคือส่วนต่างของราคาที่ได้รับ	ช่องทางให้บริการทุกประเภทของ สหกรณ์
การหนีภาษี	บริการรับฝากเงิน โดยการที่สหกรณ์บางแห่งอาจรับฝาก เงินจากบุคคลภายนอก หรือการใช้ตัวแทนเช่นใช้ญาติที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ฝากให้ โดยเงินที่นำมาจาก อาจจะมาจกเงินที่ไม่สุจริตได้ เช่น การหนีภาษี	ช่องทางให้บริการแบบพบหน้า รวมทั้ง ช่องทางให้บริการแบบไม่พบหน้าโดยใช้ ตัวแทน หรือพึ่งพาช่องทางการให้บริการ ของธนาคาร
การก่อการร้าย	บริการรับฝากเงิน-ถอนเงิน โดยสหกรณ์ที่อยู่ในพื้นที่ เสี่ยงเช่น พื้นที่จังหวัด 3 ชายแดนภาคใต้ อาจเป็นแหล่ง ระดมเงินทุน และแหล่งพักเงิน ของผู้ก่อการร้ายได้	ช่องทางให้บริการแบบพบหน้า รวมทั้ง ช่องทางให้บริการแบบไม่พบหน้าโดยใช้ ตัวแทน รวมทั้งพึ่งพาช่องทางการ ให้บริการของธนาคาร
การค้ายาเสพติด	บริการรับฝากเงิน โดยการที่สหกรณ์บางแห่งอาจรับฝาก เงินจากบุคคลภายนอก หรือการใช้ตัวแทนเช่นใช้ญาติที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ฝากให้ โดยเงินที่นำมาจาก อาจจะมาจกเงินที่ไม่สุจริตได้เช่นเงินที่ได้มาจากการค้า ยาเสพติด	ช่องทางให้บริการแบบพบหน้า รวมทั้ง ช่องทางให้บริการแบบไม่พบหน้าโดยใช้ ตัวแทน หรือพึ่งพาช่องทางการ ให้บริการ ของธนาคาร

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลของทีมวิจัย

7.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

1. สรุปผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ด้าน	สหกรณ์ออมทรัพย์	สหกรณ์เครดิตยูเนียน	สหกรณ์อื่นๆ
ML	1.80 (Medium-Low)	2.175 (Medium-Low)	1.72 (Low)
FL	1.80 (Medium-Low)	2.175 (Medium-Low)	1.72 (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจสหกรณ์ เป็นดังนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์ : มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้านการฟอกเงิน (ML) และด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (FT) เท่ากับ 1.80 หรือระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low) เนื่องจากมีจุดเปราะบางที่สำคัญ ดังนี้

1) **ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)** ภาคธุรกิจมีขนาดเล็ก (มูลค่าสินทรัพย์ในปี 2561 คิดเป็นน้อยกว่าร้อยละ 20 ของ GDP ของประเทศไทย) และมีจำนวน 1,417 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ม.ค. 61) ซึ่งมีที่ตั้ง 1 แห่ง ในแต่ละจังหวัด และส่วนใหญ่เป็น Headquarter โดยส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง อาทิ พื้นที่ที่ติดชายแดนต่าง ๆ

2) **ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)** ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์/บริการและมีจำนวนลูกค้าที่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low) และมูลค่าธุรกรรมดังกล่าวในระดับที่ไม่มาก อาทิ บริการรับฝากเงิน บริการสินเชื่อ เป็นต้น นอกจากนี้ มีช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงอยู่บ้าง อาทิ ช่องทางแบบไม่พบหน้า (ส่งเอกสารทางไปรษณีย์) เป็นต้น รวมทั้งการทำธุรกรรมส่วนใหญ่จะเน้นการทำธุรกรรมด้วยเงินสดแทบทั้งหมด

สหกรณ์เครดิตยูเนียน : มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้านการฟอกเงิน (ML) และด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (FT) เท่ากับ 2.175 หรือระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low) เนื่องจากมีจุดเปราะบางที่สำคัญ ดังนี้

1) **ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)** ภาคธุรกิจมีขนาดเล็ก (มูลค่าสินทรัพย์ในปี 2561 คิดเป็นน้อยกว่าร้อยละ 20 ของ GDP ของประเทศไทย) มีจำนวน 583 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ม.ค. 61) โดยมากเป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดเล็กคิดเป็นร้อยละ 30.85 ในขณะที่ตัวโครงสร้างองค์กรมีความซับซ้อนปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเจ้าหน้าที่บริหารและผู้ถือหุ้นจะมาจากการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ โดยส่วนมากสมาชิกสหกรณ์จะมาจากอาชีพหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลสัญชาติไทย และมีที่ตั้งมากกว่า 1 รายในแต่ละจังหวัด

2) **ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)** ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์/บริการเสี่ยงระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยมีจำนวนลูกค้า และมีมูลค่าธุรกรรมดังกล่าวในระดับที่ปานกลาง อาทิ บริการรับฝากเงิน บริการสินเชื่อ และการให้บริการส่งเสริม เป็นต้น

นอกจากนี้ มีช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงอยู่ อาทิ ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน หรือ ช่องทางแบบไม่พบหน้า (ส่งเอกสารทางไปรษณีย์) เป็นต้น รวมทั้งการทำธุรกรรมส่วนใหญ่จะเน้นการทำธุรกรรมด้วยเงินสดแทบทั้งหมด

สหกรณ์อื่นๆ : มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้านการฟอกเงิน (ML) และด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (FT) เท่ากับ 1.72 หรือระดับต่ำ (Low) เนื่องจาก

1) **ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)** ภาคธุรกิจมีขนาดเล็ก (มูลค่าสินทรัพย์ในปี 2561 คิดเป็นน้อยกว่าร้อยละ 20 ของ GDP ประเทศไทย) มีจำนวนสาขาในประเทศ 4,954 สาขา (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ม.ค. 61) ซึ่งมีที่ตั้งกระจายตัวทั่วทั้งประเทศ แต่จะมีลักษณะกระจุกตัวในบางพื้นที่

2) **ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)** ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์/บริการเสี่ยงระดับต่ำ และมีจำนวนลูกค้า และมีมูลค่าธุรกรรมดังกล่าวในระดับที่ไม่มาก อาทิ บริการรับฝากเงิน บริการสินเชื่อหาสินค้ามาจำหน่าย รวบรวมผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ และแปรรูปผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ทั้งที่มีความเสี่ยงในระดับต่ำจนถึงระดับสูง อย่างไรก็ตาม วิธีการชำระเงินด้วยเงินสดในกลุ่มธุรกิจสหกรณ์มีปริมาณและมูลค่าธุรกรรมในระดับปานกลางเนื่องจากสินค้าส่วนมากเป็นสินค้าเกษตร รวมทั้งการทำธุรกรรมส่วนใหญ่จะเน้นการทำธุรกรรมด้วยเงินสดเป็นส่วนมาก เป็นต้น

7.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ตาราง: สรุปผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจสหกรณ์

ด้าน	สหกรณ์ ออมทรัพย์	สหกรณ์เครดิต ยูเนียน	สหกรณ์อื่นๆ
AML	1.5 (Low)	1.5 (Low)	1.5 (Low)
CFT	1.5 (Low)	1.5 (Low)	1.5 (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1.00 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.50
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4.

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจสหกรณ์ เป็นดังนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์ มีระดับความควบคุมที่มีอยู่ (Control) เท่ากับ 1.5 ซึ่งอยู่ในระดับอ่อน (Low) เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรการหนักและให้ความสำคัญต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่าที่ควร เนื่องจากสหกรณ์ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจที่แท้จริงถึงความเสี่ยงของกิจการว่าอาจมีความเกี่ยวข้องหรืออาจถูกใช้เป็นช่องทางการฟอกเงินตลอดจนขาดความเข้าใจถึงการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน

สหกรณ์เครดิตยูเนียน มีระดับความควบคุมที่มีอยู่ (Control) เท่ากับ 1.5 ซึ่งอยู่ในระดับอ่อน (Low) ทั้งด้านการฟอกเงิน และด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เนื่องจากกลุ่มธุรกิจสหกรณ์เครดิตยูเนียนไม่ได้มีการปฏิบัติงานภายใต้จรรยาบรรณของเครดิตยูเนียนและปฏิบัติงานภายใต้หลักการกำกับดูแลที่ดี ไม่มีการอบรมความรู้ด้าน

AML/CFT อย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่ขาดการกำหนดนโยบายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ AML/CFT ตลอดจนไม่มีระบบด้าน AML/CFT และระดับของการควบคุมขององค์กรในภาคธุรกิจอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ไม่มีการกำหนดขั้นตอนการรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ด้านการกำกับดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงของลูกค้าในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

สหกรณ์อื่น ๆ มีระดับความควบคุมที่มีอยู่ (Control) เท่ากับ 1.5 ซึ่งอยู่ในระดับอ่อน (Low) ทั้งในด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริการขององค์กรในภาคธุรกิจ ด้านการจัดสรรทรัพยากรด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ระดับด้าน AML/CFT และระดับของการควบคุมขององค์กรในภาคธุรกิจ การบริการจัดการข้อมูลขององค์กรในภาคธุรกิจ การปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ ตลอดจนการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของหน่วยกำกับหลักขององค์กรในภาคธุรกิจ

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในภาคธุรกิจสหกรณ์

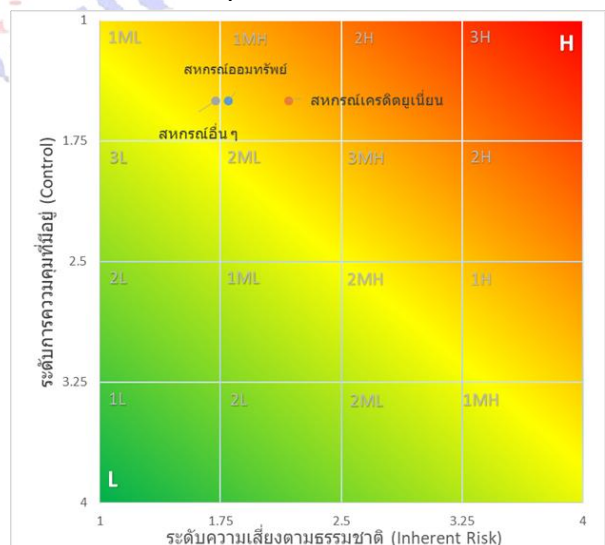
1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA			
	Inherent Risk	Control	Residual Risk	Impact
A	1.80 (Medium-Low)	1.50 (Low)	1MH (2.55) (Medium-High)	2.33 (Medium-Low)
B	2.175 (Medium-Low)	1.50 (Low)	1MH (2.70) (Medium-High)	2.66 (Medium-High)
C	1.72 (Low)	1.50 (Low)	1ML (1.95) (Medium-Low)	1.66 (Low)

หมายเหตุ :

- A** : สหกรณ์ออมทรัพย์
- B** : สหกรณ์เครดิตยูเนียน
- C** : สหกรณ์อื่น ๆ

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML

หมายเหตุ :

- A : สหกรณ์ออมทรัพย์
- B : สหกรณ์เครดิตยูเนียน
- C : สหกรณ์อื่น ๆ

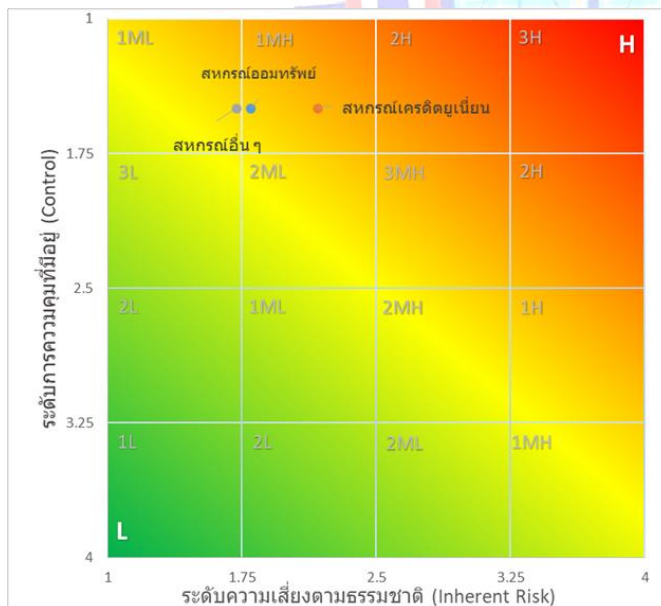
2) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการสนับสนุน
ทางการเงินแก่การก่อการร้าย

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA			
	Inherent Risk	Control	Residual Risk	Impact
A	1.80 (Medium-Low)	1.50 (Low)	1MH (2.55) (Medium-High)	2.33 (Medium-Low)
B	2.175 (Medium-Low)	1.50 (Low)	1MH (2.70) (Medium-High)	2.33 (Medium-Low)
C	1.72 (Low)	1.50 (Low)	1ML (1.95) (Medium-Low)	1.66 (Low)

หมายเหตุ :

- A** : สหกรณ์ออมทรัพย์
- B** : สหกรณ์เครดิตยูเนียน
- C** : สหกรณ์อื่น ๆ

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT

หมายเหตุ :

- A : สหกรณ์ออมทรัพย์
- B : สหกรณ์เครดิตยูเนียน
- C : สหกรณ์อื่น ๆ

8. ผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการทางการเงิน

8.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

1) ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงิน หรือกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC) หมายถึง บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจซื้อและขายธนบัตรต่างประเทศ และรับซื้อเช็คเดินทาง โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย และมีสมาคมที่เกี่ยวข้อง คือ สมาคมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

2) ผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศหรือตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent) หมายถึง นิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจการโอนเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศตามคำขอของบุคคลในประเทศ และรับโอนเงินตราต่างประเทศจากบุคคลในต่างประเทศ เพื่อจ่ายเป็นเงินบาทให้แก่ผู้รับในประเทศ

3) กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ได้แบ่งประเภทระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับที่ต้องขออนุญาตออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1) ระบบการชำระเงินที่เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายระหว่างผู้ใช้บริการของระบบเพื่อรองรับการโอนเงิน การหักบัญชี หรือการชำระดุล เช่น ระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบ ระบบเครือข่ายบัตร และระบบการชำระดุล

3.2) ระบบการชำระเงินอื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ความเชื่อมั่นของสาธารณชน หรือเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบการชำระเงิน นอกจากนี้ พ.ร.บ. ดังกล่าวได้แบ่งบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับที่ต้องขออนุญาต ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

(1) การให้บริการบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือบัตรเอทีเอ็ม

(2) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

(3) การให้บริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แทนผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการ หรือเจ้าหนี้

(4) การให้บริการ โอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

(5) การให้บริการการชำระเงินอื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเงินหรือประโยชน์สาธารณะ

ทั้งนี้ ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล คือธนาคารแห่งประเทศไทย และมีสมาคมที่เกี่ยวข้อง คือ Thailand e-Payment Associate (TEPA)

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการทางการเงิน

ธุรกิจให้บริการทางการเงิน	จำนวน ณ ก.ย. 2561 (ราย)	มูลค่าสินทรัพย์/มูลค่า การทำธุรกรรม ณ ปี 2560	ผลิตภัณฑ์และบริการ	ช่องทางการบริการ
ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินหรือบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC)	2,140 ราย	มูลค่าธุรกรรมด้านซื้อและด้านขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ประมาณ 709,290.13 ล้านบาท (ที่มา: ธปท.)	การรับซื้อเงินตราต่างประเทศจากลูกค้าและการขายเงินตราต่างประเทศให้ลูกค้า	- ส่วนใหญ่เน้นช่องทางบริการสาขา/เคาน์เตอร์บริการแลกเปลี่ยน ซึ่งเน้นการให้บริการแบบพบหน้าและมีการทำธุรกรรมเป็นเงินสด - มีช่องทางการชำระเงินใหม่ ๆ ได้แก่ Internet Banking หรือชำระโดยบัตรเดบิตหรือเครดิต แต่ยังมีปริมาณการทำธุรกรรมในระดับต่ำ
ผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศหรือตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent: MT)	4 ราย	มูลค่าสินทรัพย์รวม เท่ากับ 79,051.54 ล้านบาท หมายเหตุ สินทรัพย์รวม ณ ปี 2560 ยกเว้น บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด (สินทรัพย์รวม ณ ปี 2558) (ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า)	การรับโอนเงินตราต่างประเทศจากบุคคลในต่างประเทศ (การรับซื้อ/รับโอน) และการโอนเงินตราต่างประเทศให้แก่บุคคลในต่างประเทศเพื่อชำระเป็นค่าใช้จ่าย (การขาย/โอน)	- ส่วนใหญ่เน้นช่องทางบริการสาขา/เคาน์เตอร์บริการโอนเงิน ซึ่งเน้นการให้บริการแบบพบหน้าและมีการทำธุรกรรมเป็นเงินสด
ผู้ให้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment): ตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ได้แบ่งภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เป็น สามหมวดหลัก ได้แก่ หมวดที่ 1 ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ หมวดที่ 2 ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ (Designated Payment System) และหมวดที่ 3 บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ (Designated Payment Services)				
หมวดที่ 1: ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ	เป็นระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานหลักของประเทศ และเป็นระบบการชำระเงินที่รองรับการโอนเงินมูลค่าสูง โดยเป็นระบบที่ ธปท. ดำเนินการ	1) มูลค่าการทำธุรกรรมของภาคธุรกิจผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) โดยภาพรวมในปี 2560 เท่ากับ 2,205,394 ล้านบาท หมายเหตุ มูลค่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นภาพรวมการ	1. ระบบบาทเน็ต (BAHTNET) 2. ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (ICAS)	- ขอบเขตการให้บริการของระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญมีความจำกัดเฉพาะระหว่างผู้ให้บริการ (ธนาคารแห่งประเทศไทย) และผู้ใช้บริการ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ สถาบัน

ธุรกิจให้บริการทางการเงิน	จำนวน ณ ก.ย. 2561 (ราย)	มูลค่าสินทรัพย์/มูลค่า การทำธุรกรรม ณ ปี 2560	ผลิตภัณฑ์และบริการ	ช่องทางการบริการ
		ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ของ Non-bank อันประกอบด้วย - บริการสวิตซ์ซิง - บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์หรือผ่านทางเครือข่าย - บริการชำระเงินแทน - การเติมเงินและการใช้จ่าย e-Money (ที่มา: ธปท.)		การเงินพิเศษของรัฐ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หน่วยงานภาครัฐ และบริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด เท่านั้น
หมวดที่ 2: ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ (Designed Payment Systems)	ประกอบด้วย 1) การให้บริการเครือข่ายบัตรเครดิต 2) การให้บริการสวิตซ์ซิงในการชำระเงิน (Transaction Switching) (ปัจจุบัน มีผู้ให้บริการจำนวน 4 ราย แบ่งเป็น Bank 3 ราย และ Non-Bank 1 ราย (ข้อมูลจาก ธปท. สืบค้น ณ 1 ก.ย. 2561)) 3) การให้บริการหักบัญชี (Clearing) (ปัจจุบันมีผู้ให้บริการจำนวน 5 ราย โดยเป็น Non-Bank ทั้งหมด) 4) การให้บริการชำระดุล (Settlement) (ปัจจุบันมีผู้ให้บริการจำนวน 3 ราย โดยเป็น Bank ทั้งหมด)	มูลค่าการทำธุรกรรม ของภาคธุรกิจ e-Payment โดย ภาพรวม เท่ากับ 2,205,394 ล้านบาท (ตั้งที่กล่าวข้างต้น)	เป็นระบบที่เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินระหว่างธนาคาร และไม่เกี่ยวข้องกับการรับจ่ายเงินของลูกค้า	เนื่องจากผลิตภัณฑ์และบริการเป็นการให้บริการที่เป็นตัวระบบ (System) หรือเครือข่าย แก่ลูกค้าที่จำกัดวงเฉพาะลูกค้าที่เป็นธนาคาร สถาบันการเงิน และ Non-Bank เท่านั้น ดังนั้น ช่องทางการให้บริการจึงจำกัดวงแค่ลูกค้ากลุ่มดังกล่าวเท่านั้น

ธุรกิจให้บริการทางการเงิน	จำนวน ณ ก.ย. 2561 (ราย)	มูลค่าสินทรัพย์/มูลค่า การทำธุรกรรม ณ ปี 2560	ผลิตภัณฑ์และบริการ	ช่องทางการบริการ
หมวด 3: บริการการชำระเงิน ภายใต้ การกำกับ (Designed Payment Services)	ประกอบด้วย: 1. <u>การให้บริการบัตร</u> <u>เครดิต บัตรเดบิต หรือ</u> <u>บัตรเอทีเอ็ม</u> 2. <u>การให้บริการเงิน</u> <u>อิเล็กทรอนิกส์</u> <u>(e-Money)</u> (ปัจจุบันมี ผู้ให้บริการ รวมทั้งสิ้น 30 ราย แบ่งเป็น Bank 7 ราย และNon-bank 23 ราย) 3. <u>การให้บริการชำระ</u> <u>เงิน ด้วยวิธีการ</u> <u>อิเล็กทรอนิกส์</u> ซึ่ง ประกอบด้วย 3.1 การให้บริการแก่ ผู้รับบัตร (Acquiring) 3.2 การให้ บริการ สนับสนุนบริการแก่ ผู้รับบัตร (Payment Facilitating) 3.3 การให้บริการชำระ เงินแทน (Bill Payment) (ปัจจุบันมีผู้ให้บริการ จำนวน 47 ราย แบ่งเป็น Bank 21 ราย Non-bank 22 ราย)	มูลค่าการทำธุรกรรมของ ภาคธุรกิจผู้ให้บริการชำระ เงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) โดย ภาพรวม เท่ากับ 2,205,394 ล้านบาท (ดั่งที่ กล่าวข้างต้น)	ผลิตภัณฑ์และบริการ ประกอบด้วย: 1. <u>การให้บริการบัตร</u> <u>เครดิต บัตรเดบิต หรือ</u> <u>บัตรเอทีเอ็ม</u> 2. <u>การให้บริการเงิน</u> <u>อิเล็กทรอนิกส์ (e-</u> <u>Money)</u> ซึ่งสามารถแปลง ได้เป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ 2.1 บัตรเงิน อิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตร Rabbit และบัตร Central Giftcard เป็นต้น 2.2 กระเป๋าเงิน อิเล็กทรอนิกส์ เช่น mPay และ TrueMoney Wallet เป็นต้น 3. <u>การให้บริการชำระเงิน</u> <u>ด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์</u> ซึ่งประกอบด้วย 3.1 การให้บริการแก่ผู้รับ บัตร (Acquiring) เช่น เครื่องอีดีซี (EDC) 3.2 การให้บริการ สนับสนุนบริการแก่ผู้รับ บัตร (Payment Facilitating) ซึ่งเป็นการ ให้บริการระบบชำระเงิน หลังบ้านของกลุ่ม e-Commerce ทั้งนี้ เรา อาจแยกประเภทของ Payment Facilitating ออกเป็นสองกลุ่มหลัก	สามารถใช้บริการได้ หลายช่องทาง ทั้งการ ให้บริการผ่านอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ หรือผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่าย โทรศัพท์มือถือ

ธุรกิจให้บริการ ทางการเงิน	จำนวน ณ ก.ย. 2561 (ราย)	มูลค่าสินทรัพย์/มูลค่า การทำธุรกรรม ณ ปี 2560	ผลิตภัณฑ์และบริการ	ช่องทางการบริการ
			ได้แก่ 1.Payment Gateway ที่เชื่อมต่อกับ Card Scheme (เครือข่ายบัตร) และ 2.Payment Gateway ที่ไม่เชื่อมต่อกับ Card Scheme โดยตรง 3.3 Bill Payment เป็น บริการรับชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์แทน เจ้าหนี้ โดยเป็นการชำระ ค่าสาธารณูปโภคและค่า สินค้าต่าง ๆ โดยลูกค้า จะมาชำระบิลตามใบ แจ้ง/ใบแจ้งหนี้ อาทิเช่น Bill Payment ผ่านเคาท์ เตอร์เซอร์วิส และ Pay at Post เป็นต้น	

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

8.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

A ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงิน หรือกลุ่มธุรกิจ ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจ เป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC)

สมาคมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (TAFEX) (2561) ได้ ประเมินว่า ภัยคุกคาม (Threats) ของภาคธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงิน อันได้แก่ การปลอมแปลงเงินตรา การฉ้อโกงและ ยักยอก ตลอดจนภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ ฟอกเงิน และภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยมี รายละเอียด ดังนี้

ภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน อาชญากรอาจนำเงินสกปรกที่ได้จากการกระทำ ความผิดมาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาท สำหรับอาชญากรข้ามชาติ ถือเป็น ขั้นตอนในกระบวนการฟอกเงินคือขั้นตอนของ Layering

ภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย อาชญากรอาจนำธนบัตร ที่เป็นเงินตราต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาท เพื่อนำเงินไปสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

B ผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศหรือ ตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) และ สำนักงาน ปปง. (2561) ได้ประเมินว่า ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญในกลุ่มธุรกิจตัวแทนโอนเงิน ระหว่างประเทศ ได้แก่ การพนัน การฉ้อโกงยาเสพติด การฉ้อโกงประชาชน และการค้ำมนุษย์

C กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) สมาคม การค้าผู้ให้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ไทย (TEPA) (2561) และสำนักงาน ปปง. (2561) ได้ วิเคราะห์และประเมินภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องของภาคธุรกิจ e-Payment ได้แก่ การพนัน/ การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง/การยักยอกเงิน อาชญากรรมข้ามชาติ การปลอมเอกสารสิทธิ/บัตร อิเล็กทรอนิกส์/หรือหนังสือเดินทาง ตลอดจนการขายสินค้า/สินค้าออนไลน์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์/ทรัพย์สิน ทางปัญญา โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) ในกลุ่มธุรกิจ e-Money และ e-Payment

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การพนัน/การค้ายา เสพติด ซึ่งรวมถึง การพนันฟุตบอล	e-Money (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Payment Gateway ซึ่งเป็นช่องทางที่รับพนันออนไลน์) โดยการใช้ Payment Gateway ที่มีกระบวนการตรวจสอบและทำความรู้จักลูกค้า (KYC/CDD) ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการชำระเงินดังกล่าว โดย Payment Gateway เป็นช่องทางที่รับพนันออนไลน์ดังกล่าว	- การโอนเงินผ่าน e-Money
การฉ้อโกง/การ ยักยอกเงิน	e-Money โดยพบว่า มีผู้ประกอบการหลายรายนำ e-Money มาใช้ในการชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนเพื่อให้ได้มาเพื่อสิทธิในการใช้ระบบชำระเงิน เติมน้ำมันมือถือ ชำระบิล และให้หาลูกค้ามาใช้บริการ ชำระเงินต่อ โดยมีการจูงใจให้ลงทุนโดยได้ ผลตอบแทนจากการหาสมาชิกในลักษณะเครือข่าย แคร่ลูกโซ่	- การชำระเงินค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่าน e-Money
อาชญากรรมข้ามชาติ	การโอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ e-Money หรือช่องทางอื่นหลอกให้ประชาชนโอนเงินเพื่อชำระค่าเสียหาย/ค่าธรรมเนียม/ค่าอื่น ๆ ในรูปแบบแก๊งคอลเซ็นเตอร์	- การโอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ และการโอนเงินผ่าน e-Money
การใช้เอกสารของบุคคลอื่นมาเปิดใช้บริการ	ผู้สมัครใช้บริการ e-Payment อาจทำปลอมซึ่งเอกสารสิทธิหรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเดินทางเพื่อเอา มาแสดงตนในการใช้บริการ e-Payment และ e-Money เพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริงในการทำธุรกรรม	- การแสดงตนในการใช้บริการ e-Payment และ e-Money
การขายสินค้า/สินค้าออนไลน์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์/ทรัพย์สินทางปัญญา	e-Money และการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือผ่านทางเครือข่ายอื่น ๆ	- การชำระเงินค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่าน e-Money และการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต และเครื่องรับบัตร (EDC/EFTPOS)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) สมาคมการค้าผู้ให้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ไทย (TEPA) (2561) และสำนักงาน ปปง. (2561)

8.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการทางการเงิน เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ
(Inherent Risk)

ด้าน	A	B	C
ML	3.08 (Medium-high)	2.77 (Medium-high)	3.10 (Medium-high)
FT	2.85 (Medium-high)	2.77 (Medium-high)	3.10 (Medium-high)

- A** กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC)
 - B** ตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent)
 - C** กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)
- หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

A กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC) มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติด้าน ML เท่ากับ 3.08 (ปานกลางค่อนข้างสูง) และด้าน FT เท่ากับ 2.85 (ปานกลางค่อนข้างสูง) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) มีปัจจัยเสี่ยงบางประการ ได้แก่ ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินมีเป็นจำนวนมาก คือ มีจำนวนทั้งสิ้น 2,140 ราย (จากฐานข้อมูล ธปท. ณ มิ.ย. 2561) และมีสาขา/เคาน์เตอร์แลกเปลี่ยนเงินหลายจุดในแต่ละจังหวัด และส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง อันได้แก่ พื้นที่ตามเขตชายแดนต่าง ๆ

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ปัจจัยเสี่ยงด้าน ML/FT ที่สำคัญในภาคธุรกิจนี้ คือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์/บริการ และการทำธุรกรรม เนื่องจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นการทำธุรกรรมเงินสด และมีสภาพคล่องในการโอน/เปลี่ยนมือในระดับสูง อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยบางประการที่มีแนวโน้มช่วยลดความเสี่ยงในภาคธุรกิจนี้ ได้แก่ ด้านช่องทางการให้บริการ เนื่องจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะเป็นการทำธุรกรรมแบบพบหน้า (Face to Face)

B ตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent) มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติด้าน ML และ FT เท่ากับ 2.31 (ปานกลางค่อนข้างต่ำ) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) มีปัจจัยเสี่ยงบางประการ โดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงด้านที่ตั้งและสาขา เนื่องจากปัจจุบัน มีสถานที่ตั้งตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,346 แห่งกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัด โดยส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง อันได้แก่ พื้นที่ติดกับประเทศชายแดน

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในภาคธุรกิจนี้ คือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์/บริการ และการทำธุรกรรม เนื่องจากรูกระบบการรับโอน/โอนเงินตราต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการทำธุรกรรมเงินสด ตลอดจนมีความเสี่ยง

ในแง่ลักษณะของผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมที่สามารถโอนเงินไปยังต่างประเทศได้ อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยบางประการที่มีแนวโน้มช่วยลดความเสี่ยงในภาคธุรกิจนี้ ได้แก่ ด้านช่องทางการให้บริการ เนื่องจากการธุรกรรมการโอน/รับโอนเงินตราต่างประเทศมักเป็นการทำธุรกรรมแบบพบหน้า (Face to Face)

๑ กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติด้าน ML และ FT เท่ากับ 3.10 (ปานกลางค่อนข้างสูง) โดยประเภทธุรกิจที่มีระดับความเสี่ยงค่อนข้างสูงถึงสูง ได้แก่ การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในรูปแบบกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น mPay และ TrueMoney Wallet⁴ เป็นต้น และการให้บริการชำระเงินด้วย

⁴ เนื่องจากลักษณะของกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น mPay และ TrueMoney Wallet ดังกล่าวจะมีจุดประสงค์และขอบเขตของการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มากกว่าบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ในกรณีของ TrueMoney Wallet พบว่า ลูกค้าสามารถทำรายการต่าง ๆ อันได้แก่ การจ่ายเงินด้วยบาร์โค้ด (เช่น เพื่อซื้อของในร้านสะดวกซื้อ) โอนเงิน เต็มเงินมือถือ/เติมเงิน Internet จ่ายบิล (เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าบริการเครดิต/อชีพาส ถอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร (ทั้งในแอปพลิเคชันและในเว็บไซต์) และซื้อบัตรเงินสดได้ โดยทำธุรกรรมดังกล่าวผ่านโทรศัพท์มือถือ/ระบบ Internet ทั้งนี้ ผู้ใช้งานต้องเติมเงินผ่าน Application ของ TrueMoney Wallet ก่อนจึงจะสามารถทำธุรกรรมต่าง ๆ ได้ โดยสามารถเติมเงินผ่านธนาคาร ร้านค้า หรือตู้เติมเงิน ทั้งนี้ กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมีความเสี่ยงสูงกว่าบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากบัตรบางประเภทอาจสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในระยะเวลาอันสั้น มีความรวดเร็วในการเคลื่อนย้ายเงินจากผลิตภัณฑ์หนึ่งไปยังผลิตภัณฑ์ในระดับสูง และสามารถโอนเงินไปยังต่างประเทศ/สร้างมูลค่าในต่างประเทศได้ (แต่ยากที่จะโอน/เปลี่ยนมือให้แก่เจ้าของรายอื่นได้) นอกจากนี้ ช่องทางการทำธุรกรรมที่เป็นแบบไม่พบหน้าจะเป็นปัจจัยเพิ่มความเสี่ยงในด้าน ML/FT ให้แก่ผลิตภัณฑ์/บริการดังกล่าว

วิธีการอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทการให้บริการสนับสนุนบริการแก่ผู้รับบัตร (Payment Facilitating) อาทิเช่น Payment Gateway⁵

อย่างไรก็ดี มีธุรกิจบางประเภทที่มีความเสี่ยงในระดับต่ำถึงปานกลางค่อนข้างต่ำ อันได้แก่ ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ อันได้แก่ 1) ระบบที่เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายระหว่างผู้ใช้บริการของระบบเพื่อรองรับการ โอนเงิน การหักบัญชี (Clearing) หรือการชำระดุล (Settlement) (ความเสี่ยงระดับต่ำ) 2) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ประเภทบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตร Rabbit และบัตร Central Card (ความเสี่ยงระดับต่ำถึงปานกลางค่อนข้างต่ำ) และ 3) การให้บริการชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทการให้บริการแก่ผู้รับบัตร (Acquiring) (ความเสี่ยงระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ) และการให้บริการรับชำระแทน (Bill Payment) เช่น เคาท์เตอร์เซอร์วิส และ Pay at Post (ความเสี่ยงระดับต่ำถึงปานกลางค่อนข้างต่ำ)

8.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการทางการเงิน เป็นดังนี้

⁵ การให้บริการสนับสนุนบริการแก่ผู้รับบัตร (Payment Facilitating) อาทิเช่น Payment Gateway ดังกล่าว เป็นระบบชำระเงินหลังบ้านของกลุ่ม e-Commerce จุดเสี่ยงสำคัญของธุรกิจในกลุ่มนี้คือ อาจจะมีการฟอกเงินผ่านร้านค้าออนไลน์ หรือใช้เป็นช่องทางรับชำระเงินของเว็บพอร์ทัลออนไลน์ หากผู้ให้บริการกำหนดมาตรการการตรวจสอบข้อมูลการแสดงผล และระบุตัวตนของลูกค้าไม่ดีพอ ทั้งนี้ โดยภาพรวม ภาคธุรกิจการให้บริการสนับสนุนบริการแก่ผู้รับบัตรดังกล่าวมีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจากช่องทางการทำธุรกรรมของภาคธุรกิจนี้มีลักษณะไม่พบหน้า (Non face-to-face)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ด้าน	A	B	C
AML	1.83 (Medium-low)	3.34 (High)	2.31 (Medium-low)
CFT	1.83 (Medium-low)	3.34 (High)	2.31 (Medium-low)

- A** กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC)
 - B** ตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent)
 - C** กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)
- หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

A กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC) มีระดับการควบคุมที่มีอยู่ด้าน AML และ CFT เท่ากับ 1.83 (ค่อนข้างอ่อน) ทั้งนี้ แม้ว่าระดับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันด้าน AML/CFT ในบางส่วนของภาคธุรกิจนี้นับว่าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงถึงระดับสูง อันได้แก่ ภาคธุรกิจมีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC) ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้กรรมการ หรือผู้มีอำนาจในการบริหาร/จัดการ MC ต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามการการ

ฟอกเงิน โดยต้องจัดให้มีเอกสารหลักฐานแสดงตน และต้องรายงานธุรกรรม (รายงานธุรกรรมเงินสด และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย) ทั้งนี้ หากไม่ดำเนินการ อาจมีผลพิจารณาไม่อนุญาต หรือถอนใบอนุญาต/ไม่ต่ออายุใบอนุญาตได้ นอกจากนี้ หน่วยกำกับหลัก อันได้แก่ ธปท. มีการกำกับและร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. เป็นอย่างดี และภาคธุรกิจมีการจัดตั้งสมาคมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เพื่อประสานงานกับหน่วยงานกำกับดูแลด้าน AML/CFT เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องตามกฎหมาย (ไม่ได้บังคับให้ MC ทุกรายต้องเป็นสมาชิกสมาคมดังกล่าว)

อย่างไรก็ดี ระดับการควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบันด้าน AML/CFT ในหลายส่วนยังคงอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลางค่อนข้างต่ำ อันเนื่องมาจาก 1) ผู้ประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (MC) ในปัจจุบัน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,140 ราย ในจำนวนนี้ประมาณ 2 ใน 3 ประกอบธุรกิจอื่นเป็นหลัก เช่น โรงแรม การท่องเที่ยว ร้านอาหารของที่ระลึก ซึ่งอาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควร เนื่องจากมีธุรกิจหลักต้องดูแลรับผิดชอบ ส่วนผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจ MC อย่างเดียว หากเป็นกิจการขนาดเล็กหรือกิจการที่เป็นเจ้าของคนเดียว มักมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและระบบเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อควบคุมด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT Resources) 2) ในการจัดให้ลูกค้าแสดงตนตามกฎหมาย พบว่า ภาคธุรกิจมีการจัดให้ลูกค้าแสดงตัวตนมีระดับ 2 – 3 แต่การวิเคราะห์จัดลำดับความเสี่ยงน้อย เพราะยังไม่มีการพัฒนาฐานข้อมูลเท่าที่ควร (โดยเฉพาะลูกค้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง: Politically Exposed Persons (PEPs)) และ 3) ในด้านการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กร

และด้านการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กร ประเมินว่า โดยภาพรวม อาจยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจาก MC ส่วนใหญ่เป็นองค์กรขนาดเล็กหรือกิจการในครอบครัว จึงมีพนักงานและทรัพยากรที่ใช้ในด้าน AML/CFT ที่จำกัด

B **ตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ** มีระดับการควบคุมที่มีอยู่ด้าน AML และ CFT เท่ากับ 3.34 (เข้ม) เนื่องจากกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้กรรมการผู้มีอำนาจควบคุม หรือผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยต้องจัดให้มีเอกสารหลักฐานแสดงตัวลูกค้า เช่น ชื่อที่อยู่ หมายเลขบัตรประจำตัวประกอบการโอนเงิน และต้องรายงานธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนด ไม่เช่นนั้นเจ้าพนักงานอาจเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาไม่อนุญาต หรือถอนใบอนุญาต หรือไม่ต่ออายุใบอนุญาต และต้องมีนโยบายในการบริหาร ซึ่งรวมถึงด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เช่น มีการตรวจสอบคุณสมบัติ มีการบรรยายให้ความรู้ ฯลฯ แต่ยังมีจุดด้อย คือ ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดให้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ หน่วยกำกับหลัก (ธปท.) มีความร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. เป็นอย่างดี โดยธปท. มี MOU กับ ปปง. มีการประสานข้อมูลและการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง⁶

⁶ อย่างไรก็ตาม กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ ควรต้องปรับปรุงการปฏิบัติงานในด้าน AML/CFT ในบางประการ ที่สำคัญได้แก่ 1) ด้านการมีนโยบายระเบียบวิธีการคู่มือการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT 2) ด้านการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินในธุรกิจของตนและมีแผนการลดความเสี่ยงดังกล่าว และ 3) ด้านการกำหนดขั้นตอนในการรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ด้านการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

C **กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)** มีระดับการควบคุมที่มีอยู่ด้าน AML และ CFT เท่ากับ 2.31 (ค่อนข้างอ่อน) เนื่องจาก โดยภาพรวม องค์กรในภาคธุรกิจยังไม่มี การกำหนดสายงานและตำแหน่งในการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT และมีการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ ระบบ IT และ เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการปฏิบัติงาน และจัดให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับ AML/CFT อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนยังไม่มี การบริหารจัดการ ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการดำเนินการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการเก็บรักษาข้อมูลด้าน AML/CFT

ในประเด็นอื่น ๆ พบว่า

- 1) ด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ ผู้บริหารมีการกำหนดการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและ สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเป็นนโยบายหลักขององค์กร อย่างไรก็ตาม พบว่าในผู้มีหน้าที่รายงานบางส่วนได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติไว้ แต่ สำคัญยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 2) ระบบด้าน AML/CFT และระดับของการควบคุมขององค์กรในภาคธุรกิจ องค์กรมีนโยบายด้าน AML/CFT และวางแนวปฏิบัติเรื่องการรับลูกค้า มีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริง และมีการเก็บรักษาข้อมูลด้าน AML/CFT ที่มีประสิทธิภาพและภาคธุรกิจมีการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน

เสี่ยงดังกล่าว และ 3) ด้านการกำหนดขั้นตอนในการรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ด้านการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

ในธุรกิจของตน อย่างไรก็ตาม ในบางองค์กร ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง รวมถึงความครบถ้วนของการประเมินในรายผลิตภัณฑ์/บริการ ยังไม่ครอบคลุม และส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำแผนการลดความเสี่ยง

3) การปฏิบัติงานในการกำกับดูแลและการตรวจสอบภายในขององค์กรในภาคธุรกิจ องค์กรมีการกำหนดส่วนงานหรือบุคคลที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ ในหลายองค์กรกำหนดตัวบุคลากรหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายด้าน AML/CFT อยู่ในส่วนงานอื่นๆ ไม่ได้แยกออกมา ต่างหาก และ

4) การกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของหน่วยกำกับหลักขององค์กรในภาคธุรกิจ ธปท. และ สำนักงานปปง. มีการประสานงานระหว่างกัน โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลความเห็นและมีการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ร่วมกัน เช่น ปฏิบัติการออกตรวจผู้ประกอบการธุรกิจร่วม แต่ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน

8.5 สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในภาคธุรกิจผู้ให้บริการทางการเงิน

1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	3.08 (Medium-high)	1.83 (Medium-low)	3MH (คะแนน = 3.13) (Medium-High)
B	2.77 (Medium-low)	3.34 (High)	2ML (คะแนน = 2.13) (Medium-Low)
C	3.10 (Medium-	2.31 (Medium-	3MH (คะแนน = 3.13)

2) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	2.85 (Medium-High)	1.83 (Medium-Low)	3MH (คะแนน = 3.13) (Medium-High)
B	2.31 (Medium-Low)	3.34 (High)	2ML (คะแนน = 2.13) (Medium-Low)
C	3.10 (Medium-High)	2.31 (Medium-Low)	3MH (คะแนน = 3.13) (Medium-High)

A กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินในการประกอบธุรกิจเป็นบุคคลรับอนุญาต (Authorized Money Changer: MC)

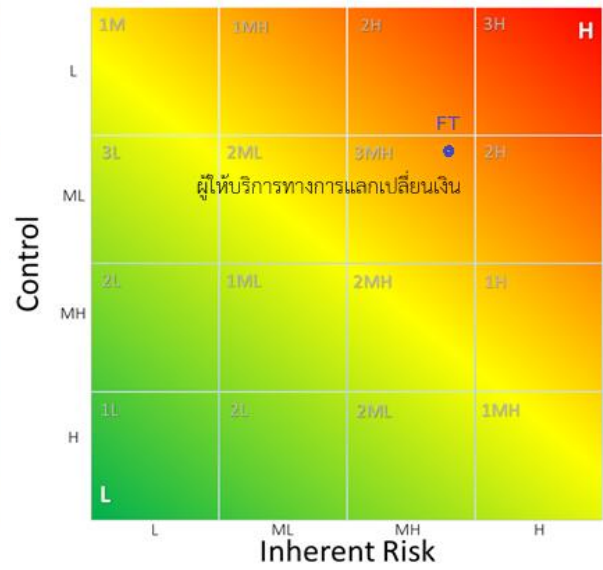
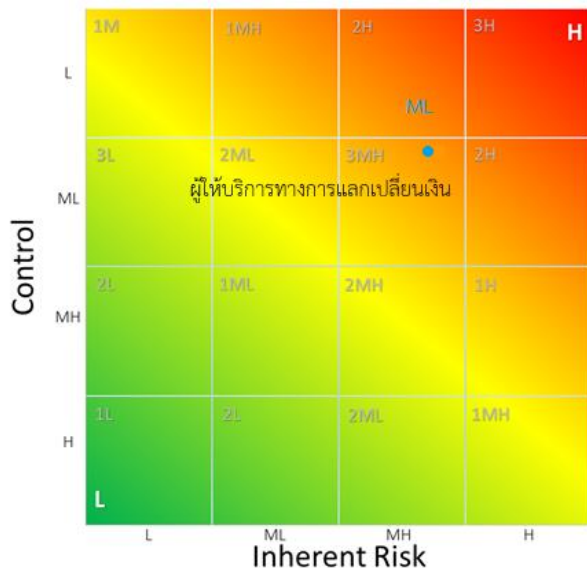
B ตัวแทนโอนเงินระหว่างประเทศ (Authorized Money Transfer Agent)

C กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)

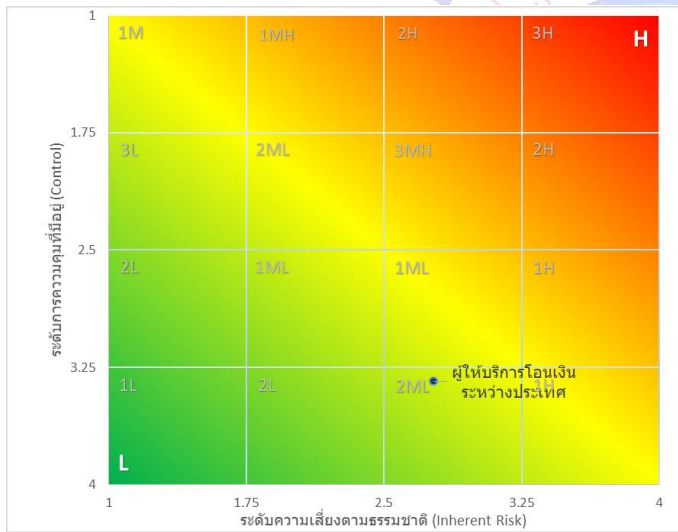
หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

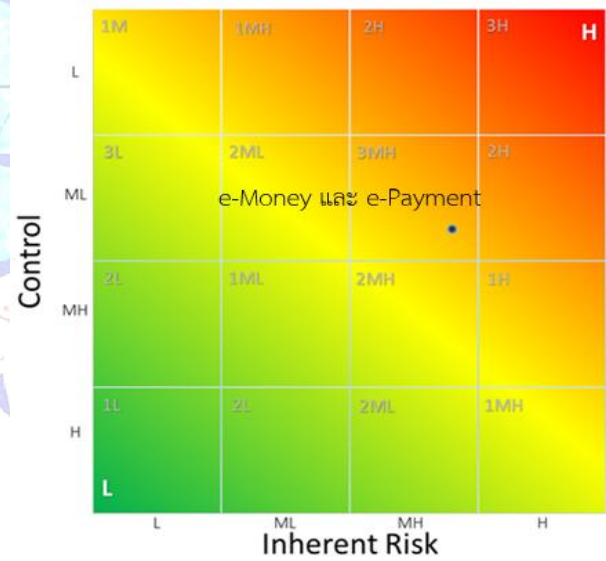
ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเงิน

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในกลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในกลุ่มธุรกิจ e-Money และ e-Payment

9. ผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในภาคธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

การประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในภาคธุรกิจนี้ ประกอบด้วย 6 กลุ่ม ได้แก่

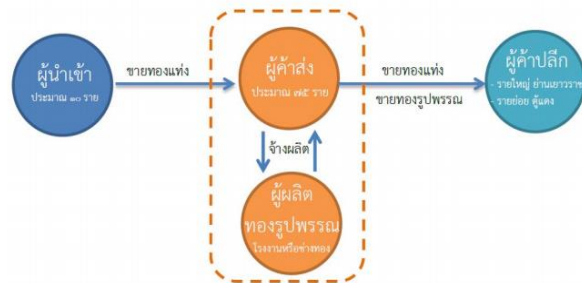
1. กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ เป็นผู้ประกอบอาชีพตาม ม.16 (2)
2. กลุ่มธุรกิจเช่าซื้อและลีสซิ่ง (Leasing) เป็นผู้ประกอบอาชีพตาม ม.16 (3)
3. กลุ่มธุรกิจค้ารถยนต์ เป็นผู้ประกอบอาชีพตาม ม.16 (3)
4. นายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เป็นผู้ประกอบอาชีพตาม ม.16 (4)
5. กลุ่มธุรกิจค้าของเก่า เป็นผู้ประกอบอาชีพตาม ม.16 (5)
6. ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน เป็นผู้ประกอบอาชีพตาม ม.16 (6)

9.1 กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ

เป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) ซึ่งกฎหมายกำหนด เฉพาะที่เป็นนิติบุคคล

ภาพรวมลักษณะการประกอบธุรกิจร้านค้าทองคำในประเทศไทย แบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ ผู้นำเข้า ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้ผลิตทองรูปพรรณ โดยมีลักษณะ ดังนี้

กิจกรรมหลักของธุรกิจค้าทองคำ

ที่มา: สำนักมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีภาชีอากรกรมสรรพากร

หมายเหตุ: ทองคำที่บริโภคในประเทศส่วนใหญ่นำเข้าโดยผู้นำเข้าจากต่างประเทศมาเป็นทองแท่งให้กับผู้ค้าส่ง จากนั้นผู้ค้าส่งก็จะนำทองแท่งบางส่วนมาแปรรูปเป็นทองรูปพรรณ เช่น สร้อยคอ กำไล ต่างหู เป็นต้น ผู้ค้าส่งก็จะขายทองคำแท่ง และทองรูปพรรณต่อไปยังผู้ค้าปลีกซึ่งอาจจะเป็นผู้ประกอบการร้านทองคำรายใหญ่ เช่น ร้านค้าทองคำในเยาวราช และผู้ประกอบการร้านค้าทองคำรายย่อย ตัวอย่างเช่น ร้านค้าทองคำรายย่อย ร้านค้าทองคำร้านเล็ก และร้านตู้แดง เป็นต้น

- ประเภทสินค้าที่ขายกันในระบบจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทองคำแท่ง และทองรูปพรรณ โดยทองคำแท่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทองคำแท่ง 99.9% และทองคำแท่ง 96.5% โดยทองคำส่วนใหญ่ที่นิยมในประเทศจะเป็นทองคำแท่ง 96.5% (ที่มา: สำนักมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีภาชีอากรกรมสรรพากร)
- ไม่มีหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจดังกล่าว และไม่มีหน่วยกำกับด้านเสถียรภาพ แต่มีบางผู้ประกอบการเข้าลักษณะค้าของเก่าด้วย (ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการชขายทอดตลาด และค้าของเก่า ซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

- มีสมาคม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว ดังนี้
 1. สมาคมค้าทองคำ
 2. สมาคมเพชร พลอย เงิน ทอง
 3. สมาคมผู้ค้าอัญมณีไทย และเครื่องประดับ
 4. ชมรมผู้ค้าปลีกทองคำแห่งประเทศไทย
- ลักษณะธุรกิจเป็นลักษณะซื้อมา-ขายไป
- ผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นการซื้อ/ขายทองคำแท่ง ทองรูปพรรณ เพชรพลอย หรือเครื่องประดับฯ และการส่งออก-นำเข้าในสินค้าเพชร (Diamond) พลอย (Gems) เครื่องประดับทอง (Gold Jewelry) เครื่องประดับเงิน (Silver Jewelry) เครื่องประดับแฟชั่น (Costume Jewelry) ทองคำยังไม่ขึ้นรูป (Gold Bar) และอื่น ๆ (Others)
- ช่องทางการให้บริการหลัก คือ ช่องทางการให้บริการผ่านร้านค้าที่มีจำนวนมากและกระจายตัวอยู่ทุกจังหวัดของประเทศ ซึ่งเป็นช่องทางการให้บริการแบบพบหน้า นอกจากนี้ ยังมีช่องทางการให้บริการซึ่งอาจเป็นแบบไม่พบหน้า คือ ช่องทางการส่งออกนำเข้าสินค้า และช่องทางบริการออนไลน์ (ทั้งนี้ ช่องทางบริการออนไลน์ในปัจจุบันยังคงมีมูลค่าและปริมาณการทำธุรกรรมในสัดส่วนต่ำ)
- พื้นที่ประกอบการ: หากพิจารณาเฉพาะจำนวนผู้ค้าทองคำที่เป็นสมาชิกของสมาคมค้าทองคำ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,811 ราย พบว่า มีร้านค้าอยู่ภาคเหนือจำนวน 277 ร้าน (ร้อยละ 15.30) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 160 ร้าน (ร้อยละ 8.83) ภาคกลาง 936 ร้าน (ร้อยละ 51.68) ภาคตะวันออก 90 ร้าน (ร้อยละ 4.97) และภาคใต้ 348 ร้าน (ร้อยละ 19.22) (ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2561)
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบมาตรการเพื่อส่งเสริมให้บุคคลธรรมดาให้ประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคล (วันที่ 9 สิงหาคม 2559) กรมสรรพากรจัดทำคู่มือปรับสถานะจากบุคคลธรรมดาเป็นนิติบุคคล

เพื่อการโอนกิจการทั้งหมดจากบุคคลธรรมดาเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2559 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560 เป็นผลให้มีจำนวนผู้ประกอบการกิจการค้าทองคำนิติบุคคลเพิ่มขึ้น 7,500 กิจการ โดยประมาณ

9.1.1 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

สมาคมค้าทองคำ (2561) และสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ (2561) ประเมินว่า ภัยคุกคาม (Threats) สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจนี้ได้แก่ การค้ายาเสพติด การฉ้อโกงและทุจริต การจำหน่ายทองปลอม และอัญมณีและเครื่องประดับปลอม และความผิดมูลฐานทุกประเภทที่ผู้กระทำผิดมูลฐานได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือเงินจากการกระทำผิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การค้ายาเสพติด/การฉ้อโกงและทุจริต/และความผิดมูลฐานทุกประเภทที่ผู้กระทำผิดมูลฐานได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือเงินจากการกระทำผิด	ทองคำ (โดยเฉพาะทองคำแท่ง) และอัญมณีและเครื่องประดับ	มี Nominee มาทำธุรกรรมเพื่อซื้อทองและอัญมณี เพื่อทำการฟอกเงิน ทำให้ผู้ประกอบการค้าทองคำ/อัญมณีอาจไม่สามารถทราบได้ว่าการฟอกเงิน ถึงแม้ว่าจะมีการยืนยันตัวตนแล้วก็ตาม เนื่องจากผู้ประกอบการได้รับเงินผ่านการโอนจากธนาคาร เป็นต้น
การจำหน่ายทองคำปลอมและอัญมณีและเครื่องประดับปลอม	ทองคำปลอม และอัญมณีและเครื่องประดับปลอม	จัดอยู่ในความผิดมูลฐาน โดยทำการผลิตและจำหน่ายทองคำปลอมและอัญมณี/เครื่องประดับปลอมในช่องทางบางช่องทาง เช่น การจำหน่ายทองปลอมผ่านโรงรับจำนำ เป็นต้น

ที่มา: สมาคมค้าทองคำ (2561) และสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ (2561)

9.1.2 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ

(Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจค้าอัญมณีเพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ

(Inherent Risk)

ด้าน	กลุ่มธุรกิจค้าทองคำและเครื่องประดับทองคำ	กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี/เพชรพลอย และเครื่องประดับ
ML	3.27 (High)	2.57 (Medium-high)
FT	3.27 (High)	2.57 (Medium-high)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณีและเครื่องประดับทองคำ

มีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ ในด้าน ML และ FT เท่ากับ 3.27 (ระดับสูง) และกลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี/เพชรพลอย และเครื่องประดับ เท่ากับ 2.57 (ระดับปานกลางค่อนข้างสูง) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)

- จำนวนและขนาด (Size) ในภาคธุรกิจ มีจำนวนมาก โดยจำนวนผู้ค้าทองคำที่เป็นสมาชิกของสมาคมค้าทอง มีจำนวนทั้งสิ้น 1,811 ราย ผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ค้าอัญมณีฯ 531 ราย และจำนวนผู้ประกอบการนิติบุคคลร้านขายปลีกเครื่องประดับ (หมวดธุรกิจ 47732) มีจำนวนทั้งสิ้น 4,584 ราย (ดังที่กล่าวข้างต้น)

- โครงสร้างองค์กร ในด้านระดับความเชื่อมโยงระหว่างผู้ถือหุ้นและเจ้าของกิจการ กลุ่มธุรกิจนี้ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก (คิดเป็นร้อยละ 99.45 ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจครอบครัว จึงระดับความเชื่อมโยงระหว่าง ผู้ถือหุ้นและเจ้าของกิจการอยู่ในระดับสูง

- การกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ กลุ่มธุรกิจนี้มีที่ตั้งมากกว่า 1 แห่ง ในแต่ละจังหวัด และส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ปัจจัยเสี่ยงด้าน ML/FT ที่สำคัญในภาคธุรกิจนี้ คือ ลักษณะของ ผลิตภัณฑ์/บริการ และการทำธุรกรรม ที่ไม่จำเป็นต้องมีการแสดงตัว (Anonymity) และมีการใช้ตัวแทนทำ ธุรกรรม ตลอดจนผลิตภัณฑ์/บริการมีความคล่องตัวในการโอน/เปลี่ยนมือในระดับสูง นอกจากนี้ ยังมีลูกค้าบางกลุ่มที่ทำการซื้อขายประเภทส่งออกและนำเข้าสินค้า ซึ่งส่วนหนึ่งทำธุรกรรมแบบไม่พบหน้า จึงนับว่าเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT สำหรับในด้านช่องทางการให้บริการ ประเมินว่ามี ความเสี่ยงไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นช่องทางแบบพบหน้า (Face to face) โดยช่องทางการให้บริการแบบออนไลน์ (ซึ่งเป็นแบบไม่พบหน้า) ในปัจจุบันยังเป็นช่องทางที่ไม่แพร่หลายเท่าใดนัก

โดยภาพรวม ความเสี่ยงด้าน ML/FT ในผลิตภัณฑ์ทองคำและเครื่องประดับทองคำจะมีสูงกว่า ผลิตภัณฑ์อัญมณี/เพชรพลอย และเครื่องประดับ เนื่องจากทองคำเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีสภาพคล่องสูงกว่า สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้มากกว่า และมีระดับความคล่องของการโอน/เปลี่ยนมือหรือสิทธิได้มากกว่าผลิตภัณฑ์อัญมณี/เพชรพลอย

9.1.3 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจค้าอัญมณี เพชรพลอยทองคำ หรือเครื่องประดับ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ด้าน	กลุ่มธุรกิจค้าทองคำและเครื่องประดับทองคำ	กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี/เพชรพลอยและเครื่องประดับ
AML	1.5 (Low)	1.5 (Low)
CFT	1.5 (Low)	1.5 (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

ประเมินว่า กลุ่มธุรกิจค้าทองคำและเครื่องประดับทองคำ และกลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี/เพชรพลอย และ เครื่องประดับ มีระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในด้าน AML และ CFT เท่ากับ 1.5 (ระดับอ่อน) เนื่องจาก โดยภาพรวม ผู้บริหารองค์กรส่วนใหญ่อาจยังมีความใส่ใจในการป้องกันมิให้องค์กรถูกอาชญากรใช้ในการฟอกเงินไม่มากเท่าที่ควร และมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายฟอกเงิน ตลอดจนมีความใส่ใจในการปฏิบัติตามกฎหมายฟอกเงิน ไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ร้านค้าทองคำ อัญมณี และเครื่องประดับ จะดำเนินการตรวจสอบว่า ถ้ามีการซื้อขายทองคำมากกว่า 2 ล้านบาทขึ้นไปจะมีการรายงานให้กับสำนักงาน ปปง.ทราบ ถ้าน้อยกว่า 2 ล้านบาท ร้านค้าทองคำ อัญมณี และเครื่องประดับอาจไม่ใส่ใจตรวจสอบการทำ ธุรกรรมดังกล่าว เท่าที่ควร

นอกจากนี้ เจ้าของร้านค้าทองและร้านค้า อัญมณี และเครื่องประดับ มีการตรวจสอบด้าน AML/CFT อยู่ในระดับอ่อน (Low) เนื่องจากยังไม่มี การอบรมให้ความรู้กับพนักงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร และการจัดสรรงบประมาณ/เทคโนโลยีสารสนเทศใน ด้าน AML/CFT ยังไม่มีในปัจจุบัน แต่มีข้อมูลที่ปรากฏ เป็นรายงานหรือตรวจสอบได้ทางเว็บไซต์ของสมาคม คำทองคำและสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและ เครื่องประดับ และข้อมูลการประเมินความเสี่ยงของผู้ มีหน้าที่รายงานต่อสำนักงาน ปปง. ซึ่งเป็น ผู้ประกอบการร้านค้าประเภทนิติบุคคลทั้งนี้ โดยปกติ แล้ว เจ้าของร้านค้าทองและร้านค้าอัญมณี และ เครื่องประดับ จะเป็นผู้รายงานธุรกรรมต่าง ๆ ใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ AML/CFT ไปยังผู้มีหน้าที่ กำกับดูแล เช่นในกรณีที่มีผู้มาซื้อทองคำในระดับ ความถี่ที่บ่อยครั้งหรือซื้อในปริมาณที่มากจนต้องสงสัย เป็นต้น

ในด้านการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ของ หน่วยกำกับหลักขององค์กรในภาคธุรกิจ พบว่า สมาคมคำทองคำ สมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและ เครื่องประดับ และสมาคมอื่นๆในกลุ่มธุรกิจนี้ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสำนักงาน ปปง. โดยมีกรรมการ สมาคมเข้าไปประชุม/พบปะ กับผู้แทนของสำนักงาน ปปง. อย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ไม่มีหน่วยงานผู้ออก ใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจดังกล่าว และไม่มี หน่วยกำกับด้านเสถียรภาพ แต่มีบางผู้ประกอบการ เข้าลักษณะค้าของเก่าด้วย (ตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการ พอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การ ก่อการร้าย ในภาคธุรกิจค้าอัญมณี เพชร พลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับ

ผลการประเมินความเสี่ยงด้านการพอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ใน ภาคธุรกิจค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือ เครื่องประดับ เป็นดังนี้

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	3.27 (High)	1.5 (Low)	3H (คะแนน = 3.88) (High)
B	2.57 (Medium-high)	1.5 (Low)	2H (คะแนน = 3.63) (High)

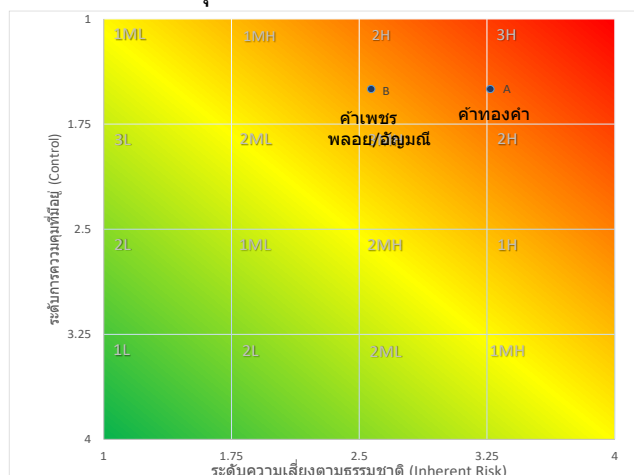
A กลุ่มธุรกิจค้าทองคำและเครื่องประดับทองคำ

B กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี/เพชรพลอย และเครื่องประดับ

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยง คงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT

9.2 กลุ่มธุรกิจเช่าซื้อ และลีสซิ่ง

เป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (3) ตามกฎหมายกำหนด เฉพาะที่เป็นนิติบุคคล มีจำนวน 34 ราย โดยแบ่งออกเป็นธุรกิจในเครือ ดังนี้

กลุ่มธุรกิจ	จำนวน (ราย)
ธนาคารพาณิชย์ไทย	12 (35.30%)
บริษัทที่ทำกิจการด้านยานยนต์	8 (23.53%)
บริษัทด้านการช่วยเหลือด้านเงินทุน	14 (41.18%)

- ไม่มีหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจดังกล่าว และไม่มีหน่วยกำกับหลักด้านเสถียรภาพ
- มีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว คือ สมาคมธุรกิจเช่าซื้อไทย (Thai Hire-Purchase Association) และสมาคมลีสซิ่งไทย (Thai Leasing Association)
- ในเรื่องของความร่วมมือ จะเป็นลักษณะการเผยแพร่ความรู้/การแจ้งข่าวสารให้แก่สมาชิก
- เป็นการให้บริการเงินทุนในรูปแบบการเช่าซื้อสินทรัพย์ การให้เช่าสินทรัพย์ การให้บริการเงินทุน โดยมีทรัพย์สินเป็นหลักประกัน อาทิ สินเชื่อเช่าซื้อ

รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และสินเชื่อแพคตอริง กิจกรรมส่วนใหญ่ของผู้ประกอบอาชีพนี้: การให้บริการเช่าซื้อสินค้าประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า และการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

- เน้นช่องทางการให้บริการผ่านสาขาซึ่งมีจำนวนมากและกระจายตัวไปทั่วทั้งประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจเช่าซื้อและลีสซิ่งที่อยู่ในเครือธนาคาร หรือบริษัทด้านยานยนต์ โดยลูกค้าจำเป็นต้องเข้ามาทำธุรกรรมต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น

9.2.1 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

จากการวิเคราะห์และพิจารณาด้านความผิดมูลฐานเป็นสำคัญ พบว่า ภัยคุกคามที่สำคัญที่เกี่ยวข้องภาคธุรกิจธนาคารเช่าซื้อ ลีสซิ่ง ได้แก่ ยาเสพติด ฉ้อโกงประชาชน การพนัน คอร์รัปชั่น และการค้ามนุษย์ โดยมีละเอียดดังนี้

ตาราง: การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ภัยคุกคาม (Threats) สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม สำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการ สำคัญที่เกี่ยวข้อง
การพนัน	บุคคลที่ 3 ที่ทำการเช่าซื้อทรัพย์สินต่างๆ บ่อยครั้งมีความสัมพันธ์กับผู้รับประโยชน์ จากสัญญาเช่าซื้อในลักษณะลูกหนี้ ซึ่งในนี้รวมถึงการเป็นหนี้ที่เกิดจากการพนัน	ตามสถานที่ของผู้ประกอบการเช่น สำนักงาน หรือช่องทางภายนอก เช่น เคาน์เตอร์ตามห้างสรรพสินค้า หรือตามสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องเช่น ศูนย์รถยนต์ ร้านขายจักรยานยนต์ เป็นต้น
การค้ายาเสพติด	มีจำนวนการพยายามถ่ายโอนเงินที่ได้มาจากยาเสพติดเข้าสู่ระบบธุรกิจเช่าซื้อ ลีสซิ่ง เพื่อให้เงินนั้นผ่านบริษัทที่ถูกกฎหมาย และรวมถึงธุรกรรมที่ทำนั้นมีมูลค่าต่อธุรกรรมสูง	ตามสถานที่ของผู้ประกอบการเช่น สำนักงาน หรือช่องทางภายนอกเช่น เคาน์เตอร์ตามห้างสรรพสินค้า หรือตามสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องเช่น ศูนย์รถยนต์ ร้านขายจักรยานยนต์ เป็นต้น

ภัยคุกคาม (Threats) สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรม สำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการ สำคัญที่เกี่ยวข้อง
การลักทรัพย์/ฉ้อโกง และ อาชญากรรมข้ามชาติ	มีแนวโน้มการนำเงินจากการฉ้อโกงเข้ามา ผ่านระบบของธุรกิจเข้าซื้อ ลิขชิ่ง เพื่อนำ ทรัพย์สินมาเป็นปัจจัยเพื่อนำไว้หลอกลวง ประชาชน	ตามสถานที่ของผู้ประกอบการเช่น สำนักงาน หรือช่องทางภายนอกเช่น เคาน์เตอร์ตาม ห้างสรรพสินค้า หรือตามสถานที่ที่มีความ เกี่ยวข้องเช่น ศูนย์รถยนต์ ร้านขาย จักรยานยนต์ เป็นต้น
การคอร์รัปชัน	การปล่อยสินเชื่อกุณภาพต่ำ เช่น วงเงินที่ ปล่อยไม่สอดคล้องกับรายได้ของผู้เช่า ซื้อ หรือการปล่อยสินเชื่อบริษัทประกัน ไม่ครอบคลุมวงเงินของสัญญา	ตามสถานที่ของผู้ประกอบการเช่น สำนักงาน หรือช่องทางภายนอกเช่น เคาน์เตอร์ตาม ห้างสรรพสินค้า หรือตามสถานที่ที่มีความ เกี่ยวข้องเช่น ศูนย์รถยนต์ ร้านขาย จักรยานยนต์ เป็นต้น

9.2.2 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตาม
ธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจเช่าซื้อและ
ลิขชิ่ง เป็นดังนี้

- **ธุรกิจเช่าซื้อและลิขชิ่ง:** ระดับต่ำ เนื่องจาก

1) **ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ
(Structural Risk)** มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากถึงแม้จะมี
มูลค่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แต่เมื่อพิจารณาถึงขนาด
ธุรกิจของแต่ละกิจการในแต่ละพื้นที่พบว่าเป็นธุรกิจ
ขนาดเล็ก และการกระจายตัวเชิงภูมิศาสตร์ต่ำ
โดยเฉพาะในกลุ่มเช่าซื้อสินค้าบางประเภทธุรกิจ

2) **ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)**
กลุ่มธุรกิจเช่าซื้อ ลิขชิ่ง มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากเป็น
ธุรกรรมที่เป็นการก่อภาระหนี้สินซึ่งมีภาระทั้งในด้าน
ต้นทุน และรวมถึงการต้องเปิดเผยถึงข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ด้าน	ระดับ
ML	1.5 (Low)
FT	1.5 (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงเป็น 4 ระดับ
ได้แก่ ความเสี่ยงต่ำ ปานกลางค่อนข้างต่ำ
ปานกลางค่อนข้างสูง และสูง

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

9.2.3 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจธุรกิจเข้าซื้อและลืซซิ่ง เป็นดังนี้

- **ธุรกิจเข้าซื้อและลืซซิ่ง** มีระดับการควบคุมที่มีอยู่ในด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) ในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มธุรกิจธุรกิจเข้าซื้อ/ลืซซิ่งซึ่งมีกลุ่มบริษัทที่มาจากเครือธนาคารพาณิชย์อยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงมูลค่าสินเชื่อที่ส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อที่มาจากธนาคารพาณิชย์ ทำให้การปฏิบัติงานต้องอยู่ภายใต้จรรยาบรรณ (Code of Conduct) ของธนาคารพาณิชย์ และปฏิบัติงานภายใต้หลักการกำกับดูแลที่ดี มีการอบรมความรู้ด้าน AML/CFT อย่างต่อเนื่อง และกำหนดนโยบายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ AML/CFT ซึ่งนโยบายหรือระเบียบดังกล่าวได้กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการและผู้บริหารระดับสูงให้ต้องถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมถึงมีการจัดสรรทรัพยากรและระบบที่ดูแลด้าน AML และ CFT ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงธรรมาภิบาลบริหารเงินทุนโดยลดความเสี่ยงผิดนัดชำระหนี้ (Default Risk) ให้น้อยที่สุด ดังนั้นการทำธุรกรรมจึงต้องมีเอกสารแสดงสถานะบุคคล และสถานะในรายได้ที่ชัดเจน จึงทำให้ความเสี่ยงในประเด็นฟอกเงิน และก่อการร้ายจึงลดความเสี่ยงลง นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เช่น สมาคมเข้าซื้ออรรถจักรยานยนต์ที่มี

การแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้เข้าซื้อระหว่างกันโดยบริษัทแต่ละแห่งสามารถตรวจสอบข้อมูลลูกค้ากับบริษัทอื่นได้ในฐานข้อมูลเดียวกัน

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

กลุ่มธุรกิจเข้าซื้อและลืซซิ่งที่อยู่ในกำกับธนาคารพาณิชย์

ด้าน	ระดับ
AML	3.68 (High)
CFT	3.68 (High)

กลุ่มธุรกิจเข้าซื้อและลืซซิ่งที่ไม่อยู่ในกำกับธนาคารพาณิชย์

ด้าน	ระดับ
AML	3.33 (High)
CFT	3.33 (High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ ปานกลาง ค่อนข้างสูง และสูง

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ในภาคธุรกิจเข้าซื้อและลืซซิ่ง

ภาคธุรกิจเข้าซื้อและลืซซิ่งมีความเสี่ยงในด้านการฟอกเงินและด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่ต่ำ จากความเสี่ยงของกลุ่มธุรกิจต่ำจากขนาดกิจการและความเข้มงวดของปัจจัยควบคุม ที่มาจากความเข้มงวดธรรมาภิบาลของกิจการคือการปล่อยสินเชื่อต้องมีความระมัดระวัง และข้อ

ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆที่เป็นข้อปฏิบัติของการอนุมัติสินเชื่อที่ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นภาคธุรกิจเข้าซื้อและลืขซึ่งจึงไม่มีประเด็นที่ต้องกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงในด้านการฟอกเงินและด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ที่ต้องแก้ไขอย่างมีนัยสำคัญมากนัก

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	1.50 (Low)	3.68 (High)	1L (1.13) (Low)
B	1.50 (Low)	3.33 (High)	1L (1.13) (Low)

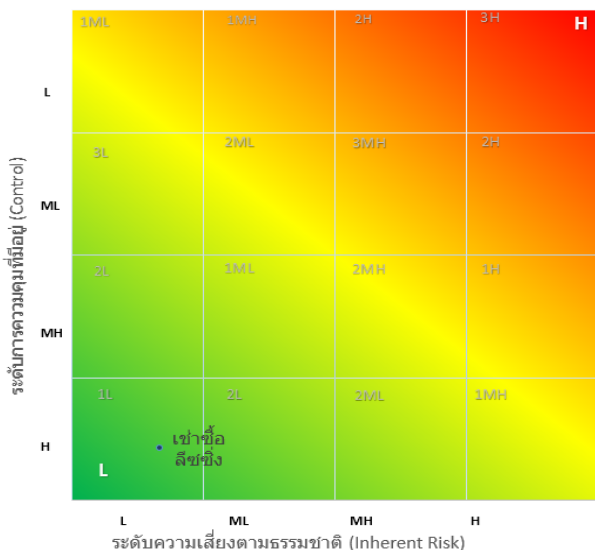
A กลุ่มธุรกิจเข้าซื้อและลืขซึ่งที่อยู่ในกำกับธนาคารพาณิชย์

B กลุ่มธุรกิจเข้าซื้อและลืขซึ่งที่ไม่อยู่ในกำกับธนาคารพาณิชย์

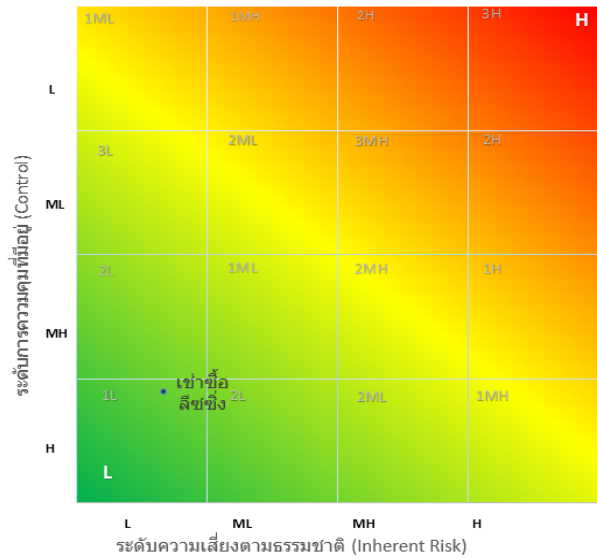
หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT ที่อยู่ในกำกับธนาคารพาณิชย์

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT ที่ไม่อยู่ในกำกับธนาคารพาณิชย์

9.3 กลุ่มธุรกิจค้ารถยนต์

เป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (3) ตามกฎหมายกำหนด เฉพาะที่เป็นนิติบุคคล ส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายรถยนต์ และการให้บริการอันเกิดจากการค้ารถยนต์/ยานยนต์ภายหลังการซื้อ เช่น การตรวจสภาพ และการซ่อมแซม เป็นต้น

- ธุรกิจค้ารถยนต์ประกอบด้วย กลุ่มผู้ค้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการจากค่ายรถยนต์จำนวน 12 ค่ายรถยนต์ และแบ่งออกเป็นศูนย์บริการทั้งหมดจำนวน 1,838 ศูนย์บริการ และ กลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ จำนวน มากกว่า 300 ราย โดยเป็นผู้ประกอบการที่รวมตัวเป็นสมาคมจำนวน 60 ราย โดยในเชิงโครงสร้างพบว่า ภาคธุรกิจค้ารถยนต์เป็นภาคธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ไม่ซับซ้อนแต่มีความยากในการตรวจสอบ โดยเฉพาะในประเด็นด้านการปราศจากองค์การรัฐที่เข้ามามีบทบาทและร่วมดำเนินธุรกิจ รวมถึงการที่ลูกค้ากับทางผู้ได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์อาจเป็นคนละบุคคลกันจากประเด็นการเปลี่ยนมือได้ง่ายของตัวผลิตภัณฑ์เอง

- ไม่มีหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจดังกล่าว และไม่มีหน่วยกำกับหลักด้านเสถียรภาพ

- มีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว คือ สมาคมผู้จำหน่ายรถยนต์ไทย และสมาคมผู้นำเข้าและจำหน่ายรถยนต์ใหม่

- ช่องทางการซื้อขาย มี 2 อย่าง คือ ผ่านตัวแทนอย่างเป็นทางการจากค่ายรถยนต์ และผ่านกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ

9.3.1 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

จากการวิเคราะห์และพิจารณาด้านความผิดปกติพื้นฐานเป็นสำคัญ พบว่า ภัยคุกคามที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจค้ารถยนต์ ได้แก่ ยาเสพติด ฉ้อโกงประชาชน การพนัน คอร์รัปชัน และการค้ามนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง: การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การพนัน	ประเด็นสำคัญที่สุดของภาคธุรกิจการพนันและการพนันอันมีผลต่อภัยคุกคามเกี่ยวกับการฟอกเงินคือ การกล่าวอ้างถึงที่มาของทรัพย์สินโดยอ้างว่าได้มาจากการพนัน ซึ่งเป็นการยากในการตรวจที่มาของทรัพย์สินที่แท้จริง	ตามศูนย์บริการต่างๆ ทั้งดีลเลอร์และผู้ค้าอิสระ
การค้ายาเสพติด	กรณีศึกษาความเสี่ยงจาก ความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและรถยนต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของรถบรรทุกที่มีความเกี่ยวพันอย่างชัดเจนจากการยึดทรัพย์ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีของกลางเป็นรถบรรทุกจำนวนมาก	ตามศูนย์บริการต่าง ๆ ทั้งดีลเลอร์และผู้ค้าอิสระ
การลักทรัพย์/ฉ้อโกง และอาชญากรรมข้ามชาติ	มีแนวโน้มที่มีภัยคุกคามจากประเด็นของการฉ้อโกงประชาชนในลักษณะการใช้รถบรรทุกเป็นเครื่องมือโน้มน้าวเพื่อวัตถุประสงค์ของการฉ้อโกงประชาชนผ่านระบบแชร์ลูกโซ่	ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามสื่อออนไลน์ต่างๆ
การคอร์รัปชัน	เป็นกรณีภัยคุกคามที่เคยเกิดขึ้นมาเมื่อในอดีต แต่เป็นกรณีที่มีมูลค่าความเสียหายต่อรัฐสูง ซึ่งประเด็นนี้ได้มุ่งประเด็นเข้าสู่ผู้ค้าในส่วนตัวที่เป็นผู้นำเข้าอิสระ ที่สำแดงราคานำเข้า (CIF) ต่ำกว่าความเป็นจริง อันส่งผลให้ต้นทุนของสินค้าเมื่อรวมภาษีแล้วต่ำลงอย่างมีนัยสำคัญซึ่งทั้งนี้เป็นการสมยอมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้นำเข้า	เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบภาษีนำเข้า
การหนีภาษี	การโอนลอยของรถยนต์ที่โดยปกติต้องมีค่าธรรมเนียมการโอน รวมถึงกำไรจากการขายที่ต้องไปสำแดงเพื่อเสียภาษีเงินได้	ความโปร่งใสของคู่สัญญาซื้อขาย
การก่อการร้าย	การใช้รถยนต์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น ขนถ่ายเงินที่ได้รับจากพื้นที่หนึ่งไปอีกพื้นที่หนึ่ง	ช่องทางแหล่งรับซื้อรถยนต์มือสองที่กระจายทั่วประเทศ

9.3.2 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจค้ารถยนต์ เป็นดังนี้

คำรถยนต์: ระดับสูง เนื่องจาก

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) ภาคธุรกิจมีมูลค่าธุรกรรมของกลุ่มธุรกิจที่มีมูลค่ามากกว่า 1 ล้านล้านบาท ในส่วนของกลุ่มตัวแทนที่เป็นทางการ และในส่วนของผู้นำเข้าอิสระพบว่ามีมูลค่าธุรกรรมต่อปีมีประมาณ 5-8 พันล้านบาท รวมถึงช่องทางการจำหน่ายเพื่อเปลี่ยนรูปเป็นเงินสดนั้นสามารถทำได้โดยสะดวกผ่านศูนย์บริการของผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นทางการกว่า 1,838 สาขาที่ตั้งกระจายไปทั่วประเทศ ตามภูมิภาคต่าง ๆ อันได้แก่ ภาคกลาง (ร้อยละ 23.4) กรุงเทพฯ (ร้อยละ 28.6) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 20.6) ภาคใต้ (ร้อยละ 12.2) ภาคตะวันออก (ร้อยละ 8) และภาคเหนือ (ร้อยละ 7.2) นอกจากนี้ในเชิงของมูลค่าที่รถยนต์เป็นสินทรัพย์ที่มีราคากลางทำให้สามารถจำหน่าย ณ สถานที่ใดก็ได้โดยได้รับราคาที่ใกล้เคียงกัน รวมถึงการซื้อขายสามารถทำเป็นหนังสือสัญญาและมอบอำนาจได้โดยไม่มี ความจำเป็นต้องไปกระทำ ณ กรมการขนส่งทางบก

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) กลุ่มธุรกิจค้ารถยนต์ เป็นธุรกิจที่ขายสินทรัพย์ที่มีมูลค่าตลาดค่อนข้างชัดเจน และแน่นอน รวมถึงเป็นสินทรัพย์ที่ประชาชนทั่วไปให้การยอมรับในมูลค่า ดังนั้นจึงเป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนมือได้ง่าย และไม่จำเป็นต้องมีการโอนโดยผ่านทางทะเบียนก็ถือว่าเป็นผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ดังนั้นความเสี่ยงในเชิง ML และ FT จะเป็นใน

ประเด็นของการที่มีทรัพย์สินเพียง 1 ชิ้นแต่ธุรกรรมสามารถเกิดขึ้นกับทรัพย์สินนั้น ๆ ได้มากกว่า 1 ครั้ง ซึ่งระบุถึงต้นทางได้ยาก และรวมถึงการขายสินทรัพย์สามารถกระทำ ณ ที่ใดก็ได้ในประเทศไทย

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ด้าน	ระดับ
ML	2.54 (Medium-High)
FT	3.24 (Medium-High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

9.3.3 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจค้ารถยนต์ เป็นดังนี้

- **ธุรกิจค้ารถยนต์:** ระดับต่ำ กลุ่มผู้ค้ารถยนต์เป็นกลุ่มธุรกิจเอกชนซึ่งเป้าหมายคือการได้รับกำไรและรัฐไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นจึงไม่มีกฎหมายข้อบังคับอะไรเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน แต่อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของนโยบายหรือข้อควรปฏิบัติของกลุ่มเท่านั้น แต่ทั้งนี้มิได้มีบทลงโทษที่ชัดเจนในกรณีที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติ ดังนั้นจากระเบียบอันไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ตามธรรมชาติของบริษัทเอกชนที่ไม่มีหน่วยงานตรวจสอบ ดังนั้นหลักเกณฑ์ที่ทางกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของ พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (3) ที่มีหน้าที่พึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

และกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้อง จึงไม่มีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติตามเท่าที่ควร เห็นจากผลลัพธ์ของการที่รถยนต์หรูเป็นสินค้าที่มีข่าวเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอยู่อย่างเป็นระยะ ประกอบกับความเปราะบางในเชิงของมูลค่าธุรกรรมที่มีมูลค่าสูงจึงเข้ากับลักษณะของลักษณะพึงประสงค์ของการฟอกเงินผ่านช่องทางธุรกรรมประการหนึ่งคือ การฟอกเงินผ่านสินค้าหรือธุรกรรมที่มีมูลค่าสูงเพื่อลดจำนวนการทำธุรกรรมลงซึ่งช่วยให้ความน่าสงสัยลดลงตามไป

ประกอบกับในการพิจารณากระบวนการคัดกรองขั้นแรกในระดับเจ้าหน้าที่พบว่า กลุ่มธุรกิจค้ารถยนต์ ทั้งหมดจัดตั้งในรูปแบบบริษัทเอกชน และเจ้าหน้าที่ส่วนแรกที่เกี่ยวข้องกับ ML และ FT คือพนักงานขายที่ต้องให้บริการและตรวจสอบลูกค้า แต่จากการที่โดยปกติแล้วพนักงานขายจะได้รับรายได้ 2 ทาง คือ จากเงินเดือนประจำ และค่าคอมมิชชั่น ซึ่งจากธรรมชาติของธุรกิจนี้ในส่วนของเงินเดือนมักอยู่ในอัตราที่ต่ำ ทำให้พนักงานขายต้องพึ่งค่าคอมมิชชั่นเพื่อนำไปยังชีพ ดังนั้นการตรวจสอบลูกค้าและการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ทาง พ.ร.บ. ฟอกเงิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมักไม่ได้รับการเอาใจใส่จากทางพนักงาน รวมถึงผู้บริหารมีส่วนได้เสียโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ในการขาย ซึ่งเมื่อพนักงานขายปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัดอาจทำให้ผู้บริหารไม่พอใจได้

รวมถึงประเด็นของการควบคุมผ่านเจ้าของกิจการพบว่า กลุ่มธุรกิจค้ารถยนต์เป็นการดำเนินธุรกิจแบบบริษัทเอกชน ซึ่งเป็นลักษณะที่อำนาจผูกขาดกับเจ้าของเพียงคนเดียว รวมถึงจากธรรมชาติของธุรกิจที่เป็นการซื้อมาขายไป ทำให้หน้าที่ในการปฏิบัติงานด้าน ML/FT นั้น ได้ถูกรวมเข้าไปกับพนักงานขายที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับค่าคอมมิชชั่นที่ได้รับจากการขายสินค้า และรวมถึงใน

ระดับการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้าน ML/FT เป็นหน้าที่ของเจ้าของซึ่งพบว่าผลประโยชน์ทับซ้อนกับกำไรที่ได้รับจากการขายสินค้าด้วยเช่นกัน จากเหตุที่กล่าวไปจึงเห็นได้ว่านโยบายด้าน AML/CFT ไม่ค่อยได้รับการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง: ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ด้าน	ระดับ
AML	1 (Low)
CFT	1 (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และ ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ในภาคธุรกิจคาร์บอน

ภาคธุรกิจคาร์บอนมีความเสี่ยงในด้านการฟอกเงินและด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่ค่อนข้างสูง จากมูลค่าของอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงและมีสภาพคล่อง รวมถึงสามารถทำการซื้อขายได้ทุกพื้นที่ด้วยราคากลางที่ไม่แตกต่างกันนัก รวมถึงประเด็นเรื่องกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงและกรรมสิทธิ์ทางทะเลเป็ยเป็นประเด็นควรจับตาจากปัญหาของความยากลำบากในการหาที่มาของแหล่งเงินที่แท้จริง อีกทั้งในภาคธุรกิจนี้เป็นกลุ่มเอกชนที่มุ่งเน้นการทำธุรกิจ การตรวจสอบจึงอาจมีความเบาบางเมื่อเทียบกับธุรกิจอื่น รวมถึงการไม่มีบทบาททางภาครัฐที่เข้ามาควบคุม จึงส่งผลกระทบต่อปัจจัยควบคุมที่ต่ำในธุรกิจคาร์บอน

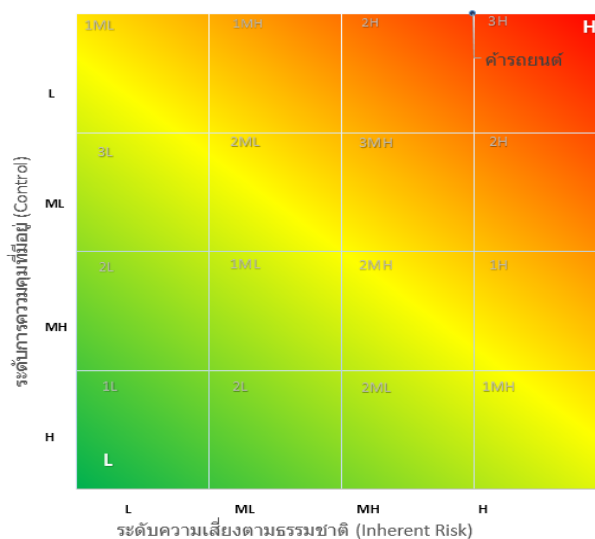
เนื่องจากสภาพของทรัพย์สินและธุรกิจเป็นเรื่องที่ยากในการควบคุม ดังนั้นคำแนะนำอาจเป็นประเด็นในเรื่องของปัจจัยควบคุมโดยสำคัญ โดยควรกำหนดวิธีการซื้อขายที่ควรผ่านระบบของภาครัฐในทุกขั้นตอนเพื่อทราบถึงการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ที่ชัดเจน อันสามารถสืบไปถึงต้นทางหรือแหล่งที่มาที่ไปของเงินได้ชัดเจน

ด้าน	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
ML	2.54 (Medium-High)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)
FT	3.24 (Medium-High)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)

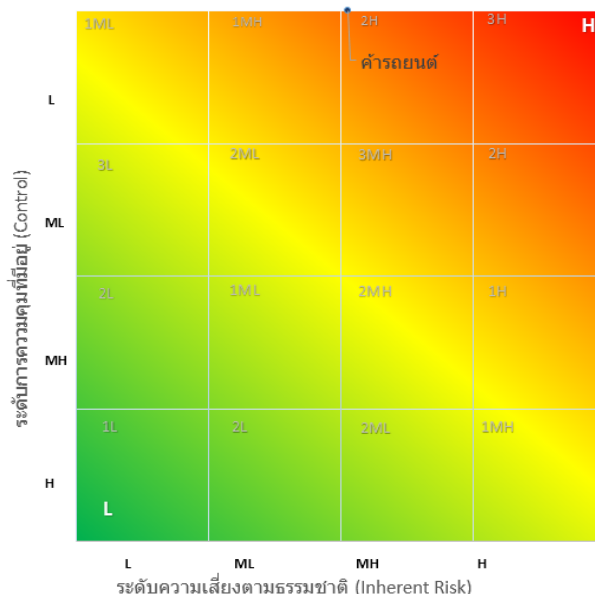
หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT

9.4 นายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

เป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (4) ตามกฎหมายกำหนด เฉพาะที่เป็นนิติบุคคล กลุ่มนายหน้าหรือตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ประกอบด้วยกลุ่มนายหน้าหรือตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นนิติบุคคลที่ตรวจสอบได้จำนวน 118 ตัวแทน (จากการประเมินของคณะที่ปรึกษาโครงการวิจัยนี้) ส่วนกลุ่มนายหน้าหรือตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลนั้นไม่มีตัวเลขที่แน่ชัด เนื่องจากไม่มีหน่วยงานตรวจสอบและควบคุมกลุ่มนายหน้าที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลที่ชัดเจน ในส่วนของอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นกลุ่มตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสิ้น 789 ราย (ข้อมูลจาก Website Baan Finder) เช่นบริษัท พลัส พร็อพเพอร์ตี้จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทซื้อขายและให้เช่า อสังหาริมทรัพย์โดยเป็นบริษัทในเครือบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์แสนสิริ โดยบริษัทตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์นั้นมักมีความเสี่ยงในการฟอกเงินที่ต่ำเพราะเป็นบริษัทที่อยู่ในเครือของบริษัทใหญ่และส่วนมากเป็นบริษัทที่มีชื่อเสียงที่คนส่วนมากรู้จัก และการรวมบริษัทตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์นั้นจะทำให้ตัวเลขที่ประเมินค่าออกมาสูงเกินความเป็นจริง เนื่องจากตัวเลขการทำการซื้อขายนั้นจะเป็นตัวเลขการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมด โดยบริษัทตัวแทนเหล่านี้จะไม่ได้มีค่านายหน้าแต่จะเป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทำการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทแม่ได้พัฒนาขึ้นมา

อย่างไรก็ดี การซื้อขายการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยมีลักษณะอย่างหนึ่งที่

แตกต่างกับต่างประเทศอยู่บ้าง คือ ในประเทศไทยมักจะซื้อ-ขายบ้าน หรือคอนโดกันด้วยตนเอง ไล่ตั้งแต่ตั้งราคา ลงประกาศ นำผู้สนใจเข้าชมทรัพย์ จนถึงขั้นตอนการเซ็นสัญญา ชำระเงิน และการโอนกรรมสิทธิ์ ขณะที่ในต่างประเทศนั้นหากคิดจะซื้อหรือขายอสังหาฯ จะติดต่อผ่านนายหน้า (Real Estate Broker) ให้เข้ามาเป็นธุระจัดการดูแลให้ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีกฎหมายบังคับว่าต้องมีนายหน้าในการซื้อ-ขายบ้านเท่านั้น แม้กระนั้นในประเทศไทยก็ยังมีการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผ่านนายหน้าอยู่จำนวนไม่น้อย และการที่ต่างชาติจะเข้ามาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยนั้นจะมาในรูปแบบการซื้อขายผ่านนายหน้า ซึ่งจะสะดวกกว่าการที่ต่างชาติเข้ามาซื้อขายด้วยตัวเอง และจากการที่กฎหมายได้มีการกำหนดให้ชาวต่างชาติสามารถถือครองอสังหาริมทรัพย์ได้ เช่นห้องชุด หรือคอนโด เป็นต้น โดยกฎหมายมีการกำหนดให้คอนโด 1 โครงการสามารถมีชาวต่างชาติถือครองได้ถึงร้อยละ 40 และ พ.ร.บ. เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง) ที่ผ่อนปรนให้ชาวต่างชาติสามารถถือครองห้องชุดได้ร้อยละ 49 ของพื้นที่อาคารห้องชุด และการที่ต่างชาติสามารถทำสัญญาเช่าที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ ได้เป็นระยะเวลารวม 99 ปี จะทำให้บทบาทของนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยจะมีมากขึ้น นายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

- ไม่มีหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจดังกล่าว และไม่มีหน่วยกำกับหลักด้านเสถียรภาพ

- มีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว คือ สมาคมนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ไทย (จำนวนสมาชิก ประมาณ 200 ราย) และสมาคมการค้าอสังหาริมทรัพย์และพันธมิตร ในเรื่องของความร่วมมือจะเป็นลักษณะการเผยแพร่ความรู้/การแจ้งข่าวสารให้แก่สมาชิก

กิจกรรมส่วนใหญ่ของผู้ประกอบอาชีพนี้: การเป็นตัวแทนซื้อ/ขาย อสังหาริมทรัพย์ (เช่น ที่ดิน บ้าน อาคาร สำนักงาน โรงงาน โกดังสินค้า เป็นต้น) ตามความต้องการของลูกค้า

9.4.1 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

จากการวิเคราะห์จากข้อมูล τυதியภูมิ และ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บแบบสอบถามจาก สมาคมนายหน้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ ระบุถึงภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจนี้ ได้แก่ การค้ายาเสพติด การลักทรัพย์/ฉ้อโกงและอาชญากรรมข้ามชาติ การคอร์รัปชัน การหนีภาษี การก่อการร้าย และการค้ำมนุษย์

ตาราง: การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การค้ายาเสพติด	การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดมาหมุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้า หรือการใช้ธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการนำเงินที่ได้จากการค้ายาเข้าสู่ระบบโดยการอ้างว่าเป็นเงินที่ได้จากการเป็นนายหน้าค้าที่ดิน โดยส่วนมากนายหน้าผู้ซื้อและผู้ขายอาจเป็น Nominee ซึ่งกันและกัน	ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน
การลักทรัพย์/ฉ้อโกง และอาชญากรรมข้ามชาติ	การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เงินที่ได้จากการลักทรัพย์/ฉ้อโกงและอาชญากรรมข้ามชาติมาหมุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้า หรือการใช้ธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการนำเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบโดยการอ้างว่าเป็นเงินที่ได้จากการเป็นนายหน้าค้าที่ดิน โดยส่วนมากนายหน้าผู้ซื้อและผู้ขายอาจเป็น Nominee ซึ่งกันและกัน	ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน
การคอร์รัปชัน	การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เงินที่ได้จากการคอร์รัปชันมาหมุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้า หรือการใช้ธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการนำเงินที่ได้จากการคอร์รัปชันเข้าสู่ระบบ โดยการอ้างว่าเป็นเงินที่ได้จากการเป็นนายหน้าค้าที่ดิน โดยส่วนมากนายหน้าผู้ซื้อและผู้ขายอาจเป็น Nominee ซึ่งกันและกัน	ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง	ช่องทางการให้บริการสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การหนีภาษี	การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์อาจมีการแสดง (Declare) มูลค่าอสังหาริมทรัพย์เป็นเท็จ เพื่อหลบเลี่ยงภาษี	ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน
การก่อการร้าย	การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผ่านนายหน้าอาจเป็น หนึ่งในช่องทางฟอกเงินจากแหล่งเงินที่ผิดกฎหมายมาเป็นเงินสะอาดโดยอ้างว่ามาจากเงินที่ได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ หรือเงินที่ได้ได้มาจากการเป็นตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเงินที่ได้มาอาจจะกลายเป็นเงินสนับสนุนเพื่อใช้ในการก่อการร้ายได้	ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน
การค้ำมนุษย์	การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เงินที่ได้จากการค้ำมนุษย์มาหมุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ผ่านตัวแทนนายหน้า หรือการใช้ธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการนำเงินที่ได้จากการค้ำมนุษย์เข้าสู่ระบบโดยการอ้างว่าเป็นเงินที่ได้จากการเป็นนายหน้าค้าที่ดิน โดยส่วนมากนายหน้า ผู้ซื้อและผู้ขายอาจเป็น Nominee ซึ่งกันและกัน	ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านตัวแทน

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลของทีมวิจัย

9.4.2 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ

(Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ด้าน	นายหน้าอสังหาริมทรัพย์
ML	2.77 (Medium-High)
FT	2.77 (Medium-High)

หมายเหตุ : กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ มีความเสี่ยงตามธรรมชาติในด้านการฟอกเงินในระดับ ปานกลางค่อนข้างสูง และด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- มีความซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจสูงกว่ากลุ่มธุรกิจอื่นๆ เนื่องจากมีลูกค้าและคู่ค้าจำนวนมากโดยเป็นกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายและประกอบอาชีพ จึงมีรายได้จากการทำธุรกรรมที่เป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง และมีกลุ่มลูกค้าจากต่างประเทศเข้ามาด้วย

- อสังหาริมทรัพย์ เป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าสูง และเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงในด้าน ML และ FT ในระดับสูง เช่น การซื้อขายสังหาริมทรัพย์มีความเกี่ยวข้องกับเงินสดเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้บริการต่าง ๆ เหล่านี้อาจตกเป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

- กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย โดยช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในระดับสูง ได้แก่ ช่องทางการซื้อขายผ่านตัวแทนและสามารถโอนเงิน หรือเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว

- กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพนายหน้าอสังหาริมทรัพย์มีจำนวนลูกค้าที่หลากหลาย โดยลูกค้าที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในระดับสูง ได้แก่ บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง บุคคลที่สำนักงานปปง. ประกาศเป็นบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงด้านการฟอกเงิน บุคคลที่มีสัญชาติ/แหล่งที่มาของรายได้จากประเทศที่มีความเสี่ยงสูง บุคคลที่ถูกยึด/อายัดทรัพย์สินการเดินทางเข้าชายแดนจากสำนักงาน ปปง. บุคคลที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายเหตุอันควรสงสัย และบุคคลที่มีอาชีพเสี่ยงตามที่สำนักงาน ปปง. กำหนด

9.4.3 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่(Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่(Control)

ด้าน	นายหน้าอสังหาริมทรัพย์
AML	1.00 (Low)
CFT	1.00 (Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

- กลุ่มนายหน้าอสังหาริมทรัพย์: มีการควบคุมความเสี่ยงในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารขององค์กรในภาคธุรกิจ (Governance and Management Oversight) และไม่มีหน่วยงานกำกับหลัก ที่นายหน้าอสังหาริมทรัพย์ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับค่านายหน้าที่ได้รับจากการซื้อ/ขายอสังหาริมทรัพย์ และการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้าน ML/FT ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าของ นั้น ส่วนใหม่ก็มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับการขายด้วยเช่นกัน จากเหตุที่กล่าวไปจึงเห็นได้ว่านโยบายด้าน AML/CFT ไม่ค่อยได้รับการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย AML/CFT ภายในองค์กรในภาคธุรกิจ สมาคมนายหน้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยกำกับหลักของกลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ มีการกำกับดูแลด้าน AML/CFT และมีความร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. เป็นอย่างดี แต่ภาคธุรกิจยังไม่มีนโยบายทางด้าน AML/CFT ที่ชัดเจน และยังไม่มีความชัดเจนต่อพนักงานที่ไม่รายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัย รวมทั้งบางบริษัทนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้ให้ความสนใจในการกำกับดูแล AML/CFT รวมทั้งการควบคุมในกลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ยังต่ำอยู่เนื่องจากไม่ได้มีกฎระเบียบข้อปฏิบัติที่ชัดเจนเหมือนในภาคธุรกิจธนาคาร และในปัจจุบันยังไม่มี

พ.ร.บ หรือกฎหมายควบคุมกลุ่มธุรกิจนายหน้า
อสังหาริมทรัพย์ ทำให้กลุ่มธุรกิจนี้สามารถดำเนิน
ธุรกรรมได้อย่างสะดวกและไม่มี การตรวจสอบ

**สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและ
การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และ
ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ในภาคธุรกิจนายหน้า
อสังหาริมทรัพย์**

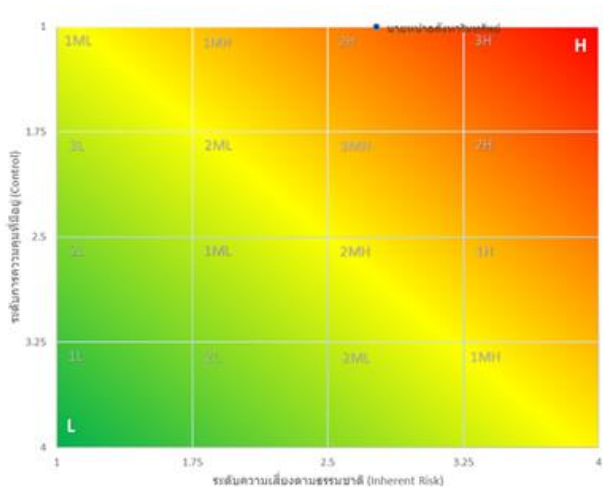
1) สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT

กลุ่ม	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
นายหน้า อสังหาริมทรัพย์	2.77 (Medium-Low)	1.00 (Low)	2H (3.63) (High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ
(Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน
ML และ FT กลุ่มนายหน้าอสังหาริมทรัพย์

3) ข้อเสนอแนะ

- ระดับความเสี่ยงในภาคธุรกิจนายหน้า
อสังหาริมทรัพย์จะพบว่าความเสี่ยงตามธรรมชาติ
(Inherent Risk) ในด้าน ML และ FT จะอยู่ที่ระดับ
ปานกลางค่อนข้างสูง และระดับการควบคุม (Control)
ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ทำให้ภาคธุรกิจนายหน้า
อสังหาริมทรัพย์ยังมีความเสี่ยงคงเหลือ (Residual
Risk) ในการด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทาง
การเงินแก่การก่อการร้ายอยู่ในระดับสูง จากการที่กลุ่ม
ธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ค่อนข้างจะเป็นกลุ่ม
ธุรกิจที่มีอิสระสูง ปราศจากการควบคุมจากหน่วยงาน
ทางภาครัฐและเอกชน อีกทั้งการเป็นนายหน้า
อสังหาริมทรัพย์ในเมืองไทยนั้นไม่ได้มีการคัดกรองที่ดี
ทำให้ผู้ที่มีอาชีพเสี่ยงหรือมีสถานะเสี่ยงที่จะกระทำ
ความผิดเข้ามาเป็นนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ได้ โดยใช้
ช่องทางการทำธุรกรรมซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่มี
มูลค่าสูงมาแสดงเป็นแหล่งที่มาของเงินที่ได้มาจากการ
กระทำผิดได้ ดังนั้นจึงควรมีการควบคุมทาง
กฎหมายและกฎระเบียบที่เข้มงวดให้มากยิ่งขึ้นเพื่อลด
ช่องว่างในการใช้กลุ่มธุรกิจนายหน้าเป็นเครื่องมือใน
การกระทำผิดในฐานะการฟอกเงินและการ
สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

9.5 กลุ่มธุรกิจค้าของเก่า

9.5.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

เป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (5) ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ตามกฎหมายกำหนด เฉพาะที่เป็นนิติบุคคล

กลุ่มค้าของเก่า เป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มธุรกิจอื่นที่มีหน้าที่รายงานตามมาตรา 16 แห่งพรบ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น การค้ารถยนต์มือสองที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มค้ารถยนต์ การค้าทองเก่าที่เป็นกลุ่มธุรกิจที่ทับซ้อนกับผู้ค้าทอง รวมถึงนิยามของคำว่าค้าของเก่านั้นค่อนข้างครอบคลุมไปแทบทุกสินค้าที่เป็นของใช้แล้ว หรือของที่เคยผ่านการซื้อขายมาก่อนแล้ว ซึ่งประกอบไปด้วยโบราณวัตถุ อัญมณีและโลหะมีค่า และรวมถึงของเก่าทุกประเภทแม้แต่ประเภทขยะ เป็นต้น ซึ่งตามข้อมูลของกรมการปกครองพบว่า พบว่า มีผู้ได้รับอนุญาตให้ค้าของเก่าทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลทั่วประเทศจำนวนรวม 5,912 ราย แยกออกเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ค้าของเก่าประเภทรถยนต์จำนวน 477 ราย ประเภทโบราณวัตถุและศิลปวัตถุจำนวน 123 ราย ประเภทเพชรทองจำนวน 1,443 ราย และประเภทอื่นๆ จำนวน 3,869 ราย⁷

กลุ่มค้าของเก่ามีมูลค่าของธุรกิจค่อนข้างสูงจากการมีความเกี่ยวเนื่องในธุรกิจหลายธุรกิจเช่น ธุรกิจค้ารถที่มีรถยนต์และเช่าซื้อใช้แล้วต่อปีสร้างมูลค่าให้แก่ธุรกิจค้าของเก่ากว่า แสนล้านบาท โดยมียอดสินเชื่อสะสมกว่า 5 แสนล้านบาท ในกลุ่มธุรกิจค้าทองพบว่า มีทองเก่าหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจต่อปี ไม่ต่ำกว่า 2 แสนล้านบาท (อิงจากสัดส่วนรายได้ร้อยละ 40 ของ

กลุ่มธุรกิจฮั่วเซงเฮง) รวมถึงในกลุ่มของวัตถุมงคลที่มีเงินหมุนเวียนต่อปีและสามารถจำหน่ายเป็นของเก่าได้ไม่น้อยกว่าปีละ 40,000 ล้านบาท

- มีหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจดังกล่าว จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยผู้ประกอบอาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุกปี

- ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าประเภทต่อไปนี้จะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

1. ของเก่าประเภทโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

2. ของเก่าประเภทเพชรพลอย ทอง นาก เงิน หรืออัญมณี

3. ของเก่าประเภทรถยนต์ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

4. ของเก่าประเภทอื่น ๆ เช่น โทรศัพทเคลื่อนที่ เศษเหล็ก กระจดาช ขวด คอมพิวเตอร์ กระจสบ สแตนเลส ยานยนต์ และชิ้นส่วน อะไหล่รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ และของหลุดจ่านำ เป็นต้น

- มีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว ดังนี้

1. สมาคมส่งเสริมผู้ค้าเครื่องยนต์และอะไหล่ใช้แล้ว

2. สมาคมผู้ประกอบการรถใช้แล้ว

3. สมาคมเผยแพร่และส่งเสริมศิลปวัตถุ

- ลักษณะธุรกิจ: เป็นลักษณะซื้อมา-ขายไป

- ช่องทางการบริการ: หน้าเคาน์เตอร์

- พื้นที่ประกอบการ: กระจุกตัวอยู่ในภาคกลาง

9.5.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

จากการวิเคราะห์และพิจารณาด้านความผิดปกติฐานเป็นสำคัญ พบว่า ภัยคุกคามที่สำคัญที่เกี่ยวข้องภาคธุรกิจค้าของเก่า ได้แก่ ยาเสพติด ฉ้อโกงประชาชน การพนัน คอร์รัปชั่น และการค้ามนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

⁷ ที่มา: รายงานข่าวจากกรมการปกครอง

ตาราง: การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญ	ผลิตภัณฑ์/บริการ และธุรกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง
การพ่น	โบราณวัตถุที่ครอบครองอยู่โดยหาที่มาของเงินไม่ได้ อาจใช้ช่องทางได้มาจากการพ่นเพื่อปิดบังที่มาของทรัพย์สิน
การค้ายาเสพติด	มีจำนวนธุรกิจที่อาศัยช่องว่างของธุรกิจค้าของเก่าซึ่งเป็นธุรกิจที่ตรวจสอบยาก เพื่ออำพรางในการค้ายาเสพติด
การลักทรัพย์/ฉ้อโกง และ อาชญากรรมข้ามชาติ	เนื่องจากโบราณวัตถุหรือวัตถุมงคลเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาซื้อขายกลาง ดังนั้นในบางช่วงเวลาจะสังเกตถึงการซื้อขายโบราณวัตถุหรือวัตถุมงคลที่มีราคาสูงกว่าปกติหลายสิบเท่า โดยอาศัยความเชื่อและเป็นการแจ้งความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน ซึ่งอาจเป็นช่องทางที่กลุ่มฟอกเงินอาจใช้ช่องทางนี้เพื่อสร้างที่มาของเงิน
การคอร์รัปชัน	มีข้อมูลเชิงประจักษ์เรื่องการฟอกเงินจากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบเพื่อนำมาซื้อสะสมโบราณวัตถุ
การหนีภาษี	การซื้อขายโบราณวัตถุเพื่อลดรายการกำไรของทางผู้ประกอบการ

9.5.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ

(Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจค้าของเก่า เป็นดังนี้

- ค้ำรถยนต์และจักรยานยนต์ใช้แล้ว:

ระดับสูง เนื่องจาก

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) ภาคธุรกิจมีขนาดที่มียอดสินเชื่อรถยนต์ใหม่จำนวนกว่า 2 ล้านล้านบาท ที่เมื่อหมดสัญญาเช่าซื้อจะกลายเป็นของเก่าตามนิยามทางกฎหมาย รวมถึงยอดสินเชื่อรถยนต์ใช้แล้วสูงถึงกว่า 5 แสนล้านบาท รวมถึงช่องทางการจำหน่ายเพื่อเปลี่ยนรูปเป็นเงินสดนั้นสามารถทำได้โดยสะดวกผ่านศูนย์บริการของผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นทางการกว่า 1,838 สาขาที่ตั้งกระจายไปทั่วประเทศ ตามภูมิภาคต่าง ๆ อันได้แก่ ภาคกลาง (ร้อยละ 23.4) กรุงเทพฯ (ร้อยละ 28.6) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 20.6) ภาคใต้ (ร้อยละ 12.2) ภาคตะวันออก (ร้อยละ 8) และภาคเหนือ (ร้อยละ 7.2) นอกจากนี้ในเชิงของมูลค่าที่รถยนต์เป็น

สินทรัพย์ที่มีราคากลางทำให้สามารถจำหน่าย ณ สถานที่ใดก็ได้โดยได้รับราคาที่ใกล้เคียงกัน รวมถึงการซื้อขายสามารถทำเป็นหนังสือสัญญาและมอบอำนาจได้ โดยไม่มีความจำเป็นต้องไปกระทำ ณ กรมการขนส่งทางบก

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk)

สินทรัพย์ที่มีมูลค่าตลาดค่อนข้างชัดเจน และแน่นอน รวมถึงเป็นทรัพย์สินที่ประชาชนทั่วไปให้การยอมรับในมูลค่า ดังนั้นจึงเป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนมือได้ง่าย และไม่จำเป็นต้องมีการโอนโดยผ่านทางทะเบียนก็ถือว่าเป็นผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ดังนั้นความเสี่ยงในเชิง ML และ FT จะเป็นในประเด็นของการที่มีทรัพย์สินเพียง 1 ชิ้นแต่ธุรกรรมสามารถเกินขึ้นได้มากกว่า 1 ครั้ง ซึ่งระบุถึงต้นทางได้ยาก และรวมถึงการขายสินทรัพย์สามารถกระทำ ณ ที่ใดก็ได้ในประเทศไทย

- วัตถุมงคลและทองคำ : ระดับสูง เนื่องจาก 1)

ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) ธุรกิจค้าทองคำว่ามีรายได้หมุนเวียนในแต่ละปีสูง

เป็นหลักแสนล้านบาท และสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้โดยมีราคากลางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ และช่องทางจำหน่ายกระจายออกไปทั่วประเทศตามร้านค้าทองต่าง ๆ 2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงเนื่องจากทองคำเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถระบุความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้ จึงอาศัยเพียงหลักการครอบครองดังนั้นการครอบครอง เปลี่ยนมือซื้อขายจึงสามารถกระทำผ่านช่องทางตัวแทนได้ง่าย และสามารถทำได้ทุกที่ในประเทศในราคาที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง รวมถึงประเด็นการตามหาถึงความเป็นเจ้าของแท้จริงที่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ยากมากเนื่องจากตามสภาพของทรัพย์สินมีเพียงสัญลักษณ์ของผู้ผลิตเพียงเท่านั้น

- **โบราณ วัตถุ :** ระดับสูง เนื่องจาก

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) เป็นธุรกิจที่ใครสามารถทำก็ได้จากการเปิดช่องด้านการจดทะเบียนกิจการของการจดทะเบียนบริษัท และพิสูจน์เรื่องความเกี่ยวข้องหรือหลักฐานได้ยากจากการที่เป็นเรื่องรสนิยมส่วนบุคคล

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงเนื่องจากโบราณวัตถุเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถระบุความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้ จึงอาศัยเพียงหลักการครอบครองดังนั้นการครอบครอง เปลี่ยนมือซื้อขายจึงสามารถกระทำผ่านช่องทางตัวแทนได้ง่าย และประเด็นที่น่ากังวลคือเรื่องของการไม่มีราคามาตรฐานดังนั้นราคาจึงสามารถกำหนดได้ตามเท่าที่คู่สัญญาตกลงกันจึงเป็นการยากที่จะสังเกตถึงความผิดปกติของธุรกรรม รวมถึงประเด็นการตามหาถึงความเป็นเจ้าของแท้จริงที่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ยากมากไม่มีการบันทึกความเป็นเจ้าของในเอกสารใดๆของทาง

ราชการ รวมถึงถึงแม้จะมีหลักฐานก็เป็นการยากในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นตรงตามเอกสารหรือไม่

- **วัตถุมงคล :** ระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจาก

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) วัตถุมงคลคาดว่าจะมีมูลค่าต่อปีไม่ต่ำกว่า 40,000 ล้านบาท จากข้อมูลอ้างอิงของศูนย์วิจัยกสิกรไทยที่ทำการประเมินมูลค่าในปี 2550 รวมถึงปัญหาการพิสูจน์เรื่องความเกี่ยวข้องหรือหลักฐานได้ยากจากการที่เป็นเรื่องรสนิยมส่วนบุคคล

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงเนื่องจากวัตถุมงคลเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถระบุความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้ จึงอาศัยเพียงหลักการครอบครองดังนั้นการครอบครอง เปลี่ยนมือซื้อขายจึงสามารถกระทำผ่านช่องทางตัวแทนได้ง่าย และประเด็นที่น่ากังวลคือเรื่องของการไม่มีราคามาตรฐานดังนั้นราคาจึงสามารถกำหนดได้ตามเท่าที่คู่สัญญาตกลงกันจึงเป็นการยากที่จะสังเกตถึงความผิดปกติของธุรกรรม รวมถึงประเด็นการตามหาถึงความเป็นเจ้าของแท้จริงที่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ยากมากไม่มีการบันทึกความเป็นเจ้าของในเอกสารใดๆของทางราชการ รวมถึงถึงแม้จะมีหลักฐานก็เป็นการยากในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นตรงตามเอกสารหรือไม่

ค่าของเก่าประเภทอื่นๆ : ระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจาก 1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) ตัวเลขที่อาจนำมาอ้างอิงคือตัวเลขจากกลุ่มค่าของเก่าประเภทอื่นๆ ซึ่งในส่วนนี้ได้นำตัวเลขของกลุ่ม วงษ์วานิช ที่เป็นกลุ่มธุรกิจค้าของเก่าประเภทอื่นๆรายใหญ่ของประเทศ โดยในปี 2559 มีรายได้จำนวน 681,978,286.5 ล้านบาท แต่จากสภาพของธุรกิจนั้นเป็นธุรกิจที่มีความโน้มเอียง

ไปทางการเงินใช้เงินสดสูงจึงยากต่อการระงับหาแหล่งที่มา

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ภาคธุรกิจมีผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าภาคอื่นๆจากการเปลี่ยนสภาพเป็นเงินได้ค่อนข้างยากจากสินค้าที่มีความเฉพาะและมูลค่าของสินค้าที่ค่อนข้างต่ำ

ตาราง: ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ด้าน	A	B	C
ML	3.0 (Medium-High)	2.52 (Medium-High)	2.06 (Medium-Low)
FT	3.70 (High)	3.22 (Medium-High)	2.76 (Medium-High)

- A** ค้ารถยนต์
- B** ค่าโบราณวัตถุ วัตถุมีค่า วัตถุมงคล
- C** ค่าของเก่าประเภทอื่นๆ

หมายเหตุ : กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

9.5.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจค้าของเก่า เป็นดังนี้

กลุ่มธุรกิจค้าของเก่าไม่มีผู้ดูแลและควบคุมเรื่องการปฏิบัติข้อบังคับที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ AML/CFT ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงไม่มีการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงแนวคิดเรื่องการค้ากำไรของ

เอกชนซึ่งกลุ่มค้าของเก่าเป็นการดำเนินธุรกิจแบบเอกชน ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์อาจทำให้ธุรกิจต้องสูญเสียลูกค้าซึ่งเป็นสิ่งที่ทางธุรกิจไม่พึงปรารถนา รวมถึงไม่มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้าน AML/CFT อย่างเหมาะสมและเพียงพอ จากการที่สินค้าส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนของภาครัฐในการกำหนดถึงกรรมสิทธิ์ ดังนั้นการตรวจสอบกลับจึงเป็นไปได้ยากที่จะทำการตรวจสอบ

นอกจากนี้ กลุ่มธุรกิจค้าของเก่าดำเนินกิจการในรูปแบบธุรกิจเอกชน ดังนั้นพนักงานจึงเป็นต้นทุนที่ต้องคำนึงถึงดังนั้น การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่พนักงานจะต้องทำนั้น จึงไม่มีแผนหรือภาคส่วนที่คอยตรวจสอบ หรือถ้ามีผู้ตรวจสอบนั้นก็จะเป็นเพียงการปฏิบัติให้ตามที่กฎหมายกำหนดและมักเพียงรายงานในส่วนที่ตนเองยอมมิได้รับผลกระทบ

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ด้าน	A	B	C
ML	1 (Low)	1 (Low)	1 (Low)
FT	1 (Low)	1 (Low)	1 (Low)

- A** ค้ารถยนต์
- B** ค่าโบราณวัตถุ วัตถุมีค่า วัตถุมงคล
- C** ค่าของเก่าประเภทอื่นๆ

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ในภาคค้าของเก่า

ประเมินว่า กลุ่มธุรกิจค้าของเก่ามีระดับ ความรุนแรงของผลกระทบในด้านการฟอกเงินและ การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับ ปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มธุรกิจค้าของเก่าเป็นกลุ่มธุรกิจที่กิน ความกว้างและสามารถครอบคลุมไปถึงกลุ่มธุรกิจได้ ทุกกลุ่ม ถ้าการควบคุมที่มีอยู่ทำได้อย่างไม่รัดกุม ประกอบความเสี่ยงโดยธรรมชาติของกลุ่มธุรกิจนี้สูง จากการตรวจสอบยากแล้วนั้น กระแสเงินที่จะเข้ามา ฟอกเงินผ่านกลุ่มธุรกิจนี้ย่อมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และระดับของผลกระทบก็จะขยายไปสู่ภาคธุรกิจ หลายภาคส่วน

กลุ่มธุรกิจค้าของเก่ากินความถึงธุรกิจหลากหลาย ประเภท โดยกลุ่มสินค้าที่มีความเสี่ยงส่วนใหญ่เป็น ช่องทางในการเป็นแหล่งเงิน และอุปการณ์ได้ง่าย จากความสะดวกในหลายปัจจัย เช่น มูลค่าที่สูง การ เคลื่อนย้าย เช่นรถยนต์ หรืออาจเป็นการตรวจอัต ลักษณ์ที่ยากของสินค้าบางประเภทที่ยากต่อการ ตรวจสอบสังเกตเช่น โบราณวัตถุเป็นต้น หรืออาจ เป็นแหล่งเงินที่ขนย้ายและแปลงเป็นมูลค่าที่มี มาตรฐานแจ้งชัดเช่น ทองคำเป็นต้น

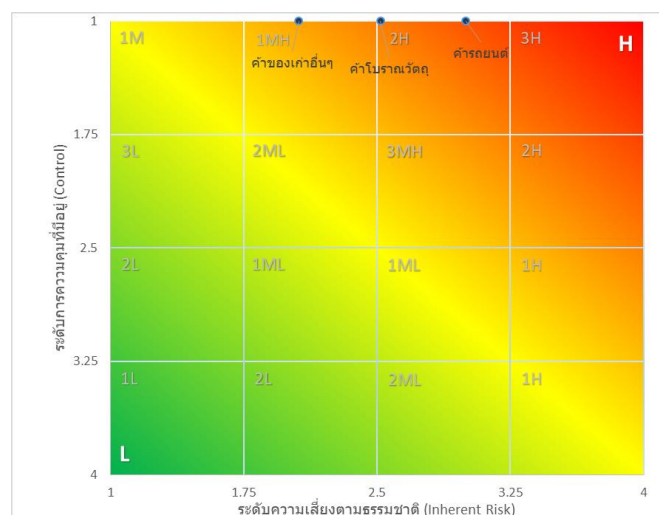
สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	3.0 (Medium-High)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)
B	2.52 (Medium-High)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)
C	2.06 (Medium-Low)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยง คงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ			
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)		
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)		
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)		
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)		

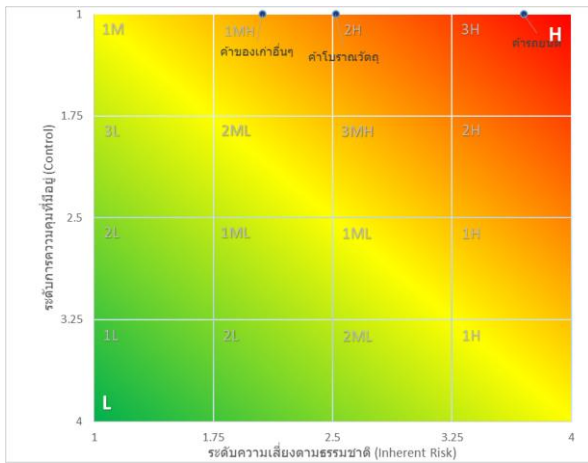
ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน FT

กลุ่มธุรกิจ	ผลการประเมิน SRA		
	Inherent Risk	Control	Residual Risk
A	3.7 (High)	1.0 (Low)	3H (3.88) (High)
B	3.22 (Medium-High)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)
C	2.76 (Medium-High)	1.0 (Low)	2H (3.63) (High)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในภาคธุรกิจค้าของเก่า

โดยสรุปภาคธุรกิจค้าของเก่าความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและด้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอยู่ในเกณฑ์ในระดับปานกลางค่อนข้างขึ้นไปตามสภาพเชิงผลิตภัณฑ์ เช่นในกลุ่มคำรถยนต์ที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดจากมูลค่าของทรัพย์สินที่สูงและการมีสภาพคล่องที่ดี คำวัตถุมีค่าต่างๆอาจมีความเสี่ยงในประเด็นมูลค่าแต่สภาพคล่องอาจต่ำลงมาจากการเป็นสินค้าเฉพาะกลุ่มในบางประเภท โดยในกิจการค้าของเก่าประเภทอื่นๆเป็นภาคส่วนที่ความเสี่ยงต่ำสุดด้วยมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ต่ำและสภาพคล่องไม่สูงที่มีความเสี่ยงในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ในหมวดการค้าของเก่าทุกประเภทยังมีประเด็นความเสี่ยงร่วมกันคือการซื้อขายที่ไม่สามารถตามเส้นทางทางการเงินได้จากการไม่ระบุตัวตนในการซื้อขาย (สามารถใช้ตัวแทนได้) และการซื้อขายต่างๆไม่จำเป็นต้องกระทำผ่านองค์กรรัฐ

เนื่องจากสภาพของทรัพย์สินและธุรกิจเป็นเรื่องที่ยากในการควบคุมจากประเภททรัพย์สินที่ครอบคลุมทุกหมวดสินค้า ดังนั้นคำแนะนำอาจเป็นประเด็นในเรื่องของปัจจัยควบคุมโดยสำคัญ โดยอาจ

ให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกำกับการซื้อขายของเก่าให้เป็นระบบและต้องมีรายงานการซื้อขายในสินค้าบางประเภทเช่น โบราณวัตถุ วัตถุมีค่า หรือรถยนต์ เป็นต้น

9.6 ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน

9.6.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หมายถึง นิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงินแก่บุคคลธรรมดาโดยไม่มีหลักประกัน เพื่อนำไปซื้อสินค้าและบริการเพื่อการอุปโภคบริโภค แต่ไม่รวมการเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ โดยผู้ประกอบการจะต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท ทั้งนี้ ปัจจุบัน ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้ การกำกับมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 37 ราย (ข้อมูล ณ มิ.ย. 2561 จากฐานข้อมูลของ ธปท.) และมีจำนวนบัญชีทั้งสิ้น 10,532,863 บัญชี และมีมูลค่ายอดสินเชื่อคงค้างเท่ากับ 203,801 ล้านบาท (ข้อมูล ณ พ.ค. 2561 จาก ฐานข้อมูลของ ธปท.)

ผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน หมายถึง นิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับบัตรเครดิต โดยผู้ประกอบการจะต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้ว ไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท ทั้งนี้ ปัจจุบัน ผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 8 ราย (ข้อมูล ณ มิ.ย. 2561 จากฐานข้อมูลของ ธปท.) และมีจำนวนบัญชีทั้งสิ้น 10,987,978 บัญชี และมีมูลค่ายอดสินเชื่อคงค้างเท่ากับ 147,114 ล้านบาท (ข้อมูล ณ พ.ค. 2561 จากฐานข้อมูลของ ธปท.)

- มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย

- มีความร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. อย่างเป็นทางการในรูปแบบในด้านต่าง ๆ อันได้แก่

1. บันทึกความตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือในการกำกับดูแลด้าน AML/CFT ระหว่างสำนักงาน ปปง. และ ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. มีการประชุมหารือร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ ทั้งในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงาน ปปง.

3. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นฐาน เช่น รายชื่อผู้ประกอบการในปัจจุบัน

- ไม่มีสมาคม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบอาชีพสินเชื่อส่วนบุคคล แต่ในกรณีของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน จะมีชมรมธุรกิจบัตรเครดิตซึ่งอยู่ภายใต้สมาคมธนาคารไทย

9.6.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) ได้วิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) ที่สำคัญของกลุ่มสถาบันการเงิน อันได้แก่ การพนัน การค้ายาเสพติด การลักทรัพย์/ฉ้อโกงและอาชญากรรมข้ามชาติ การคอร์รัปชัน การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การหนีภาษี การก่อการร้าย และการค้ำมนุษย์

9.6.3 การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในภาคธุรกิจนี้ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ของผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล และผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน

ด้าน ML	2.24 (Medium-Low)
ด้าน FT	2.24 (Medium-Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk)	
ต่ำ (Low)	1 - 1.75
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	2.51 - 3.25
สูง (High)	3.26 - 4

ภาคธุรกิจผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินมีคะแนนระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ ในด้าน ML และ FT เท่ากับ 2.24 (ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ) โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) มีปัจจัยเสี่ยงสำคัญบางประการ ได้แก่

ปัจจัยด้านการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ (Geographical Spread) ในเรื่องที่ตั้งและสาขา เนื่องจากลูกค้าของกลุ่มธุรกิจนี้สามารถสมัครเพื่อขอรับสินเชื่อส่วนบุคคล/สมัครบัตรเครดิตได้ผ่านสาขาที่ให้บริการที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ (หรือสมัครผ่านระบบออนไลน์ได้) และสามารถชำระเงินได้ในหลายช่องทาง ซึ่งรวมถึงการชำระด้วยเงินสด ผ่าน ATM ของผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล หรือ ATM ของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมากและกระจายตัวอยู่ทั่วทุกจังหวัดของประเทศ ซึ่งรวมถึงในพื้นที่เสี่ยง อันได้แก่ พื้นที่ตามเขตชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ปัจจัยเสี่ยงด้าน ML/FT บางประการที่สำคัญในภาคธุรกิจนี้ คือ ปัจจัยเสี่ยงด้านวิธีการชำระเงิน (Payment Method) เนื่องจากมีวิธีการชำระเงินบางวิธีที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในระดับสูง อันได้แก่ การชำระเงินสินเชื่อด้วยเงินสดผ่าน ATM ของผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล หรือ ATM ของ

ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ หรือร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ และการชำระเงินสินเชื่อผ่านทางช่องทางออนไลน์ อาทิ ผ่าน Mobile Banking และ Internet Banking

อย่างไรก็ตาม มีหลายปัจจัยที่มีแนวโน้มช่วยลดความเสี่ยงด้าน ML/FT ในภาคธุรกิจนี้ อันได้แก่ ปัจจัยด้านขนาดของธุรกิจ โดยภาคธุรกิจนี้ นับว่าเป็นภาคธุรกิจที่มีขนาดเล็ก (เมื่อเทียบกับในหลายภาคธุรกิจ) และมีผลิตภัณฑ์ที่จำกัด/ไม่หลากหลาย คือ มีเฉพาะผลิตภัณฑ์สินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน (Clean Loan) ที่ให้แก่บุคคลธรรมดา (ในกรณีธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) และผลิตภัณฑ์บัตรเครดิต ที่ออกให้แก่ผู้ถือบัตร/ผู้บริโภคที่เป็นผู้มีรายได้หรือฐานะทางการเงินตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด เพื่อใช้ในการซื้อสินค้าและบริการ รวมถึงการเบิกถอน เงินสดผ่านบัตร (ในกรณีธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน) เท่านั้น ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์สินเชื่อส่วนบุคคลนั้นมีความเสี่ยงค่อนข้างต่ำ เนื่องจากไม่สามารถใช้ตัวแทนในการทำธุรกรรมได้ และไม่สามารถโอน/เปลี่ยนมือให้แก่เจ้าของ/โอน เงินไปต่างประเทศได้ (แต่มีลักษณะเสี่ยงบางประการในแง่ที่เป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสด) ขณะที่ผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตมีความเสี่ยงบางประการในแง่ที่สามารถโอนเงินไปยังต่างประเทศ และมีความรวดเร็วในการเคลื่อนย้ายเงินจากผลิตภัณฑ์หนึ่ง ไปยังผลิตภัณฑ์อื่นได้ (แต่ก็มีลักษณะบางประการที่มีแนวโน้มช่วยลดความเสี่ยงได้แก่ การไม่มีธุรกรรมที่ใช้เงินสด ไม่สามารถโอน/เปลี่ยนมือให้แก่เจ้าของรายอื่นได้ และไม่สามารถใช้ตัวแทนในการทำธุรกรรมได้)

9.6.4 การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในภาคธุรกิจนี้ เป็นดังนี้

ผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ของผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน

ด้าน AML	2.58 (Medium-High)
ด้าน CFT	2.58 (Medium-High)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ดังนี้

ระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control)	
อ่อน (Low)	1 - 1.75
ค่อนข้างอ่อน (Medium-Low)	1.76 - 2.5
ค่อนข้างเข้ม (Medium-High)	2.51 - 3.25
เข้ม (High)	3.26 - 4

ภาคธุรกิจผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินมีคะแนนระดับการควบคุมที่มีอยู่ (Control) ในด้าน AML และ CFT เท่ากับ 2.58 (ระดับค่อนข้างเข้ม) อย่างไรก็ตาม หากจำแนกผลการประเมินระดับการควบคุมที่มีอยู่ดังกล่าวเป็นสองภาคธุรกิจย่อยอันได้แก่ ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ประเมินว่า ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลขนาดใหญ่จะมีระดับการควบคุมดังกล่าวในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจากบริษัททุกแห่งจะมีนโยบายระเบียบวิธีการ คู่มือการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT เพื่อให้พนักงานใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้พนักงานต้องรายงานธุรกรรมที่แจ้งต่อสำนักงาน ปปง. ให้ผู้บริหารรับทราบ และมีการจัดทำ KYC เพื่อจัดระดับความเสี่ยงของลูกค้า และบริษัททุกแห่งมีการกำหนดให้มีการกำกับดูแล

ดูแลการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT (Compliance) อย่างชัดเจน ตลอดจนมีการกำหนดให้มีการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบไปยังฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม บริษัทส่วนใหญ่ไม่มีการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายที่กำหนด เนื่องจากมีการจำกัดวงเงินยอดหนี้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมาย ปง. กำหนด ในขณะที่ผู้ให้บริการฯ ขนาดเล็กจะมีระดับการควบคุมดังกล่าวในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากพบว่า เฉพาะบางบริษัทที่มีคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานด้าน AML/CFT และมีขั้นตอนในการรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ด้านการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน หากมีธุรกรรมตามเกณฑ์ที่สำนักงาน ปง. กำหนด และเฉพาะบางบริษัทที่มีการกำหนดบุคลากรทำหน้าที่ตรวจสอบด้าน AML/CFT แต่จะไม่มีแยกหน่วยที่ปฏิบัติงานด้าน AML/CFT ออกจากหน่วยงานอื่น เนื่องจากบริษัทมีขนาดเล็ก/บุคลากรมีจำนวนน้อย ปริมาณธุรกรรมเกือบทั้งหมดเป็นสินเชื่อรายย่อยที่มีวงเงินสินเชื่อต่ำ โดยบางแห่งมีการตรวจสอบเป็นครั้งคราวและรายงานต่อฝ่ายบริหาร ทั้งนี้ ผู้บริหารในกลุ่ม Non-Bank ขนาดเล็กให้ความสำคัญเรื่อง AML/CFT พอสมควร โดยกำหนดให้มีการพิสูจน์ตัวตนลูกค้า ซึ่งกลุ่ม Non-Bank ขนาดเล็กบางแห่งมีการกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และบางแห่งมีคู่มือการปฏิบัติงาน ส่วนผู้บริหารองค์กรส่วนใหญ่มีการส่งพนักงานไปอบรมตามคำเชิญของสำนักงาน ปง.

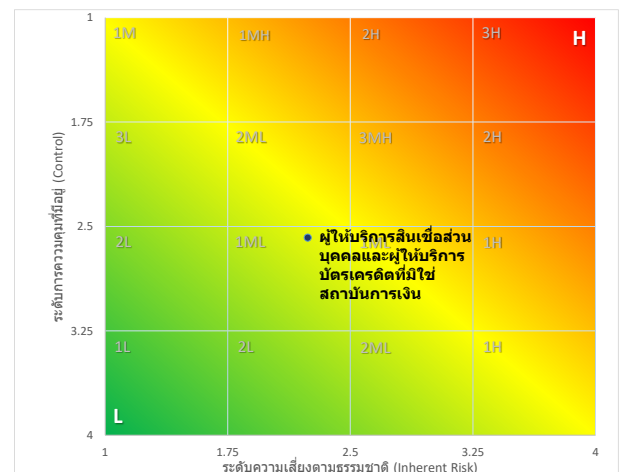
สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในภาคธุรกิจผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน

ผลการประเมิน SRA		
Inherent Risk	Control	Residual Risk
2.24 (Medium-Low)	2.58 (Medium-High)	1ML (คะแนน = 1.88) (Medium-Low)

หมายเหตุ: กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความเสี่ยงคงเหลือ (Residual Risk) ดังนี้

ระดับความเสี่ยงคงเหลือ	
ต่ำ (Low)	1L (คะแนน = 1.13) 2L (1.38) 3L (1.63)
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Medium-Low)	1ML (คะแนน = 1.88) 2ML (2.13) 3ML (2.38)
ปานกลางค่อนข้างสูง (Medium-High)	1MH (คะแนน = 2.63) 2MH (2.88) 3MH (3.13)
สูง (High)	1H (คะแนน = 3.38) 2H (3.63) 3H (3.88)

ตาราง Matrix สรุปผลการประเมินความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในภาคธุรกิจผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ให้บริการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน

10. การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นในด้านการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัล

10.1 ภาพรวมของกลุ่มธุรกิจ

สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Assets) โดยทั่วไปมีความหมายที่กว้าง ครอบคลุมทุกอย่างที่อยู่ในรูปข้อมูลไบนารี (Binary Format) ที่มาคู่กับสิทธิในการใช้เงินเสมือน (Virtual Currency) ซึ่งเป็นตัวแทนของมูลค่าดิจิทัล ถือเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างหนึ่ง ประเทศไทยมีการออกกฎหมายเพื่อกำกับดูแลเงินเสมือนขึ้น โดยได้ออกเป็น พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 โดยกำหนดให้นิยามของ “สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายถึงถึง คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) และโทเคนดิจิทัล (Digital Token)

1. คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล

2. โทเคนดิจิทัล (Digital Token) หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใดๆ (คล้ายหลักทรัพย์) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจงตามข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ

- ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล มีดังนี้

1) ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า ศูนย์กลางหรือเครือข่ายใด ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล โดยการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้ หรือการจัดระบบหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถทำความตกลงหรือจับคู่กันได้ โดยกระทำเป็นทางค้ำ

2) นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนเพื่อซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่บุคคลอื่นโดยกระทำเป็นทางค้ำปกติและได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น

3) ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลในนามของตนเองเป็นทางค้ำปกติ โดยกระทำนอกศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

4) ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล” หมายความว่า ผู้ให้บริการระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ออกใหม่ ซึ่งทำหน้าที่กลั่นกรองลักษณะของโทเคนดิจิทัลที่จะเสนอขายคุณสมบัติของผู้ออก และความครบถ้วนถูกต้องของแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวน หรือข้อมูลอื่นใดที่เปิดเผยผ่านผู้ให้บริการดังกล่าว

- ธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ต้องได้รับอนุญาตจากรมว.คลัง ได้แก่ ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล สำหรับผู้ที่ต้องการเสนอขายโทเคนดิจิทัล (Initial Coin Offering: ICO) ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. โดยคริปโทเคอร์เรนซีที่ใช้ในการระดมทุนต้องมาจากการซื้อขาย

แลกเปลี่ยน หรือฝากไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.ก.นี้เท่านั้น สำนักงาน ก.ล.ต. ทำหน้าที่กำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล และผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล รวมถึงการออกและเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO) จากข้อมูลของสำนักงาน ก.ล.ต. ณ วันที่ 6 กันยายน 2561⁸ มีศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล จำนวน 6 ราย และผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล จำนวน 2 ราย

10.2 ภัยคุกคาม (Threats)

แนวโน้มของภัยคุกคามทั้งการโจรกรรมและการใช้เงินคริปโตในการก่ออาชญากรรม และการฟอกเงิน มีจำนวนทวีขึ้นตามการใช้คริปโตเคอร์เรนซีที่แพร่หลายมากขึ้น จากข้อมูลในรายงานที่จัดทำโดยบริษัท CipherTrace⁹ ในช่วงครึ่งแรกของปี 2561 คริปโตเคอร์เรนซีที่ถูกโจรกรรมจากระบบมีมูลค่าสูงกว่า 760 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าจากสถิติรวมในปีก่อนหน้า โดยเงินคริปโตที่ถูกขโมยจะถูกอาชญากรนำไปฟอกเพื่อปกปิดแหล่งที่มาต่อไป นอกจากนี้ พบว่าเงินคริปโตมีแนวโน้มถูกใช้ในคดีอาชญากรรมหลายประเภท เช่น การค้ำมนุษย์ การค้ายาเสพติด คดีลักพาตัวเรียกค่าไถ่ คดีโจมตีระบบ (Ransomware) และคดีกรรโชกทรัพย์ จากคำกล่าวของเจ้าหน้าที่สำนักงานสืบสวนกลาง (FBI) รายงานว่าคดีที่หน่วยงานอยู่ระหว่างสอบสวนจำนวนกว่า 130

คดีมีคริปโตเคอร์เรนซีเข้ามาเกี่ยวข้อง¹⁰ ข้อมูลในรายงาน Internet Crime Report 2017¹¹ ระบุว่าอาชญากรมักเรียกค่าไถ่ในรูปของเงินคริปโตโดยเฉพาะบิทคอยน์ โดยในปี 2560 สถิติการร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับคริปโตเคอร์เรนซีมีมูลค่าสูง 58.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

10.3 การกำกับดูแล

การขยายตัวของการใช้เงินคริปโตเคอร์เรนซีส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เริ่มศึกษาแนวทางในการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการคุ้มครองนักลงทุนและป้องกันความเสี่ยงด้านการใช้ในการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ทั้งนี้ ระดับการกำกับดูแลในแต่ละประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เกิดช่องว่างทางด้านกฎเกณฑ์ เพิ่มความเสี่ยงในการถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย นอกจากนี้ รูปแบบของเทคโนโลยีและการทำธุรกิจ (business model) ที่เปลี่ยนแปลง รวดเร็ว รวมถึงการกระจายตัวของผู้ใช้ และผู้ให้บริการ ในหลาย ๆ ประเทศ เป็นความท้าทายของ การตรวจจับและการบังคับใช้กฎหมาย ของ Regulators ทั่วโลก

หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายใน/ต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ควรประสานความร่วมมือระหว่างกัน สร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูล โดย หน่วยงานแต่ละแห่งควรมีการลงทุนในเทคโนโลยี ข้อมูล สร้างและพัฒนากำลังคนที่มีทักษะเฉพาะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกำกับดูแลภายใต้บริบทของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงเร็ว

⁸ https://www.sec.or.th/mpublish/digitalasset/digitalasset_listintermediaries.html

⁹ https://cdn2.hubspot.net/hubfs/4345106/crypto_aml_report_2018q2.pdf?submissionGuid=cba5b329-4964-431c-92bd-652d70d249d3

¹⁰ <https://www.adpt.news/2018/06/28/fbi-130-crypto-related-investigation/>

¹¹ https://pdf.ic3.gov/2017_IC3Report.pdf

11. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่มีความเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน

1. ที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisor)

ประเด็น: ตามมาตรา 16(1) ที่ปรึกษาทางการเงิน ผู้ได้รับใบอนุญาต แต่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลสามารถทำหน้าที่ที่ปรึกษาทางการเงินได้หรือไม่

บทวิเคราะห์ ไม่ได้ โดยตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยการให้ความเห็นชอบที่ปรึกษาทางการเงิน และขอบเขตการดำเนินงาน พ.ศ. 2552 ผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisor) เป็นสถาบันการเงิน หรือนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน ที่ปรึกษาด้านการบัญชี หรือที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย และได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. ส่วนบุคคลธรรมดาที่ได้รับความเห็นชอบเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้สังกัดของนิติบุคคลที่ได้รับความเห็นชอบเป็นที่ปรึกษาทางการเงินเท่านั้น ทั้งนี้ ในปัจจุบันการกำกับดูแลที่ปรึกษาทางการเงินและผู้ควบคุมการปฏิบัติงานเป็นระบบการให้ความเห็นชอบ ไม่ได้ใช้ระบบการให้ใบอนุญาต

2. ค้าทองคำ

ประเด็น: จำนวนผู้ค้าทองคำที่จดทะเบียนนิติบุคคล และไม่จดทะเบียนนิติบุคคล มีจำนวนเท่าไร และผู้ค้าทองคำที่ไม่จดทะเบียนนิติบุคคลมีความเสี่ยงอย่างไร

บทวิเคราะห์

ข้อมูลจำนวนผู้ค้าทองคำที่จดทะเบียนนิติบุคคลและไม่จดทะเบียนนิติบุคคล

1) จำนวนผู้ค้าทองคำที่จดทะเบียนนิติบุคคล จากฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในปี 2559 พบว่า จำนวนผู้ประกอบการนิติบุคคลร้านขายปลีกเครื่องประดับ (หมวดธุรกิจ 47732 ซึ่งประกอบด้วยการขายปลีกเครื่องเพชรพลอย การขายทอง นาก เงิน เพชร พลอย และอัญมณีอื่น การขายเครื่องประดับกาย การขายอัญมณีหรือเครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี) มีจำนวนทั้งสิ้น 4,584 ราย อันประกอบด้วยผู้ประกอบการขนาดเล็ก 4,559 ราย (ร้อยละ 99.45) ขนาดกลาง 4 ราย (ร้อยละ 0.09) และขนาดใหญ่ 21 ราย (ร้อยละ 0.46) โดยหมวดธุรกิจ 47732 ดังกล่าวมีมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 174,906.99 ล้านบาท (หรือคิดเป็นร้อยละ 1.20 ของ GDP ของประเทศไทย) ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะจำนวนผู้ค้าทองคำที่เป็นสมาชิกของสมาคมค้าทองคำ พบว่า มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,811 ราย โดยแบ่งผู้ค้าทองคำที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ 277 ราย (ร้อยละ 15.30) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 160 ราย (ร้อยละ 8.83) ภาคกลาง 936 ราย (ร้อยละ 51.68) ภาคตะวันออก 90 ราย (ร้อยละ 4.97) และภาคใต้ 348 ราย (ร้อยละ 19.22) และจำนวนผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับที่เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 531 ราย

2) จำนวนผู้ค้าทองคำที่ไม่จดทะเบียนนิติบุคคล ในช่วงก่อนวันที่ 9 สิงหาคม 2559 ประมาณการว่า มีร้านค้าทองคำจำนวน 7,000 กว่าแห่งทั่วประเทศที่ไม่จดทะเบียนนิติบุคคล และอยู่ในรูปของบุคคลธรรมดา (ที่มา: กรมสรรพากร) ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบมาตรการเพื่อส่งเสริมให้บุคคลธรรมดาประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคล (วันที่ 9 สิงหาคม 2559) กรมสรรพากรจัดทำคู่มือปรับสถานะจากบุคคลธรรมดาเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2559 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560 เป็นผลให้มีจำนวนผู้ประกอบการกิจการค้าทองคำนิติบุคคลเพิ่มขึ้นรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 7,500 กิจการ โดยประมาณ

บทวิเคราะห์ความเสี่ยงผู้ประกอบการอาชีพค้าทองคำที่ไม่จดทะเบียนนิติบุคคล

เนื่องจากปัจจุบัน กลุ่มธุรกิจค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ เป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นนิติบุคคล โดยการให้บริการหลัก อาทิ ซื้อขายทองคำแท่ง ทองรูปพรรณ เพชรพลอย หรือเครื่องประดับฯ ทั้งทางช่องทางปกติและช่องทางออนไลน์ โดยตามกฎหมาย ร้านค้าดังกล่าวจะต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) และรายงานธุรกรรมตามกฎหมาย ในกรณีที่มีการซื้อขายทองคำมากกว่า 2 ล้านบาทขึ้นไป อย่างไรก็ตาม หากเป็นร้านทองประเภทบุคคลธรรมดา จะไม่เข้าข่ายการเป็นผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) และไม่ได้เป็นผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพค้าทองคำที่ไม่จดทะเบียนนิติบุคคลดังกล่าวนี้มีความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในด้านการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับสูง โดยมีจุดเปราะบางและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk)

- โครงสร้างองค์กร ในด้านระดับความเชื่อมโยงระหว่าง ผู้ถือหุ้น และ เจ้าของธุรกิจ กลุ่มธุรกิจนี้ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจครอบครัว จึงระดับความเชื่อมโยงระหว่าง ผู้ถือหุ้น และ เจ้าของธุรกิจ อยู่ในระดับสูง

- การกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ กลุ่มธุรกิจนี้มีที่ตั้งมากกว่า 1 แห่ง ในแต่ละจังหวัด และส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) ปัจจัยเสี่ยงด้าน ML/FT ที่สำคัญในภาคธุรกิจนี้ คือ ลักษณะของ ผลิตภัณฑ์/บริการ และการทำธุรกรรมที่มีการเอื้อต่อการแฝงหรือไม่ระบุตัวตน (Anonymity) และมีการใช้ตัวแทนทำธุรกรรมตลอดจนผลิตภัณฑ์/บริการมีความคล่องของการโอน/เปลี่ยนมือผลิตภัณฑ์หรือสิทธิในการใช้บริการในระดับสูง นอกจากนี้ ยังมีลูกค้าบางกลุ่มที่ทำการซื้อขายประเภทส่งออกและนำเข้าสินค้า ซึ่งส่วนหนึ่งทำธุรกรรมแบบ ไม่พบหน้า จึงนับว่าเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT สำหรับในด้านช่องทางการให้บริการ ประเมินว่า มีความเสี่ยงไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นช่องทางแบบพบหน้า (Face to face) โดยช่องทางการให้บริการแบบออนไลน์ (ซึ่งเป็นแบบไม่พบหน้า) ในปัจจุบัน ยังเป็นช่องทางที่ไม่แพร่หลายเท่าใดนัก

3. ค้ารถยนต์

ประเด็น: ความเสี่ยงของกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ที่มีมูลค่าสูง (Bigbike และ Superbike) และรถยนต์ที่มีมูลค่าสูง (Supercar)

รูปแบบและข้อมูลการค้าเงินธุรกิจ

กลุ่มธุรกิจค้ายานยนต์เป็นกลุ่มที่มีรายได้หลักของกิจการคือ การค้ารถยนต์ และรวมถึงบริการอันเกิดจากการค้ารถยนต์ภายหลังการขาย เช่น การตรวจสภาพ การซ่อมแซม เป็นต้น กลุ่มธุรกิจค้ายานยนต์สามารถแบ่งออกเป็นผู้ค้าได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ (1) กลุ่มผู้ค้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการจากค่ายรถยนต์ (Dealer) และ (2) กลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กลุ่มผู้ค้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการจากค่ายรถยนต์ (Dealer)

กลุ่มผู้ประกอบการค้ารถยนต์ในกลุ่มตัวแทนอย่างเป็นทางการเป็นกลุ่มที่เป็นตัวแทนจากค่ายรถยนต์ยี่ห้อต่างๆที่ทำการตลาดภายในประเทศอย่างแจ้ชัด ทั้งการขายและการบริการหลังการขายผ่านศูนย์บริการที่เป็นตัวแทนของค่ายรถยนต์ต่าง เช่น รถยนต์ที่มาจากญี่ปุ่นเช่น Toyota, Honda, Nissan หรือรถยนต์ที่มาจากยุโรป เช่น Mercedes, BMW หรือค่ายรถยนต์ที่มาจากฝั่งอเมริกาเช่น Ford หรือ Chevrolet เป็นต้น

จากภาพรวมแล้วพบว่าจำนวนผู้ประกอบการค้ารถยนต์ในกลุ่มตัวแทนนั้นหลักการแล้วการส่งมอบรถยนต์จะมาจากตัวแทนที่ได้รับแต่งตั้งจากค่ายรถยนต์จากต่างประเทศโดยตรงเช่น บริษัท โตโยต้า

มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด เป็นตัวแทนที่กระจายรถยนต์ Toyota ให้แก่ ตัวแทนช่วงเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภค หรือ บริษัท เมอร์เซเดส-เบนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นตัวแทนที่ได้แต่งตั้งจากค่ายรถยนต์ Mercedes เพื่อกระจายรถยนต์แก่ศูนย์บริการเพื่อเป็นช่องทางจำหน่ายแก่ผู้บริโภค โดยการวิเคราะห์นี้ได้พิจารณาถึงค่ายรถยนต์ที่มีตัวแทนอย่างเป็นทางการชัดเจนจำนวน 12 ค่ายรถยนต์ ดังประกอบด้วย รถยนต์ BMW, Chevrolet, Ford, Honda, Isuzu, Mazda, Mercedes, Mitsubishi, Nissan, Suzuki, Toyota, และ Volvo โดยแต่ละค่ายรถยนต์มีศูนย์บริการที่ทำการจำหน่ายและ/หรือบริการจำนวน 26, 88, 232, 293, 147, 31,216, 197,122, 475 และ 11 ศูนย์บริการตามลำดับกล่าวโดยสรุปคือ มีตัวแทนที่ทำการตลาดค้ารถยนต์ในรูปแบบตัวแทนที่เป็นทางการจำนวน 12 ค่ายรถยนต์ และเป็นผู้ทำการจำหน่ายรวมจำนวน 1,838 ศูนย์บริการ

กลุ่มค้ารถยนต์ที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการเป็นกลุ่มที่น่าจับตามองโดยเฉพาะในขนาดของรายได้ต่อปีจากเหตุผลสนับสนุนของ รถยนต์เป็นสินค้าที่มีราคาสูงซึ่งรถยนต์หนึ่งคันมีราคาไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท และรวมถึงจากความต้องการรถยนต์ของประชาชนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากเหตุผลส่วนบุคคลและรวมถึงเหตุผลทางประกอบอาชีพ โดยรายได้ของกลุ่มค้ารถยนต์ที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการ ในปี 2559, 2558, และ 2557 อยู่ที่ 1,130,648,757,770 บาท, 1,126,518,842,229 บาท, และ 1,131,391,529,631 บาทตามลำดับ (โดยรายได้ดังกล่าวเป็นรายได้ที่ยังไม่รวมมูลค่าเพิ่มปลายทางที่ศูนย์บริการหรือตัวแทนช่วงได้ไปทำการจำหน่ายให้ผู้บริโภค และรวมถึงยังมีค่ายรถยนต์อีกบางค่ายที่ทำการตลาดแต่ยังไม่ชัดเจน เช่น Audi,

Citroen เป็นต้น ถ้ารวมรายได้ทั้งหมดของทุกค่ายรถยนต์ที่ทำการตลาดแล้วรวมถึงรายได้แท้จริงที่ปลายทางพบว่าในกลุ่มนี้รายได้ต่อปีที่สูงมากกว่านี้)

ในการพิจารณาถึงจำนวนลูกค้าจากการประมาณการผ่านรายได้และราคาเครื่องยนต์เฉลี่ยแล้วพบว่าจำนวนการทำธุรกรรมในกลุ่มคาร์ยนต์ที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการมีประมาณ 2-3 ธุรกรรม โดยในปี 2559, 2558, และ 2557 มีลูกค้าจำนวน 1,521,674 ธุรกรรม, 1,515,813 ธุรกรรมและ 1,521,180 ธุรกรรมตามลำดับ โดยสามารถประเมินเป็นจำนวนลูกค้าต่อปีประมาณ 1.2 ล้านราย ดังนั้นจากตัวเลขและการประมาณการดังกล่าวจึงได้ข้อสรุปว่า มูลค่าธุรกรรมเฉลี่ยต่อหนึ่งธุรกรรม อยู่ที่ประมาณ 7.43 แสนบาทต่อธุรกรรม โดยเมื่อพิจารณาเป็นมูลค่าธุรกรรมต่อลูกค้า 1 รายจะอยู่ที่ประมาณ 9.29 แสนบาท

2) กลุ่มผู้คาร์ยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ

กลุ่มผู้คาร์ยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระเป็นกลุ่มผู้คาร์ยนต์ที่เน้นช่องทางการตลาดที่เป็นตลาดหลักหรือตลาดรถยนต์ที่มีตัวแทนเป็นทางการไม่สามารถตอบสนองได้สมบูรณ์นักเช่น ประเด็นเรื่องการไม่มีตัวแทนอย่างเป็นทางการเช่น กลุ่มรถ Supercar เช่น Bugatti, Lamborghini, หรือ Ferrari เป็นต้น และกลุ่มรถจักรยานยนต์ประเภท Superbike และ Bigbike ตลอดจนรถที่มีราคาสูงจากต้นทางเป็นเหตุให้ตัวแทนที่เป็นทางการเห็นว่าไม่คุ้มในเชิงการตลาดจนไม่ได้นำเข้าหรือนำเข้ามาแต่ราคาขายสูงมากเมื่อรวมค่าภาษีต่าง ๆ เช่น Toyota Alphard หรือ Nissan GTR เป็นต้น หรืออาจเป็นเหตุผลในเชิงความพอใจส่วนบุคคลของผู้บริโภคเองเช่น รุ่นพิเศษที่ออกตามโอกาสต่าง ๆ

กลุ่มผู้คาร์ยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระมักจัดตั้งรูปแบบเป็นนิติบุคคลบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัด โดยมีขนาดกิจการในขอบเขตของกิจการขนาดเล็กถึงขนาดกลางหรือเรียกกันว่า SMEs ซึ่งมีข้อมูลจากแหล่งน่าเชื่อถือว่ามีกลุ่มผู้นำเข้ารถยนต์อิสระหรือในภาษาไม่เป็นทางการคือกลุ่ม “เกรย์มาร์เก็ต” จำนวนไม่น้อยกว่า 300 ราย¹² โดยในกลุ่ม 300 รายของผู้นำเข้าอิสระนี้มีผู้คาร์ยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระบางส่วนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ ได้รวมตัวและจัดตั้งสมาคมในนามของ สมาคมผู้นำเข้าและจำหน่ายรถยนต์ใหม่ ซึ่งจากบทสัมภาษณ์ของนายกสมาคมที่ได้ให้สัมภาษณ์กับทาง นสพ. ประชาชาติธุรกิจได้กล่าวไว้ว่ามีผู้ประกอบการจำนวน 60 รายเป็นสมาชิก¹³

บทวิเคราะห์ความเสี่ยงในกลุ่มผู้คาร์ยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ที่มีมูลค่าสูง (Bigbike และ Superbike) และรถยนต์ที่มีมูลค่าสูง (Supercar)

ประเมินว่า โดยภาพรวม กลุ่มธุรกิจคาร์ยนต์นั้นมีความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับสูง เนื่องจาก 1) ปัจจัยเสี่ยงด้านโครงสร้างธุรกิจ (Structural Risk) ภาคธุรกิจมีมูลค่าธุรกรรมของกลุ่มธุรกิจที่มีมูลค่ามากกว่า 1 ล้านล้านบาท ในส่วนของกลุ่มตัวแทนที่เป็นทางการ และในส่วนของผู้นำเข้าอิสระพบว่ามูลค่าธุรกรรมต่อปีมีประมาณ 5-8 พันล้านบาท

¹² ที่มา: ปปช.

(<https://thaipublica.org/2016/03/supercar-11/>)

¹³ ที่มา:

<https://www.prachachat.net/motoring/news-623>

รวมถึงช่องทางการจำหน่ายเพื่อเปลี่ยนรูปเป็นเงินสด นั้นสามารถทำได้โดยสะดวกผ่านศูนย์บริการของผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นทางการกว่า 1,838 สาขาที่ตั้งกระจายไปทั่วประเทศ ตามภูมิภาคต่าง ๆ อันได้แก่ ภาคกลาง (ร้อยละ 23.4) กรุงเทพฯ (ร้อยละ 28.6) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 20.6) ภาคใต้ (ร้อยละ 12.2) ภาคตะวันออก (ร้อยละ 8) และภาคเหนือ (ร้อยละ 7.2) นอกจากนี้ในเชิงของมูลค่าที่รถยนต์เป็นสินทรัพย์ที่มีราคากลางทำให้สามารถจำหน่าย ณ สถานที่ใดก็ได้โดยได้รับราคาที่ใกล้เคียงกัน รวมถึงการซื้อขายสามารถทำเป็นหนังสือสัญญาและมอบอำนาจได้โดยไม่มีความจำเป็นต้องไปกระทำ ณ กรมการขนส่งทางบก 2) ปัจจัยเสี่ยงด้านธุรกิจ (Business Risk) กลุ่มธุรกิจค้ารถยนต์ เป็นธุรกิจที่ขายสินทรัพย์ที่มีมูลค่าตลาดค่อนข้างชัดเจน และแน่นอน รวมถึงเป็นทรัพย์สินที่ประชาชนทั่วไปให้การยอมรับในมูลค่า ดังนั้นจึงเป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนมือได้ง่าย และไม่จำเป็นต้องมีการโอนโดยผ่านทางทะเบียนก็ถือว่าเป็นผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ดังนั้นความเสี่ยงในเชิง ML และ FT จะเป็นในประเด็นของการที่มีทรัพย์สินเพียง 1 ชิ้นแต่กระแสของธุรกรรมอาจทำได้มากกว่า 1 รอบ และระบุถึงต้นทางยาก และรวมถึงการขายสินทรัพย์สามารถกระทำ ณ ที่ใดก็ได้ในประเทศไทย

นอกจากนี้ ประเมินว่า **กลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศมีความเสี่ยงสูงกว่ากลุ่มผู้ค้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการจากค่ายรถยนต์ (Dealer)** เนื่องจากกลุ่มผู้ค้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการจากค่ายรถยนต์ดังกล่าวมักมีการดำเนินธุรกิจโดยตรงไปตรงมา กล่าวคือส่วนใหญ่ถ้าเป็นตัวแทนกับทางค่ายรถยนต์ใดก็ต้องจำหน่ายแต่

รถยนต์ยี่ห้ออื่นๆ และรวมถึงบริการต่างๆที่ต้องให้บริการผู้บริโภคภายหลังการขาย ซึ่งเงื่อนไขต่าง ๆ ก็เป็นไปตามสัญญาที่ได้ตกลงไว้กับทางค่ายรถยนต์

ในขณะที่กลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนแต่เป็นผู้ค้าอิสระโดยการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศ เป็นกลุ่มที่เข้าค่ายว่ามีความเสี่ยงตามความเห็นของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จากการที่มีรายงานข่าวกรองทางการเงิน เรื่องการฟอกเงินผ่านธุรกิจรถหรู ที่มีการรายงานในเดือนสิงหาคม 2560 จากการเข้าเกณฑ์ความเสี่ยงและความเปราะบางหลายประการ เช่นประเด็นเรื่องของมูลค่าธุรกรรมในกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระ โดยตามข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมได้จากกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระจำนวนเพียง 20 บริษัท มีรายได้ในปี 2559, 2558, และ 2557 อยู่ที่ 5,506,747,639 บาท, 7,701,605,135 บาท, และ 8,738,071,018 บาท ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงจำนวนกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระจำนวนกว่า 300 บริษัท โดยในปี 2555, 2556, และ 2557 มีการนำเข้ารถหรูจำนวน 12,831 คัน 7,560 คัน และ 6,306 คัน ซึ่งมูลค่าขายต่อ 1 คันอยู่ในมูลค่าไม่น้อยกว่า 2.5 ล้านบาท ดังนั้นจากตัวเลขดังกล่าวสามารถอนุมานถึงมูลค่าทางธุรกิจของกลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระในประเทศไทย ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 15,000 – 35,000 ล้านบาท เมื่อพิจารณาถึงจำนวนธุรกรรมสามารถอิงตามจำนวนการนำเข้ารถหรูซึ่งสรุปได้ว่าการทำธุรกรรมจำนวน 6,000-12,000 ธุรกรรม และเมื่อพิจารณาถึงลูกค้าพบว่าจะอยู่ในช่วง 5,000-10,000 คนต่อปี โดยในภาพรวมนั้นพบว่ากลุ่มผู้ค้ารถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระทั้งหมดเป็นเอกชนซึ่งเป้าหมายโดยปกติของกลุ่มธุรกิจดังกล่าวคือการแสวงหากำไร ดังนั้นการรวมตัวกันในนามของสมาคมจึงไม่ได้มีกฎเกณฑ์ข้อบังคับอะไร

เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน แต่อาจเป็นเพียงส่วนในพันธกิจหรือข้อควรปฏิบัติแต่ทั้งนี้ มิได้มีบทลงโทษอะไรเป็นที่แน่ชัดในกรณีที่สมาชิกไม่สามารถปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติ ดังนั้นจากระเบียบอันไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ตามธรรมชาติของบริษัทเอกชนที่ไม่มีหน่วยงานตรวจสอบ ดังนั้นหลักเกณฑ์ที่ทางกลุ่มผู้คาร์ถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของ พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (3) ที่มีหน้าที่พึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องจึงไม่มีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติตามเท่าที่ควร เห็นจากผลลัพธ์ของการที่รถยนต์หฺรที่เป็นสินค้าจากกลุ่มผู้คาร์ถยนต์ที่เป็นนำเข้าอิสระมักมีข่าวเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอยู่อย่างเป็นระยะ ประกอบกับความเปราะบางในเชิงของมูลค่าธุรกรรมที่มีมูลค่าสูงจึงเข้ากับหลักเกณฑ์ของทฤษฎีที่ปรากฏในหนังสือ Chasing Dirty Money ซึ่งเขียนโดย Peter Reuter (2005) ที่ได้วางหลักเกณฑ์ของลักษณะพึงประสงค์ของการฟอกเงินผ่านช่องทางธุรกรรมประการหนึ่งคือ การฟอกเงินผ่านสินค้าหรือธุรกรรมที่มีมูลค่าสูงเพื่อลดจำนวนการทำธุรกรรมลงซึ่งช่วยให้ความน่าสงสัยลดลงตามไปด้วย

4. กลุ่มธุรกิจนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

ประเด็น: การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่ผ่านนายหน้านิติบุคคลกับบุคคลทั่วไป และความเสียงด้านารฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในกลุ่มธุรกิจดังกล่าว

ในภาคอสังหาริมทรัพย์ ระบบนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Broker System) มีบทบาทอย่างยิ่งต่อธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ใน

หลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ไม่มีสิทธิ์ขายอสังหาริมทรัพย์ที่ตนพัฒนาขึ้นเอง หากไม่มีใบอนุญาตนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิชาชีพเฉพาะที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแล แต่ในประเทศไทย นายหน้าอสังหาริมทรัพย์ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเข้ามากำกับดูแล อาศัยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาใช้บังคับ แต่ก็มีแนวคิดที่ถูกผลักดันผ่านสมามคนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์และผู้ประกอบอาชีพนายหน้าอสังหาริมทรัพย์เพื่อยกร่างกฎหมายให้อาชีพนายหน้าอสังหาริมทรัพย์เป็นวิชาชีพที่ต้องมีใบอนุญาตเฉพาะเช่นเดียวกับในอีกหลายประเทศ (ที่มา: วิทวัส รุ่งเรืองผล (2556))

ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่เมื่อกกล่าวถึงนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Broker) นั้น ทรัพย์ส่วนใหญ่ที่นายหน้าเป็นผู้ขายจะเป็นอสังหาริมทรัพย์มือสองเป็นหลัก ขณะที่ทรัพย์ที่ผู้รับบริหารงานขายและการตลาด (Real Estate Sales and Marketing Firm) เป็นผู้ขายส่วนใหญ่จะเป็นอสังหาริมทรัพย์ใหม่ของโครงการ ลักษณะการดำเนินธุรกิจของนายหน้าอสังหาริมทรัพย์และผู้รับบริหารงานขายและการตลาดจึงมีความแตกต่างกัน (ที่มา: วิทวัส รุ่งเรืองผล (2556))

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์

กลุ่มนายหน้าหรือตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ประกอบด้วยกลุ่มนายหน้าหรือตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นนิติบุคคลที่ตรวจสอบได้จำนวน 120 ตัวแทน ส่วนกลุ่มนายหน้าหรือตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลนั้นไม่มีตัวเลขที่แน่ชัด เนื่องจากไม่มีหน่วยงานตรวจสอบและควบคุมกลุ่มนายหน้าที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลที่ชัดเจน ในส่วนของอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นกลุ่ม

ตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทลูกของ บริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสิ้น 789 ราย (ข้อมูลจาก Website Baan Finder) เช่น บริษัท พลัส พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทซื้อขายและให้เช่าอสังหาริมทรัพย์โดยเป็นบริษัทในเครือบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์แสนสิริ เป็นต้น โดยบริษัทตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์จะเป็นบริษัทที่อยู่ในเครือของบริษัทรายใหญ่และส่วนมากเป็นบริษัทที่มีชื่อเสียงที่คนส่วนมากรู้จัก และจะทำการขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของบริษัทแม่เท่านั้น ซึ่งการทำธุรกรรมซื้อขายจึงเปรียบเสมือนการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายกับบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยมีบริษัทตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์เป็นตัวกลาง ซึ่งบริษัทลูกเหล่านี้จะไม่ได้รับผลตอบแทนในรูปของค่าคอมมิชชั่นเหมือนบริษัทนายหน้าทั่วไป ซึ่งตามนิยามแล้วไม่ถือว่าเป็นนายหน้าซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่แท้จริง

ความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของกลุ่มธุรกิจนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ (ทั้งกรณีที่เป็นนายหน้านิติบุคคลและบุคคลทั่วไป)

ประเมินว่า กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ (ทั้งกรณีที่เป็นนายหน้านิติบุคคลและบุคคลทั่วไป) มีระดับความเสี่ยงตามธรรมชาติ (Inherent Risk) ในด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจากเหตุผลสำคัญดังต่อไปนี้:

- กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ มีความซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจสูงกว่า กลุ่มธุรกิจอื่นๆ เนื่องจากมีปริมาณลูกค้า และคู่ค้าจำนวนมากโดย

เป็นกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายและประกอบอาชีพแตกต่างกันไป มีมูลค่าผลิตภัณฑ์/บริการ และรายได้จากการทำธุรกรรมที่เป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง และมีกลุ่มลูกค้าจากต่างประเทศเข้ามาด้วย

- กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์มีจำนวนผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าสูง และเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงในด้าน ML และ FT ในระดับสูง เช่น การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากการซื้อขายที่มีมูลค่าสูง และเกี่ยวข้องกับเงินสดเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้บริการต่าง ๆ เหล่านี้อาจตกเป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

- กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย โดยช่องทางการให้บริการที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในระดับสูง ได้แก่ ช่องทางการซื้อขายผ่านตัวแทน เนื่องจากการทำธุรกรรมแบบไม่พบหน้า และสามารถโอนเงิน หรือเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว

- กลุ่มธุรกิจนายหน้าอสังหาริมทรัพย์มีจำนวนลูกค้ามากและหลากหลาย โดยลูกค้าที่มีความเสี่ยงด้าน ML และ FT ในระดับสูง ได้แก่ บุคคลที่มีสถานภาพทางการเงินเมือง บุคคลที่สำนักงาน ป.ป.ง. ประกาศเป็นบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงด้านการฟอกเงิน บุคคลที่มีสัญชาติ/แหล่งที่มาของรายได้จากประเทศที่มีความเสี่ยงสูง บุคคลที่ถูกยึด/อายัดทรัพย์สินการเดินทางเข้าชายแดนอันควรสงสัย และบุคคลที่มีอาชีพเสี่ยงตามที่สำนักงาน ป.ป.ง. กำหนด ตลอดจนลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ ที่เน้นการทำธุรกรรมแบบไม่พบหน้า

5. กลุ่มธุรกิจค้าของเก่า (ค้าพระเครื่อง)

ประเด็น: ภาพรวมธุรกิจค้าของเก่า (ค้าพระเครื่อง) และความเสียด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในกลุ่มธุรกิจดังกล่าว ภาพรวมธุรกิจค้าของเก่า (ค้าพระเครื่อง)

ธุรกิจพระเครื่องและธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีมูลค่าทางธุรกิจประมาณกว่า 20,000 ล้านบาท (ศูนย์วิจัย กสิกรไทย) โดยธุรกิจดังกล่าวยังมีโอกาสเติบโตอย่างต่อเนื่องตามภาวะเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ราคาของพระเครื่องในแต่ละรุ่นมีความผันผวนสูง ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อันได้แก่ การหายาก-ง่าย ความนิยม สภาพของพระ เครื่องหรือความสมบูรณ์ของพระเครื่อง และความพึงพอใจของทั้งผู้ขายและผู้ซื้อ โดยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ค้าพระเครื่องดังกล่าวประกอบด้วย:

- 1) ธุรกิจการสร้างพระ
- 2) ธุรกิจแผงพระหรือศูนย์พระเครื่องในประเทศ ในปัจจุบันแผงพระและศูนย์พระเครื่องมีอยู่ถึงกว่า 5,000 แผงทั่วประเทศ โดยอยู่ในกรุงเทพฯ กว่า 3,000 แผง ทั้งนี้เป็นแหล่งที่เป็นที่รู้จักได้แก่ ศูนย์พระเครื่องที่ ท่าพระจันทร์ วัดราชนัดดา สวนจตุจักร ศูนย์พระเครื่องที่เดอะมอลล์ท่าพระ ศูนย์พระเครื่องที่เดอะมอลล์บาง กะปิ เป็นต้น
- 3) ธุรกิจแผงพระหรือศูนย์พระเครื่องในต่างประเทศ ในปัจจุบันธุรกิจการตั้งศูนย์พระเครื่องไม่ได้มีแต่ ในเมืองไทยเท่านั้น ยังมีการขยายตัวออกไปยังต่างประเทศ ทั้งประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น รวมไปถึงประเทศทั้งในเอเชียเอง โดยเฉพาะไต้หวัน ฮองกง หรือแม้แต่ในยุโรปและสหรัฐฯ โดยเฉพาะใน แหล่งที่เป็นชุมชนของคนเอเชียที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ทั้งนี้ นักธุรกิจชาวต่างประเทศบางรายเปิดศูนย์พระเครื่องขึ้น

ในเมืองที่อาศัยอยู่เพื่อรับจองพระและให้เช่าบูชาพระเครื่องและวัตถุมงคลของเกจิอาจารย์ต่าง ๆ ในเมืองไทย รวมทั้งอุปกรณ์การสะสมพระเครื่องต่างๆ โดยมาเช่าบูชาหรือซื้อหาอุปกรณ์เหล่านี้ไปจากเมืองไทย

4) ธุรกิจโฆษณา วัดต่าง ๆ ที่สร้างพระเครื่องโดยมุ่งเน้นไปที่การหารายได้นำไปบำรุงพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการสร้างถาวรวัตถุต่างๆ เช่น โบสถ์ วิหาร เป็นต้น โดยใช้สื่อทางการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เช่น สื่อทางหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น

5) ธุรกิจรับจำหน่ายพระเครื่องหรือธนาкарพระเครื่อง แม้ว่าธุรกิจรับจำหน่ายพระเครื่องจะมีมานานแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นที่นิยมมากนักจนกระทั่งถึงยุควิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งปริมาณความต้องการใช้เงินที่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับส่งผลทำให้ธุรกิจรับจำหน่ายพระเครื่องขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเขียนพระหรือนักเล่นพระเครื่องต่างหันเหมาทำธุรกิจนี้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากหากผู้เป็นเจ้าของมาไถ่ถอนไม่ทัน โอกาสที่คนรับจำหน่ายจะได้ของดีราคาถูกนั้นอยู่ในเกณฑ์สูง หลักที่สำคัญของผู้ที่ประกอบธุรกิจรับจำหน่ายพระเครื่องคือ ต้องดูพระเป็น นอกจากนี้แล้วยังต้องแม่นยำในเรื่องราคา ต้องรู้ว่าในขณะนั้นพระเครื่ององค์นั้น ๆ มีราคาซื้อขายในท้องตลาดเท่าใด ถ้าไม่เช่นนั้นก็อาจจะได้พระปลอม หรือมีการตีราคาสูงกว่าราคาในตลาด

6) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ ธุรกิจทำกรอบพระ เลี่ยมพระ ทำหนังสือพระ และธุรกิจการจัดประกวดพระ ตลอดจนธุรกิจผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์การสะสม เช่น ตลับใส่พระ สร้อยคอ แหวนแขวนพระ กล่องใส่พระ รวมทั้งร้านทองรูปพรรณต่าง ๆ ที่รับเลี่ยมพระ และจำหน่ายกรอบพระ

ตลอดจนจำหน่ายเครื่องเงินที่รับทำกรอบพระและ
ตลับใส่พระเครื่อง

**ความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการ
สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของกลุ่ม
ธุรกิจค้าของเก่า (ค้าพระเครื่อง)**

ความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการ
สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (ML และ
FT) ของกลุ่มธุรกิจค้าของเก่า (ค้าพระเครื่อง) อยู่ใน
ระดับปานกลางค่อนข้างสูงถึงระดับสูง เนื่องจากการ
ซื้อพระเครื่องนั้นเป็นการซื้อโดยไม่มี “ราคา
มาตรฐาน” กำหนด เพราะเป็นสิ่งที่ขายและซื้อกัน
ด้วยความพึงพอใจ ซึ่งต่างจากสินค้าและบริการต่าง
ๆ โดยทั่วไปที่มีราคามาตรฐานกำหนด นอกจากนี้
ปัจจุบัน การค้าพระเครื่องไม่ต้องการจดลิขสิทธิ์
ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่กล่าว
ข้างต้นนับว่าเป็นจุดเปราะบาง/จุดเสี่ยงที่สำคัญใน
ด้าน ML และ FT ที่จะมีโอกาสสร้างภัยคุกคาม
(Threats) และความผิดมูลฐานในด้านต่าง ๆ เช่น
การหลบเลี่ยงภาษี การค้ายาเสพติด การค้าพระ
เครื่องปลอม และอื่น ๆ โดยดำเนินการผ่านธุรกิจค้า
พระเครื่องดังกล่าว